

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ

BEHÇET NECATİGİL'İN ESERLERİNDEKİ EĞİTİM
UNSURLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Eda BIYIKLI
(Yüksek Lisans Tezi)

İSTANBUL-2021

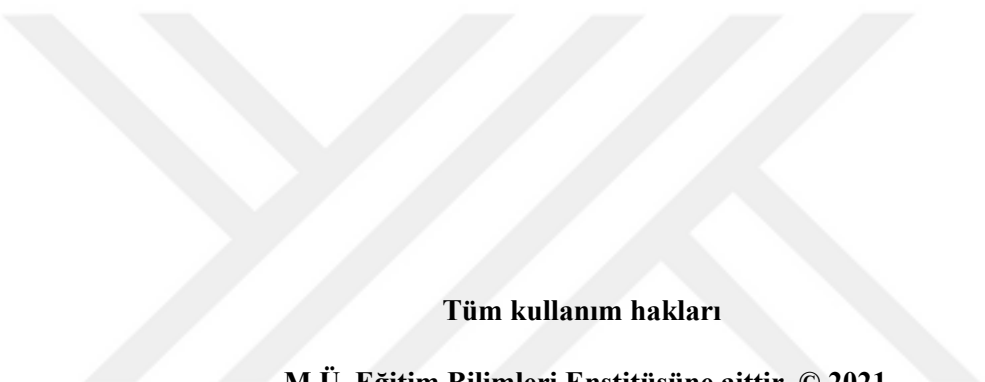
T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ

BEHÇET NECATİGİL'İN ESERLERİNDEKİ EĞİTİM
UNSURLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Eda BIYIKLI
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Bâki ASİLTÜRK

İSTANBUL-2021

Tüm kullanım hakları

M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsüne aittir. © 2021

ONAY

Eda BIYIKLI tarafından hazırlanan “Behçet Necatigil’in Eserlerindeki Eğitim Unsurları Üzerine Bir İnceleme” konulu bu çalışma, 08/02/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda aşağıdaki jüri üyeleri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Baki ASİLTÜRK

JÜRİ ÜYESİ

Prof. Dr. Mesut ŞEN

JÜRİ ÜYESİ

Doç. Dr. Ahmet KOÇAK

ETİK BEYAN

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım çalışmamda;

- Sunduğum bilgileri, dokümanları ve verileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Çalışmamda yararlandığım eserlerin tamamına atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Elde ettiğim verilerde ve sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı bildirir, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

08/02/2021

Eda BIYIKLI

ÖZ GEÇMİŞ

- 2012 Burhan Felek Lisesinden mezun oldu.
- 2017 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Anabilim Dalından mezun oldu.
- 2017 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda yüksek lisans programına giriş yaptı.
- 2020 Sultangazi Fuat Sezgin Anadolu Lisesinde öğretmen olarak çalışmaya başladı.

ÖN SÖZ

Behçet Necatigil, şiirleriyle edebiyatımızda iz bırakmış önemli şairlerimizdendir. Hem yaşantısı hem de eserleriyle edebiyat dünyamıza önemli katkıda bulunmuştur. Ancak Behçet Necatigil sadece sanatçı değildir, aynı zamanda öğretmendir. Cumhuriyet Dönemi'nin önemli “şair-öğretmen”leri arasında yer almaktadır.

Behçet Necatigil, hayatının en önemli yerine şiiri koyup şiir yazmak için yaşamıştır. Onun için her şey şiirden sonra gelmekteydi. Behçet Necatigil, herkes gibi yaşayan yaşadığını da şiirinde yansıtan bir şairdi. Bu yüzden hayatı şiirlerini şekillendirmiştir. Şiirlerini şekillendiren en önemli etkenlerden biri mesleğidir. Doğrudan ve dolaylı olarak pek çok şekilde sanatçının eserlerine etkisi olmuştur. Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olduğu için derin kültür birikimini şiirlerinde yansıtmıştır. Şiirlerinde döneminin öğretmen ve öğrencileri yansıtmıştır. Şiirlerinde bir öğretmenin çektiği maddi zorlukları, derse yetişme telaşını, yaşadığı zaman sorunu, emeklilik yılları gibi pek çok durum görülmektedir. Öğrencilerin ise maddi zorluklar yüzünden okutulmadığı ya da çok zor koşullar altında okutulduğu görülüyor. Behçet Necatigil'in şiirlerinde sadece öğretmen, öğrenci, ders araç gereçleri bulunmaz. Bazen derslerde anlattığı konuları direkt şiirinin konusu yapmıştır.

Behçet Necatigil, ilerleyen yaşlarında şiirlerinin devamı olarak gördüğü radyo oyunlarını kaleme alır. Bu radyo oyunları dönemi için çok önemlidir. Çünkü radyo aktif olarak günlük hayatta yer almasına rağmen radyo oyunu türünde önemli eserler kaleme alınmamıştır. Behçet Necatigil bu alana ilgi gösterip eserler kaleme alır. Yarışmalar düzenlemesi vesile olup türün gelişmesine katkıda bulunur. Sayıca az olan radyo oyunlarında karakterler üzerinden öğretmen ve öğrenci profili anlatılmaktadır.

Behçet Necatigil'in makaleleri, röportajları ve konuşmalarının toplandığı düzyazıları edebi olduğu kadar eğitim yönüyle de çok verimli yazılardır. Behçet Necatigil, çalışkanlığı ile tanınan önemli bir sanatçıdır. Lise ve üniversiteyi birincilikle bitirmiştir. Öğrencilik yılları uzun çalışmalarla geçmiştir. Çalışmaları meslek hayatı boyunca devam eder. Bu çalışmalar sayesinde alanında derin bir bilgi birikimine sahip olur. Düzyazılarında bu bilgi birikimi görülmektedir. Özellikle makaleleri derin bir edebiyat bilgisi barındırmaktadır. Bu makaleler tüm Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri için yararlı bir kaynak olmuştur ve olacaktır. Röportajlarında ise

edebiyatla ilgili görüşleri yer alır. Bu röportajların genelinde şiirle ilgili görüşleri yer alsa da döneminin eğitim sistemiyle ilgili görüşleri çok değerlidir. Genç öğretmenlere yol gösterecek, eğitim sistemindeki zayıflıkları güçlendirecek, edebiyat eğitimine yardımcı olacak görüşleri bu röpotajlarda yer alır. Bu yönüyle Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri için çok yararlı olacak yazılardır.

Behçet Necatigil, şiirleriyle tanınmış olsa da mesleğini arka plana atmamıştır. Mesleğinin gerekliliklerini yerine getirdikten sonra kalan zamanlarında şiire vakit ayırmıştır. Mesleği günlük hayatının büyük bir bölümünü kapsadığı için her şeyden kıymetli olan şiire vakit ayırabilmek onun için çok zor olur. Ancak o bulabildiği her anı şiire ayırmayı başarır. Behçet Necatigil'in şiirleri, radyo oyunları ve düzyazılarında bulunan eğitim unsurları üzerine düşünülmüş, bir süzgeçten geçirildikten sonra aktarılmıştır. Ancak ailesi ve yakın çevresine yazdığı mektuplarında gerçek görüşleri bulunmaktadır. Mektubun muhatabı dışında kimsenin okumayacağını düşündüğü için bu metinlerde daha samimi düşünceleri bulunmaktadır. Bu açıdan mektupları bir öğretmenin gözünden döneminin eğitimini yansıtmakta daha başarılıdır. Behçet Necatigil şiirlerinde yaz aylarında dinlenmenin bir öğretmen için öneminden bahseder ancak mektuplarında geçim sıkıntısı nedeniyle yaz aylarında yoğun bir tempoda çalıştığı görülür. Röportajlarında öğrencilerinden bahsederken daha çok iyi yönleri üzerinde durmuştur. Yine mektuplarına baktığımızda ise yoğun tempoda çalıştığı için öğrencilerinin onu yormasından şikayetçidir.

Necatigil, üretmekten ve çalışmaktan asla vazgeçmeyen bir şair-öğretmendir. Sadece yukarıda bahsedilen türlerde değil pek çok alanda çalışmalar yapmıştır. Antolojileri ve çevirileriyle Türk edebiyatına büyük katkıda bulunmuştur. Hasta yatağında bile sanatına sıkıca tutunmaya devam etmiştir.

Ömrünün yarısından fazlasını mesleğine adayan Behçet Necatigil'in öğretmen kimliğini daha iyi tanıtabilmek için bu tezi hazırladık. Tezi hazırlarken Behçet Necatigil'in şiirlerinin toplandığı *Bütün Şiirler*, radyo oyunlarının toplandığı *Radyo Oyunları*; makale, röportaj ve konuşmaların toplandığı *Düzyazılar I*, *Düzyazılar II* ve *Vaktin Zulmüne Karşı Yazmak-Düzyazılar III*, mektuplarının toplandığı *Mektuplar*, *Serin Mavi* ve *Dar Bir Çember İçinde* kitaplarından yararlanılmıştır.

Birinci bölümde teze giriş yapılmıştır. Bu incelemenin yapılmasına neden olan problemler ele alınarak çalışanın Türk dili ve edebiyatı eğitimindeki önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde Behçet Necatigil'in hayatı; mesleği ve aile yaşantısı çevresinde ele alınmış, eserleri ve görüşleri üzerinden sanatçı kimliği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde araştırmada kullanılan yöntemler, araştırmanın evreni, örnekleme ifade edilmeye çalışılmıştır.

Dördüncü bölüm araştırmanın asıl ve en hacimli bölümü olan bulguların yer aldığı kısımdır. Bu bölümde Behçet Necatigil'in şiir, radyo oyunu, makale, röportaj, konuşma ve mektup türündeki metinlerinde bulunan eğitim unsurları incelenmiştir.

Beşinci bölüm tezin sonuç bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde Behçet Necatigil'in eserlerinde bulunan eğitim unsurları değerlendirilmiştir.

Tezin yazılış sürecinde yardımları ile bana rehberlik eden danışman hocam Prof. Dr. Baki Asiltürk'e, her zaman yanımda olup beni destekleyen aileme, bu süreçte yardımlarını esirgemeyen lisans ve yüksek lisans sınıf arkadaşlarım Furkan Gökhan Atlas ve İsmail Erköse'ye, 2210A Genel Yurt İçi Yüksek Lisans Burs Programı ile tezimi maddi olarak destekleyen TÜBİTAK'a ve her daim yanımda olan dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Eda BIYIKLI

ÖZET

BEHÇET NECATİGİL’İN ESERLERİNDEKİ EĞİTİM UNSURLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Bu tez çalışmasında Behçet Necatigil’in eserlerindeki eğitim unsurları tespit edilmiştir. Araştırmanın birinci bölümünde problem durumuna bağlı olarak alt problemler, tezin önemi ve amacı, sınırlılıklar, sayıtlılar belirtilmiş; konuyla ilgili araştırmalara kısaca yer verilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde gerekli tanımlara yer verilip Behçet Necatigil’in hayatı, öğretmenlik yılları ve edebi şahsiyeti üzerinde durulmuştur.

Araştırmada Behçet Necatigil’in şiir, radyo oyunu, düzyazı ve mektup türündeki eserleri incelenmiştir. Eserlerinde bulunan eğitim unsurları şunlardır: öğretmen, öğrenci, sınıf, kitap, ders kitabı, sınav, okul, öğrenme, dil ve edebiyat eğitimi, ders araçları.

Behçet Necatigil, çağdaş Türk edebiyatımızın en önemli şairleri arasındadır. Bu yüzden daha çok şiirleri ile bilinmektedir. Ancak Behçet Necatigil aynı zamanda uzun yıllar ortaöğretim ve üniversitede öğretmenlik yapmıştır. Bu yüzden eserlerinde mesleğinin etkisi görülebilmektedir. Eserlerinden yola çıkarak Behçet Necatigil’in öğretmenlik yaptığı 1940-1972 yılları arasındaki dönemin eğitimi hakkında önemli bilgiler edinmiş oluyoruz.

Yapılan çalışma ile Behçet Necatigil’in Türk eğitimine önemli katkıları tespit edilmiştir. Şairin; dil, edebiyat ve öğretmen eğitiminde kullanılabilecek pek çok eseri olduğu anlaşılmıştır. Behçet Necatigil’in incelenen eserlerinden tespit edilen pek çok metin hem Türk edebiyatına hem de Türk eğitim sistemine katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Behçet Necatigil, edebiyat eğitimi, öğretmen, öğrenci, şiir, radyo oyunu, makale, röportaj, mektup.

ABSTRACT

AN ANALYSIS ON THE EDUCATIONAL ELEMENTS IN BEHÇET NECATIGIL'S WORKS

In this thesis, the educational elements in Behçet Necatigil's works were determined. In the first part of the research, sub-problems, the importance and purpose of the thesis, limitations, assumptions are stated depending on the problem situation and studies on the subject are given briefly. In the second part of the research, the necessary definitions are given and Behçet Necatigil's life, her teaching years and her literary personality are emphasized.

In the research, Behçet Necatigil's works of poetry, radio play, prose and letters were examined. The educational elements in his works are: teacher, student, classroom, book, textbook, exam, school, learning, language and literature education, teaching tools.

Behçet Necatigil is one of the most important poets of our contemporary Turkish literature. That is why he is mostly known for his poems. However, Behçet Necatigil also worked as a teacher in secondary education and university for many years. Therefore, the influence of his profession can be seen in his works. Based on his works, we get important information about the education of Behçet Necatigil's teaching period between 1940-1972.

Important contributions of Behçet Necatigil to Turkish education were determined with the study. It is understood that the poet has many works that can be used in language, literature and teacher education. Many texts determined from Behçet Necatigil's studied works will contribute to both Turkish literature and the Turkish education system.

Key Words: Behçet Necatigil, literary education, teacher, student, poetry, radio play, article, interview, letter.

İÇİNDEKİLER

ONAY	I
ETİK BEYAN	II
ÖZ GEÇMİŞ	III
ÖN SÖZ	IV
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR	XII
1. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	3
1.1.2. Alt Problem Cümleleri	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Sayıtlar (Varsayımlar).....	5
2. BÖLÜM: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Edebiyat Eğitimi ve Öğretmenlik.....	6
2.1.1. Edebiyat Eğitimi.....	6
2.1.2. Öğretmen.....	7
2.2. Behçet Necatigil’in Hayatı	9
2.2.1. Ailesi ve Çocukluğu	9
2.2.2. Öğrenim Hayatı	12
2.2.3. Yüksek Öğretmen Okulu.....	13
2.2.4. Öğretmenlik Hayatı	15

2.2.5. Eşi ve Çocukları	19
2.2.6. Ölümü.....	20
2.2.7. Edebî Kişiliği	22
2.2.8. Eserleri	29
2.2.8.1. Şiir Kitapları.....	29
2.2.8.2. Radyo Oyunları	30
2.2.8.3. Düzyazı	30
2.2.8.4. Antoloji	30
2.2.8.5. Mektup	30
3. BÖLÜM: YÖNTEM	31
3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.2. Evren ve Örneklem	31
3.3. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi.....	31
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	32
4.1. Şiir.....	32
4.1.1. Behçet Necatigil ve Şiir	32
4.1.2. Şiirlerindeki Eğitim Unsurları.....	32
4.1.2.1. Öğretmen.....	33
4.1.2.2. Öğrenci.....	41
4.1.2.3. Kitap.....	47
4.1.2.4. Sınav.....	51
4.1.2.5. Ders Araçları	52
4.1.2.6. Sınıf.....	53
4.1.2.7. Dil ve Edebiyat Eğitimi.....	54
4.2. Radyo Oyunları	60
4.2.1. Radyo Oyunu ve Behçet Necatigil.....	60
4.2.2. Radyo Oyunlarındaki Eğitim Unsurları	62

4.2.2.1. Öğretmen.....	63
4.2.2.2. Öğrenci.....	64
4.2.2.3. Öğrenmek.....	66
4.2.2.4. Okul.....	68
4.3. Makaleleri, Röportajları ve Konuşmaları.....	69
4.3.1. Behçet Necatigil ve Makale, Röportaj, Konuşma.....	69
4.3.2. Makale, Röportaj ve Konuşmalarındaki Eğitim Unsurları	70
4.3.2.1. Öğretmen.....	71
4.3.2.2. Öğrenci.....	81
4.3.2.3. Dil ve Edebiyat Eğitimi.....	86
4.3.2.4. Ders Kitapları	93
4.3.2.5. Yabancı Dil Eğitimi	94
4.4. Mektuplar	97
4.4.1. Behçet Necatigil ve Mektupları	97
4.4.2. Mektuplarındaki Eğitim Unsurları	99
4.4.2.1. Öğretmen.....	100
4.4.2.2. Öğrenci.....	111
5. SONUÇ	119
6. KAYNAKÇA	124

KISALTMALAR

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

ODTÜ : Orta Doğu Teknik Üniversitesi

s. : sayfa

1. BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölümde araştırmayı okuyucuya tanıtmak amacıyla oluşturulan, problem durumu, çalışmanın amacı, önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlar ifade edilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüz eğitim sistemini incelediğimizde pek çok aksaklıklar karşımıza çıkmaktadır. Öğrenciler girdiği ulusal sınavlarda beklenilenin altında başarı göstermektedir. Sadece ulusal değil uluslararası araştırmalarda da sonuçlar hedeflerin çok altında kalmaktadır. Bu sonuçlar öğrencilere ait olsa da tüm sorumluluk onlara yüklenmemelidir. Bu sonuçlarda eğitim sisteminin rolü çok önemlidir.

Öğretmenlerin sahip olması gerektiği bazı yeterlikler vardır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri; “mesleki bilgi”, “mesleki beceri”, “tutum ve değerler” olmak üzere 3 yeterlik alanı ve bunlar altında bulunan 11 yeterlik ve bu yeterliklere ilişkin 65 göstergeden oluşmaktadır. Genel olarak bakıldığında artık öğretmenden sadece ezbere bilgi aktarmasından fazlası beklenmektedir. Ancak öğretmenlerin çoğunun bu yeterliklere sahip olmadığı görülmektedir. Bu durumun başlıca nedenlerinden biri öğretmenlerin aldıkları eğitimidir. Öğretmen eğitime bakıldığında nitelikten çok niceliğe önem verildiği görülmektedir. Günümüzde ihtiyaçtan çok daha fazla öğretmen olmasına rağmen yukarıdaki yeterliklere sahip öğretmen sayısı maalesef beklenilenin altında kalmaktadır. Ancak Cumhuriyet döneminin ilk yıllarına bakıldığında amaç sayı olarak çok öğretmen yetiştirmek olduğu halde öğretmenler nitelik olarak da iyi bir eğitim almaktaydı. Behçet Necatigil de bu iyi eğitilmiş nesilden bir öğretmendi.

“Bir şair ya da yazar eğitime iki yoldan hizmet edebilir: 1. Uygulayıcı olarak yani öğretmenlik ve yöneticilik yaparak, 2. Eserleri yolu ile yani telkinlerde bulunarak.” (Kavcar, 2017, s. 17)

Behçet Necatigil bu iki yolla da eğitime hizmet vermiştir. Behçet Necatigil daha lisedeyken şiir yazmaya başlamıştır. İlerleyen yıllarda sadece şiir yazmakla kalmamış farklı edebî türlerde eserler vermiştir. Otuz iki yıl ülkemizdeki çeşitli illerdeki liselerde daha sonra da üniversitede öğretmenlik yapmıştır. Edebiyat tarihimizdeki önemli “öğretmen-şair”lerinden biri olan Necatigil’in bu iki özelliği birbirini desteklemiştir. Öğretmen olduğu için edebiyat tarihimize çok hâkim bir şairdir, şair olduğu için de sanatla iç içe bir öğretmendir.

Behçet Necatigil’in sanatçı yönü öğretmenliğe metin odaklı ders işlemeyle yansımıştır. Günümüz edebiyat eğitiminin en büyük sorunu edebiyat tarihi odaklı olmasıdır. Öğrencilere yazar-eser isimleri ezberletilmekte, teori ve kuramlar üzerinden eğitim verilmektedir. Günümüz müfredatı artık daha çok metin odaklı olsa da çoğu öğretmen ezbere eğitime devam etmektedir. Ancak ezbere eğitim edebiyatın estetik yönünü devre dışı bırakmaktadır. Oysa edebiyat eğitiminin en önemli amaçlarından biri öğrencide estetik zevk uyandırmaktır. Öğretmenliği boyunca öğrencilerindeki estetik zevki uyandıracak şekilde ders işleyen Behçet Necatigil’in öğrencileri arasından mezun olduktan sonra edebiyat ile -hem sanat hem de akademik anlamda- ilgilenen pek çok kişinin olduğunu görüyoruz.

Metin odaklı eğitimle ilgili diğer bir sorun da öğretmenlerin her metni yorumlayacak bilgi birikimine sahip olamayışıdır. Pek çok öğretmen düzyazı metinlere derslerinde daha fazla yer vermekte, şiire gereken önemi vermemektedir. Edebiyat tarihimize baktığımızda İslamiyet öncesi devirden başlayan çok önemli bir şiir geleneğimizin olduğunu görüyoruz. Ancak bu önemli gelenek öğrencilere yeteri kadar aktarılamamaktadır. Oysa şiir kültürü ve bilgiyi en etkili şekilde aktaran edebiyat türüdür. Şiirlerini kendi yaşamından hareketle kaleme alan Behçet Necatigil şiirlerinde eğitimle ilgili pek çok unsuru barındırmaktadır. Behçet Necatigil hem şiirleri ile hem de şiir ile ilgili görüşlerinin yer aldığı yazıları ve röportajlarıyla şiir geleneğimizi en iyi şekilde öğrencilerine ve okuyucularına aktarabilmiştir. Bu bilgi ve kültür aktarımını sadece şiir ile değil, şiire en yakın tür olarak gördüğü radyo oyunları ile de yapmıştır.

Behçet Necatigil sadece şiir ve radyo oyunları ile değil düzyazı ve mektuplarıyla da günümüz edebiyat eğitimine katkı sağlamaktadır. Bu eserlerinde döneminin eğitim sistemi ile ilgili düşünceleri, günümüz edebiyat eğitimindeki sorunları çözecek

niteliktedir. Behçet Necatigil gibi bir “öğretmen-şair”ın görüşleri günümüz edebiyat eğitimine büyük katkı sağlayacaktır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Behçet Necatigil’in eserlerindeki eğitici unsurlar nelerdir?

1.1.2. Alt Problem Cümleleri

Behçet Necatigil’in aldığı eğitimin öğretmenliği üzerindeki etkisi nedir?

Behçet Necatigil nasıl bir öğretmendi?

Behçet Necatigil’in şiir ve radyo oyunlarındaki eğitici unsurlar nelerdir?

Behçet Necatigil’in makale, röportaj, konuşma ve mektuplarında belirttiği dönemin eğitim sistemi ile ilgili görüşleri nelerdir?

Behçet Necatigil’in mektuplarına dönemin öğrenci ve öğretmen profili nasıl yansımıştır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Ülkemizdeki öğretmen eğitime baktığımızda niteliğin değil niceliğin önemsendiğini görüyoruz. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki öğretmen eğitime baktığımızda ise nitelikli az sayıda öğretmen yetiştiğini görüyoruz. Bu öğretmenlerden biri de Behçet Necatigil’dir.

Bu araştırmanın amacı ortaöğretime öğretmen yetiştiren kurumlara örnek bir öğretmen modeli olacak Behçet Necatigil ve eserlerini eğitim açısından tanıtmaktır. Eserlerine yansıyan eğitim unsurları da dönemiyle ilgili bize bilgi vermektedir.

Behçet Necatigil’in eserleri sadece döneminin eğitim sistemini yansıtması açısından yarar sağlamamaktadır. Pek çok şiiri edebiyat eğitiminde öğretmenler tarafından kullanılabilecek niteliktedir. Derslerdeki pek çok konu Behçet Necatigil’in şiirleri sayesinde öğrenciler tarafından daha kolay öğrenilecektir.

Bu araştırmayla ortaöğretim kurumlarında çalışan Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri ve öğrencilere Behçet Necatigil’in eğitimci yönü üzerinden öğretmen Behçet

Necatigil'i tanıtıcı bilgilere yer vermek ve özelinde şiir, radyo oyunları, makaleleri, röportajları, konuşma ve mektupları üzerinde durularak eserlerindeki eğitim unsurlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Behçet Necatigil, 1940-60 yılları arasında ortaöğretim kurumlarında Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptıktan sonra Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik yapmaya devam etmiştir. Hayatının büyük bir bölümünü öğretmen olarak geçiren Behçet Necatigil; makaleleri, röportajları ve mektuplarında eğitim ile ilgili görüşlerine yer vermiştir. Kendi döneminin eğitimin sistemiyle ilgili görüşleri günümüzün sorunlarına çözüm olacak niteliktedir. Özellikle edebiyat eğitimiyle ilgili olan görüşleri ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin dersleri daha öğrenci odaklı işlemelerinde yardımcı olacaktır. Çağdaş eğitim sistemi, öğrenci odaklı öğretimi gerektirdiği için bu araştırma öğretmenlere bu konuda çok faydalı olacaktır. Daha önce Behçet Necatigil'in eserlerindeki eğitim unsurları üzerine bir araştırma ve inceleme yapılmaması edebiyatımız için büyük bir boşluktur.

Behçet Necatigil, edebiyatımızın üretken şairlerindendir. Öğretmenlikten zaman bulduğu her anı şiir yazmaya ayırmaktaydı. Şiirleri kendi hayatından izler taşımakla birlikte kültürle beslenmiştir. Behçet Necatigil'in sayesinde edebiyat geleneği başta olmak üzere kültürümüzün pek çok ögesi öğrencilere aktarılabilecektir. Çok köklü bir şiir geleneğimiz olmasına rağmen öğrenciler şiire karşı mesafeli bir tutum sergilemektedir. Behçet Necatigil'in dil ve edebiyat eğitiminde kullanılabilecek olan şiirleri ise öğrencilere şiirin başka boyutlarını gösterecek ve şiire karşı tutumlarını olumluya çevirecektir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerde oluşmasını istedikleri estetik zevki öğrencilerde uyandıracaktır.

Bu araştırmayla Behçet Necatigil'in eğitimci yönü ortaya çıkarılarak başta ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlere ve konuyla ilgili çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yol gösterici olmak amaçlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığındaki kitap yazma komisyonları için de faydalı olacaktır.

1.4. Sınırlılıklar

Konu olarak Behçet Necatigil'in şiir, radyo oyunu, makale, röportaj, konuşma ve mektup türlerindeki eserlerinde bulunan eğitim unsurları ile sınırlıdır.

Zaman olarak Behçet Necatigil'in yaşadığı dönemin (1916-1979) eğitim sistemini yansıtmıştır.

1.5. Sayılılar (Varsayımlar)

Bu tezde Behçet Necatigil'in şiirleri, radyo oyunları, makaleleri, röportajları, ve mektuplarında pek çok eğitim unsurunun bulunduğu varsayılmıştır.

Örneklem, evreni genel olarak temsil etmektedir. Seçilen örneklem, evren hakkında genel yargıda bulunmaya yardım edici özelliktedir.

Seçilen örneklem, Behçet Necatigil'in eğitimci yönünü bize tanıtıcı bilgileri sağladığı görülmüştür.

İncelenen şiir ve radyo oyunlarının ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı eğitimi açısından derslerde kullanılabileceği; makale, röportaj, konuşma ve mektupları da öğretmen eğitiminde kullanılabileceği varsayılmıştır.

2. BÖLÜM: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Edebiyat Eğitimi ve Öğretmenlik

2.1.1. Edebiyat Eğitimi

En genel tanımıyla eğitim bireyde davranış değişikliği oluşturmaktır. Eğitim ve öğretimin en önemli amaçlarından biri bireyin topluma uyum göstermesine yardımcı olmaktır. Bunu sağlamak için eğitimin en önemli yardımcılarından biri edebiyattır. İki alan birbiriyle bağlantılıdır. Çünkü ikisinin de ortak noktası bireydir (Kavcar, 2017).

Günümüz eğitiminin merkez noktalarından biri edebiyat eğitimidir. Çünkü edebiyat bireyin çok yönlü gelişimini sağlar. Kullanılan yöntem ve teknikler sayesinde bireylerin kendini gerçekleştirmesi, Türkçeyi doğru kullanması, mili ve evrensel değerlerle donanması, kendisini ifade edebilmesi, yaşadığı toplumla bütünleşmesi sağlanır (Güzel, 2006).

Türk dili ve edebiyatı dersinin eğitim sisteminin amaçlarını gerçekleştirmesine yardımcı olması çağdaş yöntem ve tekniklerin kullanılmasıyla mümkündür. Ülkemizde edebiyat tarihi ve dil bilgisi eğitimi odaklıdır. Ancak bireylerin çok yönlü gelişmesini sağlamak için edebî metin odaklı, bireyde estetik haz uyandıracak bir edebiyat eğitimi oluşturulmalıdır.

Edebiyat eğitimi, dil eğitiminden farklı bir boyutta yer alır. Dil öğretimi edebiyat eğitiminin alt basamağıdır. Liselerde ve üniversitelerde edebiyat derslerinde daha çok bilgi boyutu üzerinde durulur. Öğrencilere bazı kurallar, dönemler, şahıslar, terimler ezberletilir. Böylece ders “edebiyat tarihi” dersine dönüşür. Ancak edebiyat tarihi sadece metnin daha iyi anlaşılması için vardır (Uçan, 2006).

İsmail Çetişli’nin edebî metnin edebiyat eğitimindeki önemini anlattığı başlıklı yazısında bu konuyu ele alır. Çetişli’ye göre edebî eserden soyutlanmış bir edebiyat eğitiminde bahsedilemez. Edebî metinlerin ihmal edildiği bir ders öğrencilerin beyinlerine soyut bilgilerin yüklenmesinden başka bir şey olmayacaktır. Okuyucunun her zaman metnin dilini çözüp mesajı tam olarak anlayıp estetik hazzı tadabilmesi mümkün olmaz. Burada metin tahlilcisi devreye girip metin ile okuyucu arasında köprü görevi görür (Çetişli, 2006).

Metin odaklı edebiyat eğitimi öğrenciyi doğrudan yazarla karşılaştırır. Öğrenci orijinal eserle herhangi bir aracı olmadan karşılaştığı zaman yazarın dünyasına girer. Yazarı daha iyi anlayan öğrenci kendi yorumunu yapabilir. Edebî metinler çok anlamlıdır. Okuyucular kendilerine göre farklı anlamlar çıkarabilir. “Metnin tek doğru anlamı vardır. Öğretmen de öğrenciye bu anlamı buldurur.” düşüncesi doğru değildir. Önemli olan öğrencilerin kendilerine özgün yaratıcı yorumlar yapabilmeleridir. Burada da ölçme ve değerlendirme açısından bir sorun ortaya çıkar. Öğretim sisteminde öğrencinin yapacağı etkinliklerin başarısının ölçülmesi gerekir. Metinler çok anlamlı olduğu için her öğrenci farklı anlamlar çıkarabilir ve kesin bir doğrudan bahsedilemez. Burada dikkat edilmesi gereken en özgün, yaratıcı ve sıra dışı yorumun en başarılı olarak görülmesidir. Başarılı olmak yazar ve şairlerin hayatlarını, eserlerini bilmek değildir. Metin odaklı öğrenme ile öğrenciye ezberleyerek değil yorumlayıp bilgiye ulaşmış olur (Taşdelen, 2006).

2.1.2. Öğretmen

Ülkemizin öğretmen yetiştirme politikasına baktığımızda daha çok niteliğe önem verildiğini görüyoruz. Özellikle 12 Eylül 1980 tarihinde sonra “hızlandırılmış eğitim” ile farklı mesleklere sahip (elektrik mühendisi, mimar, ziraat mühendisi, arkeolog vb.) pek çok kişi öğretmen yapılmıştır. Hâlbuki her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğine giriş için kişinin sahip olması gereken bazı kriterler vardır. Tüm eğitimciler tarafından kabul gören, bir öğretmen de bulunması gereken en önemli kişilik özellikleri ise kısaca şunlardır;

- Açık fikirli ve esnek olmalıdır
- Hoşgörülü ve sabırlı olmalıdır
- Sevecen, anlayışlı ve esprili olmalıdır
- Cesaretlendirici ve destekleyici olmalıdır
- Öğrencilerden yüksek başarı beklemelidir (Yılmaz B. , 2005).

Öğretmenin öğrenmeyi yerine getirebilmesi için gerekli niteliklere sahip olması gereklidir. Genel kültür, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi bu niteliklerdir. Öğretmenin mesleki başarı sağlayabilmesi için önce alanına hâkim olması gerekir. Öğretmen alanıyla ilgili bildiklerini öğrenciye aktarabilmelidir. Bu yüzden öğretmeyi öğrenmelidir. Eğitimin en önemli işlevlerinden biri kültürü genç

nesle aktarmaktır. Bu yüzden öğretmenlerin yaşadığı toplumu ve kültürel özelliklerini tanıması gerekir. Öğretmen hangi dersi okutursa okutsun öğrencilere kültürü aktarip sosyalleşmelerini sağlaması gereklidir (Çelikten, Şanal, & Yeni, 2005)

Yukarıdaki kişilik özelliklerinin yanında bir öğretmenin meslek ahlakına sahip olması gereklidir. Günümüzde dersini en iyi anlatan, alan bilgisi iyi olan ve bilgisini öğrenciye aktaran öğretmen iyi bir öğretmen olarak görülmektedir. Ancak bunlarla birlikte öğretmenlerin model olma özelliği de unutulmamalıdır. Öğretmen sahip olduğu ahlaki davranışlarıyla öğrencilere örnek olmaktadır. Doğruluk, dürüstlük, güvenilirlik, adil olmak, hoşgörülü olmak gibi değerlere sahip bir öğretmen öğrenciye daha faydalı olacaktır. Bu değerlerden yoksun bir öğretmen alan bilgisi ne kadar iyi olursa olsun öğrencide olumsuz bir etkisi olacaktır (Ateş, 2012).

Nitelikli bir öğretmen çağın gerekliliğine göre kendini sürekli geliştirebilmelidir. Günümüzün çağdaş eğitim anlayışını benimseyip öğrenci merkezli eğitim anlayışına göre dersini anlatabilmelidir.

Günümüz dünyasında sabit kalan hiçbir şey yoktur. Eğitim yöntem ve teknikleri de çağın gerekliliklerine göre değişip gelişmektedir. Günümüzün öğrencileri de teknoloji çağından etkilenip değişmektedir. Öğrencileri değişmesi öğretmenin de değişmesini gerektirmektedir. Artık sadece akademik olarak gerekli birikime sahip olmak iyi bir öğretmen olmak için yeterli değildir. Her öğrencinin kendine özel bir öğrenme şekli vardır. Öğretmen de öğrenciyi tanımadan, ona güven vermeden, onu anlamadan sadece dersini anlatmasıyla mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmiş sayılmaz. Öğretmen çağın gerekliliklerine ayak uydurabilmelidir (Üre, 2005).

Öğretmenlik çiftçilik gibidir. Bir çiftçinin ektiği tohumun büyüyüp meyve vermesi için büyük bir emek vermesi gerekir. Öğretmenler de bir çiftçinin tohum ekmesi gibi öğrencileri yetiştirirler. Uzun yıllar büyük emek harcarlar. Mustafa Kemal Atatürk öğretmenleri “insan toplumunun en özverili ve muhterem unsurları” olarak saymıştır. Öğretmenler bir nesil yetiştirdiği için sahip olmaları gereken pek çok nitelik vardır. Nitelikli öğretmen yetiştirme programlarında yetişmiş, öğretmenliği meslek olarak seçmiş öğretmenlere her ülkenin ihtiyacı vardır (Yılmaz B. , 2005).

Öğretmen eğitimin temel unsuru olduğu halde öğretmen yetiştirmeye gerekli önem verilmemiştir. Bu durum zararlı sonuçlar doğurmuştur. Bu yüzden nitelikli

öğretmenler yetiştirmek temel eğitim politikamız olmadığı sürece toplumsal olarak ilerlememiz mümkün olmayacaktır (Akyüz, 2018).

2.2. Behçet Necatigil'in Hayatı

2.2.1. Ailesi ve Çocukluğu

Behçet Necatigil, 14 Nisan 1916'da İstanbul'un Fatih semtinde dünyaya gelir. Babası Hacı Mehmet Necatî Gönül, Sarıyer ve Beyoğlu müftülüklerinde dersiâmlık ve vaizlik görevinde bulunur. Medrese hocası İbrahim Efendi öğrencisi Mehmet Necatî'yi çok beğenir ve kızı Fatma Bedriye ile evlendirir. Fatma Bedriye Hanım zarif, duygulu ve sanatçı ruhlu bir hanımdır. Sanata olan eğilimini ve bu yoldaki yeteneğini olağanüstü nakışlar işleyerek kanıtlamıştır (Çetin, 2013). İpek böceği kozaları üzerine işlediği bir levhayı çiçek figürlerini aslına uygun yapabilmek için her mevsim sabırla söz konusu çiçeklerin açmasını bekleyerek 7 yılda tamamlamıştır (Sarısayın, 2018).

Fatma Bedriye Hanım, "mide humması"na yakalandığı sırada Fatih'teki evlerinde yangın çıkar. Bedriye Hanım son anda yangından kurtarılır. Geçirdiği hastalık nedeniyle zayıf düşen bünyesi yangın şokunu kaldıramaz ve Behçet Necatigil iki yaşındayken vefat eder. Necatigil, bir süre Karagümrük'te yaşayan anneannesi ile birlikte yaşar.

Bir süre sonra babası Mehmet Necatî, Beşiktaş'ta bir saray memurunun kızı olan Saime Hanım ile evlenir ve kayınpederinin yanına taşınır. Böylece Behçet Necatigil'in anneannesiyle babasının evinin arasında gidip geldiği çocukluk yılları başlamış olur. Saime Hanım'ın psikolojik rahatsızlığı nedeniyle evde sürekli huzursuz anlar yaşanır. Bu durumdan Behçet Necatigil de sık sık etkilenir ve hastalığının verdiği acılarına evdeki huzursuzluk da eklenir. Çocukluk yıllarının sancılarını pek çok şiirinde anlatır:

Tanrı onları dört gözden ayırmasin
Hiçbiri anne baba yokluğu bilmesin.

Büyükler gidince çocuklar küçükse onlar da ölmeli
Çünkü kendi evlerinden gayrı evler el evleri
Hele o kış ayları korkulu akşam üzerleri...
Bizler ki büyükken bu kadar yalnızız da

Ya onlar küçücük kalırsa aramızda?

Hem onlar geç büyürler, sonra ne güç büyürler
Daha yavru dünyanın farkında değiller
Üşümüş sokaklarda yatağımıza gelirler...

Bizler ki büyükken bu kadar yılmışız da
Ya onlar küçücük kalırsa ardımızda? (Necatigil, 2017, s. 295)

“Bizim çocukluğumuz
Karanlık, paslı
Sen güneşlerde yaşa
Altın saçlı!” (Necatigil, 2017, s. 121)

“Tohumları acının çocukluktan başlıyor,
Büyüyen gövde
Türlü sorunlar şimdilik
Acılı ameliyatlar evde.” (Necatigil, 2017, s. 550)

Behçet Necatigil’in iki üvey kardeşi olur. Fahamet ve Sabahat adlı bu iki kardeş ile Behçet Necatigil’in arasında büyük bir sevgi bağı vardır. Behçet Necatigil’in İstanbul dışında öğretmenlik yaptığı dönemlerde bile bu bağ kopmaz mektuplarla devam eder. Behçet Necatigil’in gurbette olduğu yıllarda kardeşleri ona hem maddi hem manevi olarak yardım eder. Behçet Necatigil, Tahir Alangu’ya Zonguldak’ta öğretmenlik yaptığı yıllarda yazdığı mektubunda kardeşlerinin kendisine ettiği yardımlardan bahseder. Maddi sıkıntıda olduğu dönemde kardeşleri her konuda destek olmuşlardır. Abilerini özleyen kız kardeşler ona yazdıkları bir mektuplarında özlemlerini dile getirirler (Sarısayın, 2018):

“Seni sık sık hatırlıyorum. Sabahları evden vapur iskelesine yol alırken tam dönemece geldiğim zaman Ortaköy yoluna seni hasretle hatırlayarak bakarım.” (Sarısayın, 2018, s. 125)

Behçet Necatigil’in anneannesinin evinde geçirdiği çocukluk yılları yalnızlık ve yoksullukla geçer. Annesini çok küçük yaşta kaybettiği için anneannesine çok bağlanır. Uzun bir süre anneannesinin yanında kaldıktan sonra babasının evine geri döner. Ancak Anneannesinin evine gidip gelmeye devam eder. Anneannesinin

Karagömrük'teki evi Necatigil'in edebî kimliğinin küçük yaşlardan itibaren oluşmasını sağlar. Gerçek hayatı bu evden gözlemlemeye başlar. Tütüncüye gelen dergileri okuyarak evde arkadaşıyla dergi yazmaya başlar. Böylece kendi şiir yolunu bulmaya çalışır. Sadece semt değil anneannesi de Necatigil'in sanat hayatını etkiler. Anneannesinden masal dinleyerek büyür. Anneannesinden dinlediği bu masallar ileride eserlerine yansır.

Behçet Necatigil cilt hastalığına yakalanır ve bir süre Kastamonu'daki akrabalarının yanında yaşar. Böylece yalnız çocukluğuna bir de hastane koridorlarındaki acılı bekleyişler dâhil olur. Necatigil bu dönemini *Kısıık* şiirinde şöyle anlatır:

Ben bir sürü hastalık çektim de gördüm de
Kimse diyemez ki özenmiş yazıyor
Hem ben de ne yazdımsa ağırlığı altında
Ezildim de yazdım
Kimse diyemez ki özenmiş yazıyor.
Doğdum dünya harbi, birinci dünya harbi
Çocukluğum veremli inek sütleri
Boynumda kollarımda oyuk lenfa bezleri
Hastane koridoru, beklemek, küvet, irin
Acısını ancak bir ben bilirim.

Derin izleri derimde utanacak değilim. (Necatigil, 2017, s. 607)

Behçet Necatigil zorlu geçen çocukluk anılarından bahsetmek istemezmiş. Çocukları ona sorular sorduğunda “işinize bakın” ya da “yazdık, falanca sayfada...” şeklinde geçiştirirmiş (Sarısayın, 2018). Bir röportajında da çocukluk dönemiyle ilgili sorulara cevabı şu şekilde olmuş:

- Çocukluk dediniz, rahat mı geçti çocukluğunuz?
- Acılı geçti. İşin mi yok, işimize bakalım!
- İşim bu.
- O günlerdeki bana acıyacaksınız da ne olacak?
- Sizi daha iyi anlarız.
- Şiirlerim anlatmıyor da ben anlatacakсам kendimi sana; kalsın bu konuşma.
- Bir sanatçının kendi yaşamöyküsünü açıklaması, ayıp mı sizce?
- Değil, değil ya, tencere kapalı kaynarsa hem yakıttan tasarruf edilir, hem de pişen yemek daha yenerli olur. (Necatigil, 1999, s. 129)

Behçet Necatigil zorluklarla dolu bir çocukluk geçirse de bu acıların kişiliğinin oluşumunda derin etkileri olduğunu düşünür. Kayıpları, acıları, hastalıkları, yalnızlıkları onun kişiliğinin yapı taşlarını oluşturmuştur.

2.2.2. Öğrenim Hayatı

Behçet Necatigil anneannesinin hastalanması üzerine ilkokula başlayacağı yıl babasının evine döner. Ev babasının ikinci eşi Saime Hanım'ın babasından kalmadır. Necatigil, 1923 yılında Beşiktaş Cevri Usta Okuluna başlar. Mehmet Necatî, dinî görevinden ayrılıp Singer Dikiş Makineleri firmasında müfettiş olarak göreve başlar. İşi nedeniyle Anadolu'yu gezer ve memleketi olan Kastamonu'ya yerleşir. Behçet Necatigil de ilkokulun son sınıfını Kastamonu Muallim Tatbikat Mektebi'nde okumuştur. Ardından Kastamonu Lisesinde ortaokula başlar. Bu okulda Türkçe öğretmeni olan Zeki Ömer Defne ile tanışır. Zeki Ömer Defne, Behçet Necatigil'deki sanat yeteneğini fark eder ve onunla ilgilenir. Zeki Ömer Defne, yetenekli öğrencisinin kompozisyon defterine şu cümleleri yazar: “Yarının iyi bir kalemine sahipsin. Boş durma, oku!”. Ancak bu yıllarda Behçet Necatigil “adenit tüberküloz” hastalığı nedeniyle eğitimine 2 yıl ara vermek zorunda kalır. Bu hastalık aslında korkulu bir olayın ardından ortaya çıkar. Behçet Necatigil, akrabalarının yanında Kastamonu'da kalırken bir gece köpeklerin saldırısına uğramış. Hastalığının teşhisi de bu olaydan sonra konmuş. Ameliyat ve elektrik tedavileri nedeniyle aile tekrar İstanbul'a gelir. Bu hastalığının izlerini ömrü boyunca taşır (Sarısayın, 2018):

“Okunmuş toprak
Çocukluğunun resmi
Sargıdan görülmüyor
Boynumda köstebek izleri.” (Necatigil, 2017, s. 422)

Zeki Ömer Defne o yıllardaki Behçet Necatigil'i şöyle anlatıyor: “Boynu beyaz tülbentlerle sarılı olarak gelirdi okula çoğunlukla. Boynundaki yaraya okunmuş çamur sürüldüğünü hatırlıyorum. Çok çalışkan, yetenekli bir öğrenciydi. Mahzun bakışlı, içine kapanık ve çekingendi.”

Behçet Necatigil, iki yıllık aranın ardında 1931 yılında Kabataş Lisesinde orta ikinci sınıftan yeniden başlar. Behçet Necatigil, ortaokul yıllarında kendi el yazısıyla *Küçük Muharrir* adında bir dergi çıkarır. Bu derginin okuyucuları arkadaşları ve

akrabalarıdır. Aynı yıllarda haftalık *Çocuk Dünyası* sayfasına da “Küçük Muharrir” imzasıyla yazılar yazar.

Behçet Necatigil zorlu geçen lise yıllarında dersler ağır bastığı için edebî çalışmalarına ara verir. Behçet Necatigil için okumak her zaman onur meselesi olmuştur çünkü çalışıp bir meslek edinmesi gerektiğinin bilincindedir. Kendi parasını kazanmak için okulunu bitirip üniversiteye girmesi gerektiği için çok çalışmak zorunda kalır. Maddi olarak babasına bağlı olmak istemez. Bu yüzden hayatı boyunca hayat zevklerinden feragat etmek zorunda kalır. Arkadaşları hayat sıkıntılarından uzak eğlenirken Necatigil kitapların arasında kalmıştır.

Yoğun çalışma temposuyla birlikte üvey annesi Saim Hanım’ın sinir bunalımları yüzünden evde geçirdiği zamanlarda da huzuru bulamaz. Ruh hali olumsuz etkilenir. Ancak tüm bunlara rağmen azmi sayesinde çabalarının karşılığını alır. 1936 yılında lise edebiyat kolunu birincilikle bitirir.

2.2.3. Yüksek Öğretmen Okulu

Behçet Necatigil, 1936 yılında Kabataş Lisesini bitirdikten sonra arkadaşı Tahir Alangu ile birlikte Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyat bölümüne kaydolurlar. Behçet Necatigil 1936-1940 yılları arasında öğrenim görür.

Yüksek Öğretmen Okulu, ilk üç senesi üniversitedeki alan dersleri, son senesi de uygulama olmak üzere dört sene öğrenim görülen bir okuldur. 1924/1925 öğretim yılında eğitim hayatına başlayan okulun temelleri Tanzimat döneminde öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan Darülmuallimin-i Rüşdî’ye kadar dayanmaktadır. Darülmuallimin-i Rüşdî’nin açılmasıyla öğretmenliğe kendine has özellikleri barındıran ayrı bir meslek dalı olarak görünmeye başlanmıştır. Tanzimat döneminde kız rüştiyelerinin açılmasıyla kadın öğretmen yetiştirilmesi gündeme gelmiştir. Bu ihtiyacı karşılamak için Darülmuallimat açılır. Böylece kadınlar da öğretmenlik mesleğine dâhil olurlar. Bu okullarda sadece öğretmen olmak isteyen kadınlar öğrenim görmemişlerdir. Burslu öğrenciler haricindekilerde öğretmen olmak zorunluluğu olmadığı için iyi bir eğitim almak isteyen kadınlar da bu okulu tercih etmişlerdir. 1891 yılında ise idadilere ve daha yüksek dereceli okullara öğretmen yetiştirmek amacıyla Darülmuallimin-i Âliye açılmıştır. 1924 yılında okulun Âli kısmı Darülfununa bağlanıp Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır (Öztürk, 2012).

Yüksek Öğretmen Okulu nitelikli öğretmenler yetiştirmek amacıyla kurulduğu için belirlediği şartlara uygun adayları öğrenci olarak kabul etmiştir. 1925'te Yüksek Muallim Mektebi'ne girmek isteyen öğrencilerde aranan şartlar şunlardır:

- 1) T.C. tabiiyetinde bulunmak,
- 2) Yirmi beş yaşından büyük olmamak,
- 3) Lise mezunu olmak,
- 4) Bulaşıcı hastalık veya bedeni özür sahibi olmamak,
- 5) İyi hâl sahibi olmak,
- 6) Mezun olduktan sonra, Maarif Vekâletinin atayacağı herhangi bir yerde sekiz yıl görev yapmayı kayıtsız şartsız kabul etmek (Öztürk, 2012).

Behçet Necatigil tüm bu maddeleri kabul ederek 1936 yılında okula kaydolur. Bu tarihte okula giren diğer bir isim de Cahit Külebi'dir. Külebi ile Necatigil dört sene aynı sırayı paylaşırlar. Cahit Külebi hatıralarında Yüksek Öğretmen Okuluna girmenin o dönem ne kadar zor olduğuna dikkat çeker. O dönem Tıp Fakültesine parasız yatılı girebilmek için sınav bile yapılmazken Yüksek Öğretmen Okulu için hem yazılı hem de sözlü sınav yapılmaktaydı. Bu sınavların sonucunda Cahit Külebi, Behçet Necatigil ve bir kadın öğrenci parasız yatılı olarak okula kabul edilmiş (Külebi, 2007).

Yüksek Öğretmen Okulunda öğretmenlik formasyonu kazandıran meslek dersleri ile alan bilgisi kazandıran branş dersleri verilmektedir. Öğretimin son senesinde de deneyim kazandırmak amacıyla öğrencilere staj yaptırılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin bilgisini arttırmak amacıyla da öğretmenler tarafından seminer ve konferanslar verilmektedir. Öğrenciler gündüz Darülfünun'da branş derslerini gördükten sonra gece de Yüksek Öğretmen Okulunda meslek derslerini görmekteydiler (Çetin, 2013).

Behçet Necatigil, branş derslerini aldığı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesindeki öğretmenlerinden biri Fuat Köprülü'dür. Fuat Köprülü, öğrencilerine iki yıl içinde bilimsel bir Almanca metni sözlük olmadan çeviremezse sınıfı geçemeyeceklerini söyler. Behçet Necatigil de Almancasını ilerletmek için halkevinde yapılan dil kurslarına devam eder. Almancasını iyice ilerletir ve Humboldt Stiftung bursuna seçilip Almanya'ya gider. Burada dört ay dil kurslarına devam eder. Almanya seyahati boyunca lise arkadaşı Tahir Alangu ile mektuplaşır. Bu mektuplarında İstanbul'dan Berlin'e uzanan zorlu yolculuğunun ayrıntılarını anlatır. Özellikle maddî zorluklarla

geçen bir yolculuk olur. Behçet Necatigil, Berlin’de yabancılık çekmese de yıllarca yürüdüğü Beşiktaş-Ortaköy yoluna özlem duyar (Mektuplar, 2012).

Çalışkanlığıyla arkadaşlarının dikkatini çeken Necatigil’i Yüksek Öğretmen Okulundan arkadaşı Cahit Külebi şöyle anlatır:

Üstün yetenekli, çok çalışkan bilim adamı tipinde bir öğrenciydi. (...) Geceleri Yüksek Öğretmen Okulu’nda destek öğretimi yaparlardı. Profesör soruyu sorar sormaz Behçet’in parmağı kalkar, son yar yıldakilerden (sömestrdekilerden) bile daha önce ve çok daha eksiksiz yanıtlar verirdi. Bir- bir buçuk ay sonra onunla yarışı bıraktım. Arapçası, Farsçası da herkesten kat kat üstündü (Külebi, 2007, s. 91).

Behçet Necatigil, dört sene boyunca yaptığı zorlu çalışmalar sonucunda 1940 yılında birincilikle okuldan mezun olur.

2.2.4. Öğretmenlik Hayatı

Behçet Necatigil, çok başarılı lise ve üniversite yılları geçirir. Çevresindeki tüm insanlar akademik kariyere yöneleceğini düşünürken Kars Lisesi’nde öğretmenliğe başlar. Tahir Alangu bu durumu şöyle anlatır:

Bu yılları dışarıdan bakılırsa onun akademik kariyere yöneldiğini, bir bilim adamı olacağını gösteriyor gibiydi. Arapça ve Farsçada, edebiyat tarihine ait araştırmalarda iyice göze çarpıyordu. Herkes için gıpta edilecek, başarılı bir kariyerin temeli yapılabilecek bu çalışmalara değer vermediğini her bilim adamında bulunan hırslı ondan olmadığını ancak sonradan anlayabildim (Çetin, 2013, s. 20).

Behçet Necatigil okuldan mezun olduğunda mezunlar için atama yerleri Kars ve Antalya olarak belirlenir. Arkadaşı Cahit Külebi’nin “Senin yerinde olsaydım Antalya’ya giderdim.” sözünü hastalığını ima ettiğini düşünerek alınır ve Kars’a tayin olmak için başvurur. Bu olaydan sonra Cahit Külebi ile aralarına dargınlık girer. Bu dargınlık Cahit Külebi’nin Behçet Necatigil’in Güz Şarkısı şiirini kutlama mektubuna kadar devam eder (Külebi, 2007). Kars’ta kendince mutlu bir hayat sürmesine rağmen soğuk hava ve hastalığı nedeniyle tayinini ister. 1940-1941 yılları arasında Kars Lisesi’nde stajyer öğretmenliğini yapan Necatigil, Zonguldak Çelikel Lisesi’ne tayin olur. Kars’tan kötü şartlar nedeniyle Zonguldak’a tayin olan Behçet Necatigil burada daha kötü günler geçirir. Rutubet, pis hava ve soğuk Necatigil’i günden güne yıpratır.

Behçet Necatigil, 1943 yılında İstanbul Pertevniyal Lisesi'ne atanır. Burada iki ay çalıştıktan sonra askerlik görevini yapmak için Yedek Subay Okuluna gider. İzmir'de yedek subay olarak görev yapar. Askerlik dönüşünde Kabataş Erkek Lisesi'ne tayin edilir. 1960 yılına kadar Kabataş Lisesinde öğretmenlik yapar (Çetin, 2013).

Behçet Necatigil öğretmenlik yaparken Alman Filolojisi'ne kaydolur. Ancak üçüncü sınıfta lisedeki dersler ağırlaştığı için iki sertifika alıp bırakır. Bu bölümde de Necatigil'den asistan olmasını isterler ancak Necatigil öğretmenliğe devam eder. Burada uzun yıllar dostu olacak olan Kamuran Şipal ile tanışır.

Behçet Necatigil, meslek hayatının büyük bir kısmını Kabataş Lisesinde geçirmiştir. Geçirdiği süre boyunca dersine girdiği ve girmediği pek çok öğrencinin sevgisini kazanmıştır. Öğrencileri sadece öğrenim gördükleri süre boyunca değil mezun olduktan sonra da öğretmenlerine olan sevgi ve saygılarını kaybetmemişlerdir. Behçet Necatigil de öğrencilerini unutmamıştır. Kabataş Lisesinden öğrencisi Prof. Dr. Hikmet Sami Türk okulun pilav gününden bir anısını şöyle anlatır:

Her öğretmene bir sınıf ayrılmış, böylece onların isteyen öğrencileriyle bir ders saati süresince bir araya gelmelerine ve sohbet etmelerine olanak tanınmıştı. Bazı arkadaşlarımızla biz, Necatigil'in sınıfına girmiştik. O eski günlerde olduğu gibi sınıfa girmiş, kürsüye çıkmış ve çantasından eski bir yazılı sınava ait bir tomar kâğıdı çıkarıp notlarımızı okuyarak hepimizi şaşırtmıştı. Öğrencileri O'nu unutmamıştı; ama O da öğrencilerini unutmamıştı. (Türk, 2006, s. 45)

Necatigil, sadece ders anlatıp görevini tamamladığını düşünen bir öğretmen değildir. Amacı öğrencilerine sadece kuru bilgiler ezberletmek değil, öğrencilerinde edebî zevk ve sanat anlayışı oluşturmaktır. Bunu sağlamak için sınıf dışı faaliyetlere de yer vermiştir. Öğrenciler teneffüste Necatigil'e yeni çıkan şiir kitapları, romanlar, öykü kitapları ya da güncel edebiyat konularıyla ilgili sorular sorunca Necatigil bir yandan sigarasını içip bir yandan da öğrencilerinin sorularını yanıtlarmış (Türk, 2006).

Hey koca Behçet Hoca hey!

Kabataş'ın koridorlarını anımsıyor musun?

Şiir üzerine, yazı üzerine ve hepsinden önemlisi önümüze düşüp birlikte çıkardığımız

“Dönüm” dergisi üzerine yaptığımız tartışmaları anımsıyor musun?

Son şiirlerinin ilk dinleyicisi, bir avuç delikanlıydık.

Şiire, yazıya, edebiyata meraklı.

GİZLİ SEVDA'nın ilk dinleyicisi galiba yine bizdik. (Pulur, 1979)

Bu teneffüs buluşmalarından birinde öğrenciler bir edebiyat ve sanat dergisi çıkarmayı kararlaştırırlar. Behçet Necatigil ve okul yönetimi bu kararı onaylarlar ve dergi çıkar. Derginin adını Behçet Necatigil koyar. Böylece *Dönüm* dergisi çıkmaya başlar. Dergide 1. sayı dışında sadece öğrencilerin yazıları yayınlanmıştır. İlk sayıda öğretmenlerin yazılarına da yer verilmiştir. Behçet Necatigil'in gözetiminde çıkan dergide sadece ilk sayıda Necatigil'in yazısı bulunmaktadır. Behçet Necatigil öğrencilerin yazılarını okuyup baskı için düzeltirdi. Bu dergi ile Kabataş Lisesinde çıkarılacak öğrenci dergilerine öncülük edilmiştir (Türk, 2006).

Behçet Necatigil, tüm ümidi öğrencilerin olan ve öğrencilerinden başarıları dışında hiçbir şey beklemeyen bir öğretmendir. Bu yüzden Hikmet Sami Türk'ün yurt dışından kendisine istediği kitabı gönderme teklifini reddeder. Öğrencilerinin başarılarını öğrencileri mezun olduktan sonra da takip ve takdir etmeye devam etmiştir. Öğrencisi Hikmet Sami Türk'ün doktora tezi eline ulaşınca onu en içten dilekleriyle kutlamıştır (Türk, 2006).

Behçet Necatigil emekli olduktan sonra da mesleğinin alışkanlıklarından vazgeçmez. Hilmi Yavuz'un kitabında anlattığı bir anısı bu durumun kanıtı niteliğindedir. 1974 yılında Behçet Necatigil'in evindeki bir arkadaş toplantısında İlhan Berk, Necatigil'in öğrencilerine çok bol notlar verdiğini ima edince Necatigil bu duruma çok sinirlenmiş. Sofradan kalkıp odasına gidip elinde Hilmi Yavuz'un 1954 yılından kalma tam puan alan sınav kâğıdı ile geri dönmüş. Kâğıdı sofradakilere gösterip onların da okuyup değerlendirmesini istemiş. Konuklar da sınav kâğıdının tam puanı hak ettiğini söylemişler (Yavuz, 2019). Behçet Necatigil'in öğretmenliğine yapılan eleştiriye sinirlenmesi ve yirmi yıl bir sınav kâğıdını saklaması emekli olduktan sonra bile işini ne kadar ciddiye aldığını göstermektedir.

Behçet Necatigil sadece iyi öğrencilerinin sınav kâğıdını ve notlarını saklamaz. Kızı Ayşe Sarısayın, *Dost Meclislerinde Kasideler* adlı kitabında babasının Kabataş Lisesinden mezun olduktan sonra hocasını bayram günü ziyaret etmeye gelen öğrencisiyle olan bir anısını anlatır. Öğrenci nişanlısıyla birlikte gelmiştir. Birkaç kere Necatigil'in en iyi öğrencilerinden olduğunu söyler. Necatigil başta karşı çıkmasa da sonra dayanamaz ve çalışma odasından bir defter alıp gelir ve okumaya başlar:

“Dört! Üç! Beş! Bunlar mı iyi notlar, sen ne diyorsun yahu!” Öğrencisi öyle kalakaldı, ne diyeceğini bilemeden...

Sonra başka konular açıldı, çaylar içildi, börekler çörekler yenildi, her şey tatlıya bağlandı. Genç adamın haline çok üzülen annem, “Neden böyle yaptın Behçet?” diye sordu misafirler gider gitmez. “Hem de nişanlısının yanında! Mahcup oldu çocuk...”

Babamın öfkesi hâlâ geçmemiş olmalıydı ki hiç alttan almadı: “Hava atmaya kalkanın havasını bozarlar böyle! (Sarısayın & Özdemir, 2019)

Bu tavrından Necatigil’in öğrencilerine yerine göre sert davrandığı görülüyor. Behçet Necatigil genellikle sakin tabiatlı bir insan olduğu için etrafındakiler onu suskunluklarıyla hatırlamaktadır. Bu olayda da önce susan Behçet Necatigil, öğrencisinin tavrı değişmeyince ona bu defa bir de hayat dersi verir.

Behçet Necatigil’in öğrencileri mezun olduktan yıllar sonra bile öğretmenlerini unutmak ve unutturmak istememişlerdir. Yukarıda bulunan alıntılar yaptığımız *Şair ve Öğretmen Kimliğiyle Behçet Necatigil* kitabını öğrencisi Hikmet Sami Türk kaleme almıştır. Kabataş Lisesinden bir diğer öğrencisi Hilmi Yavuz da 2019 yılında yayınladığı *Behçet Hoca* kitabıyla öğretmenine olan vefasını göstermiştir. Öğrencileri öğretmenlerini unutmak ve unutturmak istememişlerdir. Daha nice öğrencileri onun hakkında yazılar yazarak öğretmenlerini anmışlardır.

Hilmi Yavuz’a göre öğrencilerinin Behçet Necatigil’i unutmamalarının nedeni onun büyük bir öğretmen olmasıdır. “Büyük öğretmenler, gerçekte, ölümlerinden sonra da öğrencilerini eğitmeye devam eden öğretmenlerdir (Yavuz, 2019)” der Hilmi Yavuz ve Behçet Necatigil’in nasıl bir öğretmen olduğunu tek cümlede özetler.

Haldun Taner’e göre Behçet Necatigil’in her işini güzel ve başarılı olmasının sebebi gönlünü koyarak yapmasıdır. Çevirilerinde bile eserlerini çevirdiği yazarı benimseyip özdeşleşmiştir. Öğretmenliğinin başarı kaynağı da bu sevgidir:

Hocalığının başarı kaynağında da önce büyük sevgi yatar. İşini yani edebiyatı çok ciddiye, en ciddiye -aslında da öyle değil midir ya?- alması, çok ama çok sevmesi, bu konuda ödün dinlememesi ve bu konuyu kendinden bir kuşak daha gençlere geçirirken, onları da yine evlatları gibi sevmesi idi. Çocuklarına bu büyük sevgidir ki onu hocalığında böylesine sevimli, böylesine cömert yapıyordu. (Behçet Hoca) sözü onların ağzında sade kuru bir tanım olmaktan çıkıp bir saygı ve sevgi tınısı ile vurgulanıyorsa işte bundandır. (Türe, 1993, s. 11)

2.2.5. Eşi ve Çocukları

1948 yılında Sarıyer Ortaokulunda aniden bir kadro boşalınca okul yönetimi zor durumda kalır. Behçet Necatigil rica üzerine Kabataş Lisesinde çalışırken Sarıyer Ortaokulunda da ders vermeye başlar. Bu sırada Sarıyer Ortaokulunda yardımcı öğretmen olarak çalışan Edebiyat Fakültesi öğrencisi Huriye Hanım ile tanışır. Behçet Necatigil, Huriye Hanım ile evlenmek ister ancak Huriye Hanım'ın ailesi bu evliliğe karşı çıkar. Huriye Hanım'ın ailesi Behçet Necatigil'i araştırır. Saime Hanım'ın hastalığı ile Behçet Necatigil'in hastalığını öğrenince bu evliliğe karşı çıkmışlardır. Hem Saime Hanım'ın Behçet Necatigil'in gerçek annesi olmadığını öğrenmeleri hem de Huriye Hanım'ın çabalamaları sonucu ailesi evliliğe izin verir. Ancak maddi sıkıntılar evlilik hazırlığı sırasında çifti çok zorlar. 1949 yılında ise evlenirler (Sarısayın, 2018).

Behçet Necatigil'in Selma ve Ayşe adında iki kızı olur. Çocukluğu acılar içinde geçen Behçet Necatigil, kızlarına en iyi şekilde babalık yapmaya çalışır. Maddi sıkıntılar çekse de çocuklarının ihtiyaçlarını en iyi şekilde gidermeye çalışır. Sık sık "Çocuklar gıdasız kalmasın." sözünü tekrarlar (Sarısayın, 2018).

Geçirdiği zorlu çocukluk yıllarından sonra sadece kendi çocukları için değil bütün çocuklar için dileği aynıdır:

"Bütün çocuklar
Yokluk bilmesinler
Et, şeker, süt bulsunlar
Giyimli, tok ve rahat
Gitsinler okullara
Sınıflarını geçsinler." (Necatigil, 2017, s. 521)

Behçet Necatigil, klasik baba figüründen uzak bir insandır. Çalıştığı dönemlerde zamanının çoğunu okulda ve çalışma odasında geçirse de özellikle emekli olduktan sonra ev işlerinin çoğunu kendi yaparmış. Küçük kızı Ayşe Sarısayın'ın bir arkadaşı ailesi ile yaşadığı problemler yüzünden bir dönem Necatigil'lerde misafir olarak kalmış. Evde kaldığı dönemde Behçet Necatigil'in evdeki işlere bu kadar çok yardım etmesini şaşkınlıkla karşılamış (Sarısayın, 2018).

Behçet Necatigil, gündüzleri okulda geceleri çalışma odasında saatlerce çalışmaktaydı. Eşi Huriye Hanım, Necatigil'in evde çalışıp şiir yazdığı saatlerin eşi için çok önemli olduğunu bilir ve çocuklarının babalarını rahatsız etmesini engellemeye çalışırdı. Çünkü Necatigil için her şeyin başında şiir geliyordu:

“Evde çok sık yinelediği bir söz vardı: Önce şiir! Yaşamında önce şiir geliyordu, ardından her şey. Her şey; yani öğretmenliği, radyo oyunu yazarlığı, çevirmenliği, antoloji çalışmaları, eşi, çocukları, bir aile reisi ve baba olarak üstlendiği tüm sorumluluklar...” (Sarısayın, 2018, s. 136)

Ancak bu çalışma saatlerinde çocukları annelerinin dikkat etmediği anlarda babalarına küçük ziyaretler gerçekleştiriyorlardı:

“Yorgun kalkıp kâğıttan uzaklara dalınca göz
Sessizce açılan kapıda gördüğünüz:
Yavrudur.” (Necatigil, 2017, s. 165)

Behçet Necatigil'in uzun yıllar boyunca çalışmasının en büyük sebeplerinden biri yaşlandığı zaman kimseye muhtaç kalmamak istemesiydi. Eşine yazdığı bir mektubunda dünya hırsının ne olduğunu şu cümlelerle anlatmıştır: “Benim hırsım ne mi? İhtiyarlıkta sürünmemek, ismimin ayaklar altında rezil, çiğnenmemesi!” (Necatigil, 2012, s. 29). Bu amaç uğrunda çalışan Behçet Necatigil ölümüne kadar eşi ve iki kızıyla mutlu bir aile yaşamı sürmüştür.

2.2.6. Ölümü

1979 yılında Behçet Necatigil'in sağlığı kötüye gitmeye başlar. Arkadaşı Yüksel Pazarkaya'nın Frankfurt Kitap Fuarı'na davetine sağlık sorunları nedeniyle reddeder. Ancak durumunu pek önemsemez. Gittiği doktor durumun ciddiyetini anlar ve hemen Necatigil'i hastaneye yatırır. Bu ani hastaneye yatışı şiirinde şöyle anlatır:

Sana bu yaradan ölüm yoktur
Anan sütü, çiçekler merhemdir sana!
Bir doktor sizi falanca hastalıktan
Yatırıp tedavi etmek ister
Zararsızdır bugün yarın ertelersiniz
Bir gün gittiğinizde

Sert bir hastalık el hareketiyle
İter ötekini geçer öne.
Siner eski hastalık, şaşırır doktor
Ve hasta şimdi can derdinde.
Ben sizi başka şey için
Yatıracaktım. (Necatigil, 2017, s. 655)

Yapılan incelemeler sonucu akciğer kanseri teşhisi konur. Radyoterapiye başlandıktan sonra hızlı bir çöküş dönemi başlar. Doktorlar tedavi için çok geç kalındığını söyleyince ailesi yurt dışına tedavi için Necatigil'i götürmek isterler. Eşi "Evimizi satarız" der. Öğrencileri destek bulmak için seferber olurlar. Dönemin Turizm ve Tanıtma Bakanı Barlas Küntay desteği sağlar ancak Behçet Necatigil bu yardımı reddeder:

Küntay ertesi sabah Cerrahpaşa'ya gitti, Necatigil'i ziyaret etti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti olarak, kendisine her türlü yardıma hazır olduklarını bildirdi. Akşam Hilmi Yavuz'la tekrar konuştuk...
Hocayı nereye gönderecektik?
Hilmi Yavuz "Sen ne diyorsun yahu?" dedi.
Bırak Almanya'yı, İngiltere'yi de beni dinle... Hoca, bir yere gitmem diyor.
Niye?
Bu memleketin parasına yazık değil mi? İyileşeceksem burada iyileşirim, öleceksem burada ölürüm, diyor.
Aman etme, eyleme, hocayı razı etmeye bak. (Pulur, 1979)

Şair, 13 Aralık 1979 Perşembe günü saat 17.00'de hayata gözlerini yumar. Namazı 15 Aralık 1979 Cumartesi günü Şişli Camii'nde kılınıp Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilir (Çetin, 2013).

Yakın arkadaşı Tahir Alangu öldüğünde şu satırları kaleme alır Necatigil:

Öyle, gene de gıpta ettiğim bir ölümdür Tahir'in ölümü. Hiç değilse temiz ölüm. Yataklara bağlanmış, ağır ve şifasız bir hastalıkla, kocamışlığın, elden ayaktan düşmüşlüğü sefaletinde, uzun süre madde ve ruh azapları çekerek, acınmalara konu, nelerden sonra ölseydi daha mı iyiydi. (Necatigil, 1999, s. 138)

Behçet Necatigil de gıpta ettiği gibi yatağa çok bağlanmadan, elden ayaktan düşmeden kısa bir süre zarfı içinde hayata gözlerini yummuştur.

Behçet Necatigil ortaokul sıralarından hasta yatağına geçen süre boyunca şiir yazmaya ara vermeden devam etmiştir. Hayatta yaşadığı hiçbir zorluk onu şiir yazmaktan vazgeçirememiştir. Hasta yatağında en son şu dizeleri yazar:

“Çıt yok bellekte

Acı anıları ilerlere kaçırmıştır

Çocuklarını kurtaran bir anne gibi.” (Necatigil, 2017, s. 655)

2.2.7. Edebî Kişiliği

Behçet Necatigil’in sanatçı kimliğinin oluşmasında ailesinin etkisi sınırlı olmuştur. Babasının geniş bir kitaplığı olsa da bu kitapların çoğunluğu Arapça yazılmış dinî kitaplardır. Bu yüzden Behçet Necatigil izleyeceği yolu kendi bulmak zorunda kalmıştır. Bu yolu bulmasında babasının yardımı olmasa da anneannesinin yardımı olmuştur. Anneannesinin anlattığı masallar hem şiirlerine hem de radyo oyunlarına konu olmuştur. Anneanesiyle kaldığı Karagömrük’te tramvay yolunun üzerindeki evdeki anılarının kişiliği üzerinde büyük etkileri olmuştur. Küçük yaşlardan itibaren tütüncü dükkânlarına gelen dergileri okuyup kendi el yazısıyla gazete çıkarmaya başlar (Necatigil, 2019). *Küçük Muharrir* isimli bu gazetenin okuyucuları ailesi ve yakın akrabalarıdır. Daha sonra *Akşam* gazetesinin çocuk bölümünde *Küçük Muharrir* imzalı yazıları yayınlanmaya başlar. Çocukluk yıllarında yaptığı bu teşebbüsler liseye geçtiğinde olgunlaşarak bilinçli bir harekete dönüşür (Necatigil, 1999).

Küçük Muharrir gazetesindeki yazıları şairin çocukluk yıllarındaki edebî görüşü hakkında bilgi verir. Şair dergiyi büyük bir titizlikle basım tarihini kaçırmadan el yazısı ile yayınlar. Dergide düzyazı, hatıra, şiir, hikâye, mizahi yazı ve Almancadan tercüme metinler yayınlanır. Tüm metinleri kendi hazırlayan Behçet Necatigil bu durumun zorluğunu yazılarında kaleme alır. Bu çabasının en önemli nedeni iyi bir gazeteci olma isteğidir. Bu istekle gazetesinin dönemin en iyi gazetesi olarak gördüğü *İkdam*’ın küçük bir eşi olması için çabalar. Bu gazetede yayınladığı yazıların bazılarını öğretmeni Zeki Ömer Defne okuyup Necatigil’i takdir eden notlar yazmıştır (Küçük Muharrir, 2017).

Ailesinde şiire ilgi duyan biri olmadığı için yol göstereni olmamıştır. Bu yüzden kendi, şairleri keşfederek beğendiği şiirleri şiir defterine yazmıştır. O yıllarda Necip Fazıl ve

Yedi Meşale şairlerinin üzerindeki etkisi büyük olmuştur. Özellikle Yedi Meşale şairlerinden Ziya Osman Saba'ya olan ilgisi büyüktür. Bu ilgisi uzun yıllar boyunca devam etmiştir. Bu sevgi o kadar büyüktür ki Behçet Necatigil, Ziya Osman'ın yirminci ölüm yıl dönümü yazısının başlığını *Şairim Ziya Osman Saba* olarak seçmiştir. Behçet Necatigil, Ziya Osman'ı ilk evler şairi olarak kabul eder. Behçet Necatigil 1961 yılında yaptığı bir konuşmada Ziya Osman Saba'dan evlerle ilgili öğrendiklerini şöyle anlatır:

Ziya Osman bana, evin korkunç güzelliğini, vazgeçilmezliğini, kişinin ancak evinde oluşabileceğini, ne yapsa etse davranışlarını bu dar daireden dışarı çıkaramayacağını öğretti. Şiirleriyle olduğu kadar içtenlik dolu ve düz ömrüyle de her nimete, her zahmete ev açısından bakmayı, kurtulmuş ya da yenik ancak evlerde yaşanabileceğini ben ondan öğrendim. (Necatigil, 1999, s. 31)

Böylece bu şairlerin etkisinde ilk şiirlerini yazmaya başlar. İlk şiiri onuncu sınıfta iken *Varlık* dergisinde 1935 yılında yayınlanan *Gece ve Yas* başlıklı şiiridir. İlk şiiri 1935 yılında yayınlanmış olsa da şiirlerinden elde ettiği ilk telif ücretini *Sanat ve Edebiyat* gazetesinde 1947 yılında yayınlanan *Barbaros Meydanı* başlıklı şiirinden alır (Necatigil, 1999).

Behçet Necatigil'in ilk şiiri lise yıllarında yayınlanmış olsa da bu yıllarda dersler ağırlaştığı için edebî çalışmalarına ara vermek zorunda kalır. Üniversite yılları da onun için yoğun çalışmalar içinde geçer. Ancak bu dönemde şiir yazmaya devam eder. Bu dönemde yazdığı şiirlerinde hayattan yorgun bir gencin umutsuz sesi duyulur. Üniversiteden sonra hemen Kars'ta göreve başlayan Behçet Necatigil'in sanat hayatında büyük değişiklikler olur. Görev yaptığı şehirlerin edebî kimliği üzerinde büyük etkisi olur. Kendi de bu etkiyi şöyle dile getirir:

“Kanaatimce asıl açılmaya, asıl kendi sesimi duyurmaya Kars (1941) ve Zonguldak (1942-1943) liselerindeki öğretmenliğim esnasında başladım. Hele Zonguldak'a tayinim, çok isabetli oldu. Kastettiğiniz manada muhiti orada buldum.” (Necatigil, 1999, s. 16)

Behçet Necatigil, Zonguldak'ta tanıştığı iki genç şair Muzaffer Tayyip Uslu ve Rüştü Onur ile istediği edebî ortama kavuşmuştur. İki genç şair ile birlikte çalışmıştır. Üç şair birlikte Zonguldak'taki *Ocak* gazetesine, *Kara Elmas Dergisi* 'ne ve İstanbul'daki *Değirmen* dergisine şiirler göndermişlerdir. 1943 yılında İstanbul Pertevniyal Lisesine

taini çıkan Behçet Necatigil bu ortamdan uzaklaşmış olsa da kendine burada yeni bir edebî çevre oluşturmuştur.

Şiirle geçen uzun yıllar sonunda Behçet Necatigil ilk şiir kitabı olan *Kapalıçarşı*'yı 1945 yılında yayınladı. İlk şiir kitabı için çok beklemiş olsa da diğer kitaplarını kısa aralıklarla çıkarmaya devam eder. Kitapları zaman içinde çıkmaya devam ettikçe Behçet Necatigil'in şiir görüşünde değişimler başlar.

Behçet Necatigil'e göre şair sanat hayatı boyunca üç evreden geçer. Bu evreleri burç olarak adlandırır. Bu burçlar sırasıyla gurbet, hasret ve hikmet burcudur. Öğrencisi Hilmi Yavuz, Necatigil'i şiir kitaplarına göre hangi burçta olduğunu tespit eder. Behçet Necatigil; *Kapalıçarşı*, *Çevre* ve *Evler* kitaplarında gurbet burcunda; *Dar Çağ* ve *Arada* ile hasret burcunda *Yaz Dönemi*'nden sonra ise hikmet burcuna geçmiştir (Yavuz, 2019).

İlk kitapları olan *Kapalıçarşı* (1945), *Çevre* (1951) ve *Evler* (1953) anlatı unsurunun daha ağır bastığı şiirlerden oluşmaktadır. Hikâye unsurunun ağır bastığı bu şiirler yıllar geçtikçe Behçet Necatigil tarafından beğenilmemeye başlanır. Henüz kendi sesini bulamadığı, diğer şairlerin etkisine açık olduğu dönemidir. Bu yüzden o dönemki şiirlerinde bulunan hikâye unsurunun fazla olması ileride onu rahatsız eder (Necatigil, 1999).

Bu dönem şiirlerini neden beğenmediğini bir konuşmasında açıklamıştır. Bu şiirlerini geri planı olmadığı için beğenmemeye başlamıştır. Okurun düşünmesini, yorumlamasını engelleyen anlamları belli şiirlerdir bunlar. Bundan rahatsız olan Necatigil, şiirlerindeki öyküyü azaltıp sezginin öne çıktığı şiirler kaleme almaya başlar (Necatigil, 1999, s. 76-77).

Yaz Dönemi (1963) şiir kitabından sonra kendi deyimiyle “şiirinin farlarını kısma”ya başlar. Şiirlerindeki kelime sayısını azaltıp az ve öz şiirler yazmaya başlar. “Kötü nesir lafı uzatır, kötü şiirde ise bu uzatış daha da sırtır, göze batar” der (Mektuplar, s. 215). Anlatmaktan çok sezdirmeye çalışır. Sanatın bir ekleme değil çıkarma olduğuna inanır (Necatigil, 2015). Şiire deneysel yaklaşıma başlar ve *Kareler Aklar* (1975) kitabını yayınladı.

Şairin değişen şiir anlayışını Murat Belge bir yazısında özetler:

Daha önceki bazı şiirlerinde, şiirini anlatma eğilimi vardı. Bu eğilim, şiir yazma yöntemini bitmiş *şiirsel ürün* olarak yayımlama eğilimine dönüşür. Ortaya çıkan artık sadece çıplak “yöntem”dir, çünkü Necatigil’in anlatmaya değer bulduğu şeyler bir bakıma. İleri derecede bir *sadeleşmedir* bu. Japon hikayesindeki, en iyi okçu olduğu için artık ok atmayan usta gibi, Necatigil de, artık “şiir yazmaz”, “şiir” olur. (Belge, 2016, s. 299)

Bu yazıdan hareketle Behçet Necatigil’in şiirde biçime daha çok önem vermeye başladığını da görebiliyoruz. Necatigil, konuşmalarında biçim konusu üzerinde uzunca durmuştur. Şiirde en önemli sorunun biçim olduğunu savunur. Biçim zayıf bir özü yüceltebileceği gibi savruk yazım ilginç olabilecek şiirlerin de unutulmasına neden olabilir. “Şiirde biçim, gerekli parçaların yerli yerine oturmasıdır.” der (Necatigil, 2015, s. 47).

Behçet Necatigil, Yüksek Öğretmen Okulunda hem alan hem eğitim bilimleri dersleri görmüştür. Gördüğü edebiyat dersleri sayesinde hem Türk edebiyatına hem de diğer ülkelerin edebiyatlarına oldukça hakimdir. Bu bilgisi şiirlerini beslemiştir. Behçet Necatigil bir röportajında gençlik döneminde yazılan şiirler için “Kültürle beslenmeyen adam gibidir bu şiirler. Oysa kültürle beslenmeye en muhtaç, şiirdir (Necatigil, 1999, s. 120).” der. Bu sözyle kültür ile şiirin bağımlı ortaya koymaktadır. Behçet Necatigil’in şiirleri kültürel ağırlığı fazla olan pek çok farklı kaynaktan beslenen bir şiirdir. Rahim Tarım, *Kültür, Dil, Kimlik: Behçet Necatigil’in Şiir Dünyası* adlı kitabında şiirlerinin beslendiği geleneği incelemiştir. Başlıkları şöyle sıralayabiliriz:

A-Türk Kültürü ve Edebiyatı

1.Halk Edebiyatı

- a) Destan
- b) Dede Korkut Hikayeleri
- c) Halk Hikayeleri
- d) Masallar
- e) Geleneksel Seyirlik Oyunlar
- f) Fıkra

2. Tekke Edebiyatı ve Mensupları

- a) Yunus Emre
- b) Kaygusuz Abdal

3. Divan Edebiyatı

- a) Kur'an
- b) Kıssalar
- c) Ünlü Kişiler
- d) Çeşitli Hikâye Kahramanları
- e) Efsaneler
- f) Bazı âdetler ve inançlar
- g) Şairlere yapılan göndermeler

4. Yeni Türk Edebiyatından Çeşitli Şairlere Göndermeler

B- Batı Kültürü ve Edebiyatı. (Tarım, 2002)

Behçet Necatigil değişen şiir anlayışı nedeniyle döneminde eleştirilmeye başlanır. Şiirlerinin anlaşılmadığı iddia edilir. Ancak Necatigil bu görüşe katılmaz. Necatigil şiir okuyucusunun belli bir şiir birikimine sahip olması gerektiğini savunur. Rahata alışan okuyucunun kendini geliştirmesi gerektiğine inanır. Necatigil, şiirinde bilinçli olarak bıraktığı boşlukların okuyucu tarafından doldurulmasını istemektedir. Şiirinin birçok okuyucu tarafından karışık ve kapalı görüneceğini kabul eder. Ama bu durumun okuyucu tarafından çözüleceğine inanır. Şiir eğitimi almış bilinçli okuyucu kelimeler ve motifler arasındaki ilişkiyi kurarak şiirin özüne ulaşabilecektir. Necatigil'e göre şiir bir matematik problemi gibi olmalı ve okuyucu onu çözmeye çalışmalıdır (Necatigil, 1999).

Behçet Necatigil'in bu şiirlerinde mana yok gibi görünür. Halbuki Behçet Necatigil şiirde mananın açık olmasa da ipuçları sayesinde bulunacağını savunur. Şair ne kadar saklamak isterse istesin kelimeler okuyucuya ipuçları vermektedir (Necatigil, 2015, s. 83-84).

Behçet Necatigil, kendini "çağının tanığı" olarak tanımlar. Necatigil kendinin de mensup olduğu orta sınıfın hayatını şiirlerinde anlatır. Behçet Necatigil, çevresini her zaman şiire dâhil etmiş, kendini çevresinden soyutlayan şairleri de yadırgamıştır. Zamanını hiçe saymaktansa çağını anlatan sıradan bir şair olmayı istemiştir (Necatigil, 2015, s. 43).

Necatigil, şiirde moda olan etkilere karşıdır. Çünkü moda gelip geçicidir. Şiir her dönemde aynı etkiyi yaratabilmelidir. Bu yüzden şiirde ideolojiye karşıdır. İdeolojik şiiri söyleye benzetir ve bu yüzden estetik değerini kaybettiğini savunur. Şiirin bir

düşüncenin savunucusu olması sanatsal yönünü yaralar. Necatigil de çevrenin sorunlarının şiirde anlatılması taraftarıdır ve şiirlerinin büyük bir çoğunluğunda bunu yapmıştır. Ancak bunu daha sessiz, derinden ve düşündürücü bir şekilde yapmayı tercih eder. Böylece şiirinin estetik değerini de korur (Necatigil, 2015, s. 97).

Behçet Necatigil şiirleri üzerinde büyük bir titizlikle çalışır. Başladığı bir şiiri hemen bitirmez. Günlerce yanında, cebinde taşır. Şiiri tekrar tekrar düzenler. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri şiirde biçim mükemmelliğini oluşturmak istemesidir. Şiirin sadece yetenekle yazılacağına inanmaz. Yetenekten de önemlisi çok çalışmaktır. Bu yüzden öğretmenlikten kalan zamanının büyük bir kısmını şiire ayırır. Zamanının çoğunu çalışma odasında geçirir.

Behçet Necatigil için şiir çok ciddi bir iştir. Şiir her zaman hayatının en önemli noktasındadır. Kızı Ayşe Sarısayın babasının her zaman “Önce şiir!” dediğini anlatır. Hilmi Yavuz’un aktardığına göre Necatigil eşine bile “Huriye senin yerin şiirden sonradır!” demiştir. Şiir ailesinden ve mesleğinden daha önde olmuştur her zaman. Bu yüzden sanatı onun için ciddi bir iştir. Behçet Necatigil başkalarının da şiiri ciddiye almasını ister. Behçet Necatigil’in bu konuda ne kadar ciddi olduğu Hilmi Yavuz’un kitabında anlattığı bir anısdan anlaşılıyor. Kabataş Lisesi ve Çamlıca Kız Lisesinin düzenlediği “Edebiyat Matinesi” programında Hilmi Yavuz, Metin Eloğlu’nun bir şiirini jest ve mimikleriyle destekleyerek abartılı bir şekilde okuması Behçet Necatigil’i çok sinirlendirir. Bu okuma salondan çok alkış aldırır da Necatigil sonraki gün Hilmi Yavuz’u azarlar (Yavuz, 2019). Bu olay konunun tek örneği de değildir:

“Bu benim Hoca’dan yediğim ilk zılgıt değildir. Ahmet Haşim’in “O Belde” şiirinin birkaç dizesini sınıfta yüksek sesle ve Ermeni ağzıyla okuduğum için, dersten kovulmuşluğum da vardır!” (Yavuz, 2019, s. 55)

Behçet Necatigil, şiiri ciddiye almadığı için sadece öğrencisi Hilmi Yavuz’u cezalandırmamıştır. *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* eserinin belli yıllarda yeniden basıma hazırlarken kitaba eklemeler ve çıkarmalar yapar. Bu yenilemelerde artık şiir yazmayan kendi deyimiyle “şiire ihanet etmiş” kişileri antolojiden çıkarır. Onun için şiiri bırakmak ihanet etmektir.

Behçet Necatigil’in poetikası üzerine pek çok kitap ve makale yazılmıştır. Pek çok araştırmacı şiirlerini farklı açılardan incelemiştir. Ancak Behçet Necatigil’in şiir

görüşünü en iyi yansıtan metin ona yakışır bir şekilde bir şairin şiiridir. Cemal Süreya *Behçet Necatigil* başlıklı şiirinde şairin poetikasını en güzel şekilde yansıtmaktadır:

Ben, sen, o;
Biz, siz, onlar;
Behçet Necatigil hepimizi anlattı.
Ev orada duruyordu. Yanında başka evler vardı.
Sokaklar akıp gidiyordu aralarından.
Küçük bir kız gazete satıyordu,
Bir kadın aynaya bakıyordu,
Ordaydı bakkallar, çarşılar, parklar orda;
Bir adam elinde fırça, kapısını boyuyordu,
Behçet Necatigil evine dönüyordu,
Şurası yazlık sinemaydı eskiden,
Şurdaki fotoğrafcının vitrininde
Herkesin yüzü vardı, ama ne tuhaf
Herkes ayrı yere bakıyordu,
Durdu Behçet Necatigil,
Eliyle alınını sildi;
“Üzgünüm, dedi,
Mutluluğun yüzünü koymayı unutmuşlar.”
Yollar da ne kadar yokuş,
Duvarlar nasıl da dik!
Bir çalar saat almalıyım
O kadın yine aynaya baksın
Adam yine kapıyı boyasın
Küçük kız gazete satmasın
Bir çalar saatim olsun
Saniyeler evin beş halini söylesin
Ev, Eve, Evi, Evde, Evden.
Dakikalar bizi gösterebilir.
Ben, Sen, O, Biz, Siz, Onlar (Türe, 1993, s. 8)

Kabataş Lisesinden emekli olduktan sonra çalışmalarına daha çok vakit ayırır. Sadece şiir ile ilgilenmez radyo oyunları yazmaya başlar. Şiire en yakın tür olarak gördüğü radyo oyunlarında başarılı örnekler verir. Bu türün en önemli temsilcilerinden biri olur. Yazdığı eserler Almancaya çevrilip Alman radyolarında yayınlanır.

Behçet Necatigil *Eski Toprak* kitabıyla 1956'da Yeditepe Şiir Armağanı'na, *Yaz Dönemi* kitabıyla da Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'ne layık görülmüştür. Carl Zuetmayer'den çevirdiği *Kurtlar* adlı şiir ile de Türk-Alman Derneği'nin düzenlediği Almancadan çeviri yarışmasında birincilik ödülünü almıştır (Çetin, 2013). 1980 yılında ailesi tarafından Necatigil Şiir Ödülü kurulur.

Gençlik yıllarından itibaren edebî ürünler ortaya koyan Behçet Necatigil vefatına kadar yazmaya devam etmiştir. Gazeteci olmak için *Küçük Muharrir* gazetesini yayınladığı andan itibaren pek çok türde eserler vermiştir. Ağırlığı şiire verdiği sanat yaşamında edebiyatın akademik yönüyle de ilgilenmiştir. Yaptığı edebî araştırmalar sonucunda makaleler yazıp sözlükler yayınlamıştır. Almancadan yaptığı tercümeleler sayesinde pek çok eser ülkemizde okunma fırsatını yakalamıştır. Eserleriyle edebiyatımıza büyük katkıda bulunan Behçet Necatigil edebiyatımızda eşsiz bir yere sahiptir.

2.2.8. Eserleri

2.2.8.1. Şiir Kitapları

- Kapalı Çarşı (1945)
- Çevre (1951)
- Evler (1953)
- Eski Toprak (1956)
- Arada (1958)
- Dar Çağ (1960)
- Yaz Dönemi (1963)
- Divançe (1965)
- İki Başına Yürümek (1968)
- En\Cam (1970)
- Zebra (1973)
- Kareler Aklar (1975)
- Beyler (1978)
- Söyleriz (1980)
- Yayımlanmamış Şiirler (1985)

2.2.8.2. Radyo Oyunları

- Yıldızlara Bakmak (1965)
- Kadın ve Kedi (1965)
- Gece Aşevi (1967)
- Üç Turunçlar (1970)
- Pencere (1975)

2.2.8.3. Düzyazı

- Bile\Yazdı (1979)

2.2.8.4. Antoloji

- Küçük Mitologya Sözlüğü (1957)
- Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1960)
- Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü (1979)

2.2.8.5. Mektup

- Mektuplar (1989)
- Serin Mavi (1999)
- Dar Bir Çember İçinde (2018)

3. BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Behçet Necatigil'in eserlerindeki eğitim unsurları incelendiği için veri toplama için nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi tekniğinden faydalanılmıştır. Çalışmada mevcut olan bir durum olduğu şekliyle ortaya konduğu için betimsel yöntem kullanılmıştır. Ayrıca çalışmada genel tarama modeli de kullanılmıştır.

“Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.” (Karasar, 2009)

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Behçet Necatigil'in eserleridir. Örneklemi ise Behçet Necatigil'in şiir, radyo oyunları, düzyazı ve mektuplarının toplandığı eserleridir. Ayrıca Behçet Necatigil ile ilgili yapılan çalışmalar da örnekleme dâhil edilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırma için önce Behçet Necatigil'in şiirleri, radyo oyunları, düzyazıları ve mektuplarının bulunduğu kitaplar Yapı Kredi Yayınları'ndan temin edilmiştir. Sonrasında kaynak taraması ile Behçet Necatigil ile ilgili hazırlanmış makaleler, röportajlar, yazılar ve kitaplar tespit edilip incelenmiştir. Bu kaynaklara kütüphane ve internet ortamından ulaşılmıştır. Behçet Necatigil ile ilgili tezlere Yüksek Öğretim Kurulunun elektronik tez tarama sisteminden ulaşılmıştır.

Behçet Necatigil'in eserlerindeki eğitim ile ilgili unsurların incelenmesinde kaynaklık edecek eğitim ile ilgili makale, yazı ve kitaplara da kütüphane ve internet ortamından ulaşılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Şiir

4.1.1. Behçet Necatigil ve Şiir

İçinizde bulamadığınız şiiri başka yerde aramayın.

Percy Bysshe Shelley

Behçet Necatigil, hayatını şiir ile doldurmuş bir şairdir. Hayatını anlamlı kılan, asıl varoluşunun gerçekleşmesini sağlayan unsur “şiir” olmuştur. O hayatında kalıcı olanın, mutluluğunu sağlayan temel öğenin şiir olduğuna inanmıştır (Çetin, 2013). Necatigil, şiirin önemini şöyle anlatır:

“Şiir bana göre bir kurtuluştur, bir ferahlıktır. Büyük Türk denemecisi Nurullah Ataç’ın yazılarını hatırlıyorum. Kimi insanlar hastalıklarında kendilerini şiirlerle ruhen tedavi ederler. Şiir, özet olarak diğer edebiyat türlerinden çok daha etkili bir bilgi tatmin aracıdır (Necatigil, 1999, s. 118).”

Behçet Necatigil’in şiiri her şeyin üstünde tutmasının bir sebebi vardır. Ona göre hayatındaki her şey bir gün gidecektir. Geriye sadece şiir kalacaktır. Bu yüzden şiire sonsuz bir sevgiyle bağlıdır.

4.1.2. Şiirlerindeki Eğitim Unsurları

Şiiri hayatındaki her şeyden üstün tutan Necatigil’in şiiri kendi hayatından izler taşır:

“Bütün yazdıklarımda varımdır. Bana çatmayan bir şey yankımaz bende. Aldığımı vermişimdir. Tabii her zaman bütünüyle değil (Necatigil, 1999, s. 45).”

Behçet Necatigil otuz sene liselerde edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Şiirleri hayatından izler barındıran Necatigil, eserlerinde öğretmenlik hayatından da izlere yer vermiştir. Eğitimle ilgili pek çok unsur şiirlerinde bulunmaktadır.

Şiirlerinde tespit edilen eğitim unsurları: öğretmen, öğrenci, kitap, sınav, ders araçları, sınıf, dil ve edebiyat eğitimi.

4.1.2.1. Öğretmen

Çağdaş eğitimde bir rehber görevinde olan öğretmen, Behçet Necatigil'in pek çok şiirinde yer almıştır. Behçet Necatigil çevresindekilere her zaman “Önce şiir.” dese de mesleği her zaman hayatının çok önemli bir noktasında olmuştur. Behçet Necatigil'in meslektaşları ve öğrencileri Necatigil'in çok iyi bir öğretmen olduğunu her zaman dile getirmişlerdir. Behçet Necatigil öğretmenlik mesleğini sadece maddi beklentilerle seçmemiştir. Öğretmenlik onun kimliği olmuştur. Şiirlerinde de kendinden bahsederken sadece şair değil öğretmen olarak da tanımladığını görüyoruz.

Behçet Necatigil, Meddah İsmet ile ilgili antoloji çalışmaları sırasında bulduğu bilgileri *Meddah İsmet* şiirinde kullanır. Meddah İsmet'in biyografik bilgilerini verdiği bu şiirinde kendinin de bir antolojide yazılmasını istediği biyografik bilgilerine yer verir. Kendisini tanımlarken önce sanatçı yönüne sonra da mesleğine yer verir:

“Ben de ona benzesem
Dipnot bir kitapta:
Behçet Necatigil
Doğum ölüm yılları
Şair, radyo oyunları yazarı
Öğretmendi
Ölümünden sonra
Beşiktaş'ta bir sokağa
Adı verildi.” (Necatigil, 2017, s. 637)

Emniyet şiirinde bu sefer kendi adını kullanmadan yaşadığı bir durumu mısralara aktarırken kendini öğretmen ve subay kimliği ile tanıtır:

“Köşebaşındaki evde
Bir kız şarkı söyler.
Durur genç öğretmen
Durur bekâr subay,
Şarkıyı dinler.” (Necatigil, 2017, s. 605)

Behçet Necatigil'in şiirinde öğretmen pek çok yönüyle ele alınmıştır. Bazı şiirlerde direkt öğretmen ifadesi geçmez, Necatigil'in kendi hayatından izler taşıyan şiirlerinde dönemin öğretmeni ile ilgili çıkarımlara ulaşırız. Bu durum en çok geçim sıkıntısını

işlediği şiirlerinde görülür. Behçet Necatigil kendi geçim sıkıntısını anlatırken döneminde öğretmenlik yapan diğer meslektaşlarının da en büyük sorununu dile getirir.

Geçim şiirinde geçim sıkıntısından ihtiyaçların bile karşılanamadığını görürüz. Geçim sıkıntısı çeken öğretmenin isteklerini hemen karşılaması mümkün değildir. Önce bir liste yapıp en önemlileri sırayla karşılaması gerekir.

“Hepsini birden istemek

Yersiz,

Zamanı var

Biz zengin değiliz.

Duvara astım liste,

Eksikleri yaz.

Sıra hangisindeyse

Para olur olmaz...” (Necatigil, 2017, s. 147)

Dar gelirli her ay ne kadar geliri ve gideri olduğunu hesaplar. En önemli ihtiyaçların parası ödenmek için ayrılınca geriye kalan para ile geçinmeye çalışır.

“Ayda bizim elimize

Ne geçer, şu kadar.

Ayr önce kirayı;

Günde yemeğimize

Ne gider, şu kadar.

İyi kullan parayı

Bu aylık bize yeter.” (Necatigil, 2017, s. 147)

Ancak duvardaki istek listesini karşılayabilmek için en önemli ihtiyaçlardan kesmek gerekir:

“Duvardaki liste..

Kes üç kuruş ekmekten,

Beş kuruş etten kıs.

Sıra hangisindeyse

Çarşıya gider, alırız.” (Necatigil, 2017, s. 147)

Geçim sıkıntısı Behçet Necatigil'in hayallerini yaşamasına engel olur. İstediklerini alamaz, istediği yerlere gidemez. *Çarmıh* şiirinde şu dizelere yer verir:

“Trenler, gemiler, yıldızlar..
Paramı yollara yatırmak isterdim,
Yaşamak uzak şehirlerde.. Nerde?
Ev kirası, elektrik, su parası
Kasabı, bakkalı, terzi..
Birini kaparım, biri açılır
Masraf kapıları masal kapısı.” (Necatigil, 2017, s. 148)

Behçet Necatigil gündüzleri okulda geceleri de evde çalışma odasında şiir yazarak çalışır. Ancak aldığı maaş ve telif ücretleri iki çocuklu bir aileyi geçindirmeye bazen yeter bazen yetmez. Geçim sıkıntısı Necatigil'in yalnızca hayatına devam etmesine izin verir. Hayattan keyif almak için de insanın parası olması gerekmektedir. Dönemin şartları nedeniyle de bir öğretmenin hayattan keyif alarak yaşamasının pek imkânı yoktur:

“Akşamlara kadar çalışırız,
Bazen gecelerce.
Trenlerde, gemilerde, uzaklarda
Yalnız yaşamak.. Nerde?
Savrulmuş paralar, bölünmüş ömürler,
Ne olmuşa bize olmuş, ara yerde.” (Necatigil, Şiirler, 2017, s. 148)

Milyonlarca insanın yaşadığı İstanbul'daki hayat mücadelesini *Biz* şiirinde anlatır. Koca şehirdeki kalabalıkta kendine bir yer bulmaya çalışır:

“Caddeler adam almıyor
Tutulmuş sokak başları
Kendimize bir yol açmalı
Gececek kadar.” (Necatigil, 2017, s. 99)

Bu şehirde tek başına geçinmek zordur. Behçet Necatigil fazlasını istemez. Yetecek kadar ister:

“Değirmeni döndürmek zor
Tek başına

Hele bu zamanda
Erkeğin kazancı yetmiyor.

Hiç de açgözlü değiliz
Ne yapalım fazlasını
Yetecek kadar
Karnımız doymalı.” (Necatigil, 2017, s. 99)

Bu kadar çok geçim sıkıntısı yaşayan Behçet Necatigil dışarıda hiçbir derdi yokmuş gibi dolaşan insanlara şaşırır. Kendi geçim derdi ile boğuşurken dışarıda dolaşan insanların bu kadar rahat dolaşması onu düşündürür. *İçerlek* şiirine bu şaşkınlığı yansır:

“Onlar huysuzluklarda donmuş, katı
Bir türlü bitmek bilmeyen ay sonlarını
Hiç mi yaşamazlar, şaşıyorum.” (Necatigil, 2017, s. 185)

Yıllar geçim derdi çeken Behçet Necatigil için güzelliklerle, mutluluklarla değil zorluklarla geçer.

“Geçer gider ömürler kışlar, baharlarla değil,
Eriyen yağlar, tükenen sabunlarla geçer gider.
Çocuklar büyür gider, başlayan şarkılarla değil,
Eskiyen giysiler tükenen güçlerle büyür gider.” (Necatigil, 2017, s. 185)

Öğretmenlik mesleğini diğer mesleklerden ayıran en önemli özelliklerden biri kişinin özel yaşamından fedakârlıklar yapmasıdır. Bir öğretmen sadece yaşadığı şehirde çalışmaz. Yurdun hangi bölgesinde kendine ihtiyaç varsa öğretmen oraya gitmekle görevlidir. Behçet Necatigil’in mezun olduğu İstanbul Yüksek Öğretmen Okulunun öğrenci alım şartlarından biri “Mezun olduktan sonra, Maarif Vekâletinin atayacağı herhangi bir yerde sekiz yıl görev yapmayı kayıtsız şartsız kabul etmek”tir. Bu şartın geçerli olduğu yıllarda yüzlerce öğretmen ailesinden, sevdiklerinden, yaşadığı şehirden ayrılıp bambaşka bir şehirde yaşamaya başlamıştır. Behçet Necatigil de mezun olduktan sonra ilk görev yeri olan Kars’ta öğretmenlik yapmaya başlar.

Öğretmenliğinin ilk yıllarını doğduğu ve büyüdüğü İstanbul’dan uzak geçiren Behçet Necatigil bu ayrılışı *Reçel* şiirinde anlatır. Bir öğretmen için eylül sevdiklerinden

ayrılıp başka bir şehre gitmek demektir. Bu gidip gelmeler uzun süre devam edecektir. Çünkü bir öğretmenin zorunlu görevini tamamlayıp yaşadığı şehre dönmesi uzun sürmektedir:

“Eylül ayrılık demektir,
Nafile kurtuluş yok
Bir gidip bir gelmekten.” (Necatigil, 2017, s. 38)

Nereye gideceği belli olmayan Necatigil yazdan kış için hazırlıklara başlar. Yazın hazırlanan reçeller kış hazırlığının simgesidir. Bir şehirde sıcak bir havada yapılan reçeller bambaşka bir şehirde soğuk havalarda yenecektir:

“Bu sefer kısmetimde
Karlı bir şehir olmalı;
Çamlıkları bulunur,
Şöyle bol manzaralı.” (Necatigil, 2017, s. 38)

Öğretmenlik mesleği disiplinli ve titiz olmayı gerektirir. Öğretmenin yapacağı küçük bir hata pek çok öğrencinin hayatını etkileyebilir. Vereceği yanlış bir bilgi, öğrencilerin zihninde düzeltilene kadar yanlış olarak kalabilir. Öğretmenin geç kaldığı her dakika da öğrencilerin eğitim hayatından çalınmaktadır. Bu yüzden derse yetişme telaşı her öğretmenin sık sık yaşadığı bir durumdur. Behçet Necatigil de bu telaşı uzun yıllar yaşamıştır. Geç kalma telaşı Behçet Necatigil’in *Çalar Saat* şiirine yansır. Özellikle İstanbul’da öğretmenlik yaparken geç kalma telaşına daha çok kapılır. Otobüs sayısı az olduğu için Necatigil uzun süre otobüs beklemek zorunda kalıyordu. Bu bekleyiş geç kalma telaşını daha da arttırmaktaydı. Yıllar geçip Necatigil’in yaşı ilerledikçe bu bekleyişler onu daha da yormaya başlar:

“Tam vaktinde iş başında olmak,
Geç kaldım, kuyularda ısıdı su.” (Necatigil, 2017, s. 140)

Geçim sıkıntısına, zorlu şartlardaki görev yerlerine ve türlü sıkıntılara rağmen Behçet Necatigil öğretmenlik mesleğinden vazgeçmemiştir. İdealleri olan her öğretmen gibi bu zorluklar karşısında tek beklentisi öğrencilerinin başarısıdır. Bunu başarabildiği sürece kendini görevini yerine getirmiş olarak görür. *Seni* şiirindeki dizelerine bu görüşü yansır:

“Yaktığın birkaç mum bir süre parıltı
Verdiyse çevrene, yetsin.” (Necatigil, 2017, s. 493)

Tüm senenin yorgunluğundan kurtulmak için her öğretmen yaz tatilini dört gözle bekler. Yaz tatili dinlenmek demektir. Bu Behçet Necatigil için de öyledir. Tüm yılın yorgunluğunu taşıyan bedeni için artık dinlenme zamanıdır. Behçet Necatigil’in *Yaz Ayları Dinlenmek* şiirinde bir öğretmen için yaz tatilinin ne demek olduğunu anlatır:

“Kavrulan odalarda, öğlenleri fırsat buldukça
Elimle düzelttiğim şiltelere bıkkın
Hasta bir çocuk gibi yatırdığım
Sen değil misin, yum gözlerini dinlen!” (Necatigil, 2017, s. 143)

Yaz aylarında öğretmenin alarm ile uyanıp bir telaş ile okul yoluna düştüğü zamanlar da kısa süreliğine geride kalmıştır. Öğretmen yarın erken saatte uyanma telaşı olmadan geç saatlere kadar uyanık kalma keyfini yaşar:

“Kurşun gibi uykulara dalan, sen değil misin
Uyu sabahlara kadar, benden sana izin!” (Necatigil, 2017, s. 143)

Yaz boyunca dinlenmesine rağmen yine de bedenin yorgunluğu geçmez. Tatilin son zamanlarında yine bedeni yorgundur. Çünkü Behçet Necatigil için yaz ayları sadece dinlenmekle geçmez. Yıl içerisinde sanatına yeterince vakit ayıramadığı için yaz aylarını şiir yazmakla geçirir. Maddi kazanç sağlamak için çevirilerini de bu dönemde yapar. Eşi ve çocukları tatile giderken o daha rahat çalışabilmek için evde kalır. Bu yüzden aslında yaz tatillerinde de dinlenemez:

“Ne yapayım gövdem daha, bitkinsen?
Tıkanmış yolların, kurumuş pınarların
Bunca serinliğini serdim önüne
Maksat senin dinlenmen!” (Necatigil, 2017, s. 143)

Türkiye Cumhuriyeti’nin yetiştirdiği ilk öğretmenlerden biri olan şair, ulu önder Mustafa Kemal Atatürk’e büyük bir sevgi ile bağlıdır. Bu bağlılığı yazdığı şiirlerle de gösterir. Yaşadığı zor zamanlara Mustafa Kemal Atatürk’le karşı koyduğu için “Dar Çağ” kitabının sonuna *Dar Çağlara Karşı Koymak Atatürk’le* başlığıyla Atatürk ile ilgili yazdığı şiirlerini ekler. Meslek hayatının son günlerinde yazdığı *1960 (28 Nisan – 27 Mayıs)* şiiri de bu şiirlerden biridir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün istediği gibi bir gençlik yetiştirebilmek için yirmi yıl liselerde sonra da üniversitelerde öğretmenlik yapmıştır. Uzun yıllar verdiği emeğe rağmen yine daha fazlasını yapamadığı için utanmaktadır:

“Utaniyorum ama göstermiyorum
Elimden çok bir şey gelmedi
Girdim çıktım odalara kalabalık
Ve dedim Atatürk gençliği
Ve dedim her şey ancak Atatürk.” (Necatigil, 2017, s. 257)

Öğretmenlik mesleğinin son günlerini yaşayan Behçet Necatigil yaşlı ve yorgundur. Ancak şairin yorgunluğu sadece yaşlılıktan değildir. 1916 yılında doğan şair zorlu süreçlerden geçmiştir. I. Dünya Savaşı devam ederken doğan şair yeni bir ülkenin kuruluş aşamasındaki sancıları yakından görmüştür. Zorlu zamanların yorgunluğunu taşır:

“Yaşlıyım yorgunum ama göstermiyorum
Doğdum Cihan Harbi çocukluğum
Kıtlıklar ölümler başka savaşlar
Bitkinim ama göstermiyorum.” (Necatigil, 2017, s. 257)

Necatigil, bu yorgunluğuna rağmen mücadeleden vazgeçmez. Çünkü Atatürk ondan bunu beklemektedir. Zor zamanlara Atatürk ile karşı koyar:

“Çünkü yok tükenmek son soluk çıkmadıkça
Atatürk de benden bunu bekler
Bir ölüyüm belki ama göstermiyorum
Dincim, oldukça karşımda sizler.” (Necatigil, 2017, s. 257)

Uzun yıllar öğretmenlik yapan Necatigil pek çok öğrenci tipi ile karşılaşır. *Ders* şiirinde bir sınıfa ilk defa girmeye başlayan öğretmene tavsiyede bulunur. Yeni bir öğretmen derse gelip öğrencilere önceden öğrendikleri bir konuyla ilgili soru sorduğunda soruyu cevaplayamayan öğrenci suçu eski öğretmene atar. Önceki öğretmenin bu konuları anlatmadığını söyler. Ancak Behçet Necatigil, öğrencinin bu tavrı karşısında kızgın değildir. Tecrübeli öğretmen öğrencilere karşı hep toleranslıdır. Mesleğin cilveleri der. Yeni öğretmene de öğütte bulunur:

“Kitaptaki konuları

Öğretmiş olsanız,
Yerinize başkası gelince
Görmedik, der bütün sınıf,
Okutmadı, öğretmedi.

Meslek cilveleri - -
Sonraki, yerinme!
Öğrenciler
Hep yeni ağızdan duymak ister,
Yinele aynı şeyleri!” (Necatigil, 2017, s. 523)

Yirmi sene liselerde öğretmenlik yapan Behçet Necatigil, 1960 yılında emekli olur. Emekli olduktan sonra Eğitim Fakültesinde derslere girmeye devam etse de zamanının çoğunu evinde geçirmeye başlar. Bu dönemde edebî çalışmalarına ağırlık verir. Behçet Necatigil yıllarca mesleğinin zorlukları sebebiyle dar zamanlara büyük çalışmalar sığdırmaya çalışmıştır. Yıllarca şiire daha çok zaman ayıramadığı için üzülmüştür. Çoğu zaman mesleği sanatçı kimliğine engel olmuştur. Ancak emekli olduktan sonra mesleğine özlem duyar.

Beşiktaş’ta yaşayan Necatigil, uzun süre öğretmenlik yaptığı Kabataş Lisesine ziyaretlerde bulunur. *Dönüş* şiirinde bu ziyaretlerden birini anlatır. Okula kısa bir süre için uğrayan Necatigil, on beş sene öğretmenlik yaptığı okulda anılara dalar:

“Dersiniz vardı
Gelmiştim, yakındım.
Az kaldım, ayrıldım
Kim bilir hangi
Odada anılara
Dalar, kalırdım.

Daldı orada.” (Necatigil, 2017, s. 473)

Behçet Necatigil emeklilik yıllarında sadece anılara kapılmaz. *Bir Duygu* şiirine mesleğine karşı duyduğu büyük özlem yansımıştır. Emeklilikle birlikte kendini bir boşlukta bulan Necatigil’e göre sanki kendi emekli olduktan sonra bütün okullar kapanmış gibidir. O kullanmadığı için bütün defterler, mürekkepler, silgiler satılmaz olmuştur:

“Ben kullanmayalı
Hiç defter, hiç mürekkep, hiç silgi
Kalktı satışlardan
Bulunmaz dükkânlarda

Ya da ben uğramayalı
Kapandı bütün okullar
Hiç sınıf, hiç kürsü, hiç zil.

Sanki ben görmeyeli
Yok kent
Şiirin uzun dalgası.” (Necatigil, 2017, s. 644)

Behçet Necatigil’in şiirlerini incelediğimizde öğretmen kavramının farklı şekillerde kullanıldığını görüyoruz. Öncelikle Behçet Necatigil mesleği olan öğretmenliği her zaman kimliğinin bir parçası olarak görüp şiirlerine de bu şekilde yansıtmıştır. Şair yanı ile öğretmen yanı şiirlerinde bir bütün olarak yer almıştır. Şiirlerinde çokça yer eden geçim sıkıntısıyla ilgili şiirlerinde de o dönemdeki bir öğretmenin yaşadığı zorlukları görmekteyiz. Bu şiirlerde sadece maddi sıkıntı içindeki bir öğretmenin çektiği zorluklar yoktur. Bir öğretmenin büyük bir şehirde var olma mücadelesi de anlatılmaktadır. Behçet Necatigil sadece büyük şehirde yaşayan öğretmenlerin yaşadığı zorluklardan bahsetmez. Zorunlu görev nedeniyle yaşadığı şehirden ayrılmak zorunda kalan genç öğretmen de şiirlerinde hayat bulur. Uzun yıllar bu mesleği yapmış olan şair, öğretmenlik yaparken bulunan telaşlarını, yorgunluklarını ve dinlenmeye çalıştığı yaz tatillerini de şiirinin konusu yapar. Behçet Necatigil, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün izinden ayrılmayan bir öğretmendir. Tecrübeli öğretmen Behçet Necatigil şiirinde yeni gelen öğretmene öğütte de bulunur. Behçet Necatigil’in şiirinde sadece çalışan bir öğretmen yoktur; emekli olmuş öğretmenin duygu, düşünce ve yaşayışı da şiirlere konu olur.

4.1.2.2. Öğrenci

Çağdaş eğitim sisteminin merkezinde bulunan öğrenci, Necatigil’in şiirlerinde geniş yer bulur. Çevresindeki öğrencilerle birlikte kendi öğrencilik yıllarını da şiirlerine yansıtmıştır.

Behçet Necatigil, anılarına daldığında öğrencilik yıllarını da hatırlar. Çok uzun zaman geçmesine rağmen çektiği zorluklar hâlâ aklındadır. İlerleyen yaşlarında yazdığı *Bir Albümden Resimler* şiirinde Necatigil, fotoğraf albümüne bakıp anılara dalar. Lise yıllarından kalma bir fotoğraf arkadaşlarını hatırlatır. Fotoğrafın çekildiğinden o güne kadar uzun zaman geçtiği için Necatigil fotoğraftakileri tanıyamamaktadır:

“Lise son sınıf
Gençliğimin resimleri
Gülümseyen arkadaşlar
Neydi isimleri?” (Necatigil, 2017, s. 422)

Başka bir fotoğraf da Yüksek Öğretmen Okulunda okuduğu yıllardandır. Ancak bu fotoğrafta lisedeki gibi gülümsememektedir. Okulu birincilikle bitiren Behçet Necatigil zamanının çoğunu ders çalışarak geçirmektedir. Geçirdiği uzun çalışma saatleri habersiz çekilen bir fotoğrafa yansır:

“Kuytu köşe, kitaplar
Gömüldüğümün resmi:
Yüksek okul, bir onuru korumak
Habersiz çekilmişti.” (Necatigil, 2017, s. 422)

Behçet Necatigil, ilkokul yıllarından itibaren büyük bir disiplinle ders çalışır. Özellikle lise yıllarından itibaren çalışmalarını arttırır. Lisede ve üniversitede beraber okuduğu yakın arkadaşı Tahir Alangu, Behçet Necatigil’in öğrencilik yıllarını şöyle anlatır:

Bizim başı boş öğrenciliğimiz onun için bir lükstü belki; olgun bir adam gibi kendini dizginliyor; duruyor, denklemlerine, tatsız formüllerine dönüyordu. Bu hâl ona, bizim yanımızda bir katılık, bir yabancılık veriyordu. Yaşamayı ve hülyayı yarıda kesip yükün altına bîtap ve mazlum sırtını uzatışı, bugün de olduğu gibi o on beş yaşının silüetinde de belirmişti. Onunla üniversitenin aynı bölümünde de beraberdik. Onurunu kıskanç bir çevrede ayakta tutabilmek için lisedekinden çok çalışıyor, derslerin uçsuz bucaksız, karışık manzarası içinde başarı ile yürüyordu (Alangu, 1957).

Gençliği böyle zorluklarla geçen Necatigil, kendi gibi dertlere sahip olmayan gençlere özenir. *Gençlik* şiirinde kendinin yaşayamadığı gençlik yıllarının âvârelik günlerini özlemle anar. Hayatı boyunca bir şeylerin yokluğunu çeken şair, yokluk hissini hiç tatmadan yaşayan insanlara özenir:

“Hey gençlik, gençlik, gençlik
Âvârelik günleri
Ne tatlıdır o yok mu
Duymamak yokluğunu
Dünyada Hiçbir şeyin.” (Necatigil, 2017, s. 60)

Daha sonra şairin kendi gençlik yılları aklına gelir. Kendi mahrumiyetler içinde ders kitapları arasında bir gençlik geçirmiştir:

“Hey gençlik, gençlik, gençlik
Kitaplarda bunalmış
Bir gencin hüznüleri
Elde yok, avuçta yok
Mahrumiyet günleri.” (Necatigil, 2017, s. 60)

Necatigil’i sadece uzun saatler ders çalışmak yormaz. Behçet Necatigil’in öğrencilik yılları hastalıklarla geçer. Geçirdiği “adenit tüberküloz” hastalığı sebebiyle okula ara vermek zorunda kalır. Geçirdiği ağır tedavilerden sonra okula geri döner. Ancak hastalığın bıraktığı izler vücudundan hiç silinmez. *Kar Fırtınası* şiirinde bir temmuz ayında hayallere dalan Behçet Necatigil unuttuğunu sandığı öğrencilik yıllarına geri döner. Çektiği zorluklar nedeniyle unutmaya çalıştığı yıllar gözünde canlanır. O yıllardan şaire kötü anılar kalır:

“İlk okul, lise, üniversite
Sevda çılgınlıkları
Aklımda yok sandığım yıllar
Hastalıklar, soğuk algınlıkları
Belimi büken kahırlar.” (Necatigil, 2017, s. 87)

Heraklit’in Suları şiirinde Behçet Necatigil, kendinin çocukluk, gençlik ve yetişkinlik dönemlerindeki halleriyle kalabalıkta karşılaşır ve takip eder:

“Biri eve derslerinin başına - - kitabı açıyorum
Biri parkta bir sevgili - - bekliyorum
Bir yerde çalışıyor üçüncü, okul dönüşü
Gecenin geç saati işimden dönüyorum.” (Necatigil, 2017, s. 212)

Bir İstanbullunun Not Defterinden I şiirinde yine öğrencilik yıllarının zorluklarını hatırlar. Karda kışta okula gidişlerini anımsar. O zamandan beri pek bir şey değişmemiştir. Öğretmenlik yaptığı yıllarda da uzun süre taşıt bekleyerek ya da yürüyerek okuluna ulaşmaya devam eder:

“Kar çamur kışlar, bata çıka
Öğrenciyken de - -
İyi ki ayaklarım yürüyorum
Taşıtlar almayınca.” (Necatigil, 2017, s. 524)

Behçet Necatigil için okul yolu her zaman çileli değildir. Kabataş Lisesinde okuduğu yıllarda yazdığı *Beşiktaş-Ortaköy* şiirinde bu yolu sabah akşam gidip gelmekten aldığı zevki anlatır. Önce öğrenciyken sonra da öğretmenken yürüdüğü bu yola sevgisi büyüktür:

“Ne hoş, sabah akşam yayan
Gitmek aynı kaldırımdan.
Ve yol boyunca uzayan
Yüksek bir duvar dibinden.” (Necatigil, 2017, s. 577)

Kendi öğrencilik anılarını şiirine yansıtan Necatigil, çocuklarının öğrenciliklerine de kısa bir şekilde *Eski Sokak* şiirinde değinmiştir. Eski oturdukları evi ve hiç tanışmadıkları komşularını anlattığı bu şiirinde çocuklarının o sokakta otururken okula gittiklerinden bahseder:

“Çocuklar orda büyüdü
Orda okula gitti,
Komşunuzduk ama görüşemedik
Hiç vakit yoktu.” (Necatigil, 2017, s. 417)

Geçim sıkıntısı çeken insanlara şiirlerine çokça yer veren Behçet Necatigil, maddi zorlukların öğrencilerin üzerindeki olumsuz etkilerine de yer vermiştir. Behçet Necatigil mahrumiyetlerle dolu bir öğrencilik hayatı geçirir. Ancak çoğu öğrenci Necatigil kadar şanslı değildir. Maddi zorluklar çocukları okul çağlarında çalışmaya zorlar. *Evler* şiirinde Behçet Necatigil bu talihsiz çocuklardan bahseder. Kalabalık ailelerde büyüyen çocuklar evin giderlerini karşılamak için büyükleri gibi çalışmak zorunda kalırlar:

“Küçükler, büyük adam yerine evlerin kiminde:
Çocukları işe koştı kalabalık aileler.
Okul çağlarının kadersiz yavruları,
Ufacık avuçlardan akşamları akan ter
Tuz yerine geçti evlerin yemeğinde.” (Necatigil, 2017, s. 56)

Kahveci Kızı şiirinde ise kız kendi ağzından hikâyesini anlatır. Ona göre çirkin ve fakir bir kahveci kızını kimse beğenmez. Fakirliğinden ve çirkinliğinden dert yanan kız eğitimin yarım kalmasından mutsuzdur. En azından eğitimini tamamlayabilmeyi ister:

“Okutmadılar orta’dan sonra,
Tahsilim de kaldı yarım.
Güzel olsam, zengin olsam
Anlarım.” (Necatigil, 2017, s. 37)

Behçet Necatigil’in şiirlerinde maddi zorluklar çekmesine rağmen okula gidebilen öğrenciler de vardır. *Çay* şiirinde anlatılan çocuk önceki iki şiirde anlatılan çocuklardan daha şanslıdır. Maddi sıkıntı çekse de okula gidebilmektedir. Ancak çocuk annesinin zar zor bulduğu biraz çay ve ekmeği yiyerek okula gitmek zorundadır:

“Annesinin her halde bir gaz ocağında
Kaynatıvereceği.. ve katıksız ekmek..
İçecek sevinerek okula yetişecek
Biraz çay soğuklarda.. ne kadar acı şu dünya.” (Necatigil, 2017, s. 124)

Tahta, Kürsü, Çocuklar şiirinde de maddi zorluklarla okuyan bir öğrenci vardır. Bu şiirde yazı tahtasının gözünden sınıf anlatılır. Yıllarını öğrencileri izleyerek geçiren yazı tahtası, tahtaya kalkan yoksul öğrencinin haline üzülür. Öğretmenin öğrenciye yazdırdığı dizeler öğrencinin halini özetler gibidir. Bu dizeler Tefkik Fikret’in *Sabah Olursa* şiirine aittir :

“Üçüncü derste tahtaya
Bir öğrenci kalktı fakir
Yaz dedi öğretmen yazdı:
“Hayata neş’e güneştir,
Melâl içinde beşer
Çürür bizim gibi.”

Tahta şairin halini
Çocuğunkine benzetti
Üzüntüler, yoksulluklar elinde
Çocuk da çürüyüp gitmişti.” (Necatigil, 2017, s. 61)

Mustafa Kemal Atatürk’e olan sevgisini, saygısını ve bağlılığını şiirleriyle dile getiren Behçet Necatigil *Resim* şiirinde bir öğrencinin ağzından bu duygularını dile getirir. Öğrenci Mustafa Kemal Atatürk’ün sınıftaki portresini canlıymışçasına düşünür. Atatürk portresinden öğrencileri izlemektedir. Atatürk portreden dersi dinler, öğrenciler başarılı olunca sevinir, başarısız olunca üzülür:

“Öğretmenimizin kürsüde
Verdiği dersi
Dinler bizimle birlikte
Atatürk’ün resmi.

Çalışkanız, çünkü
Çalışınca
Bakarız, Atatürk güldü.

Bir yanlışlık yapsak
Bulutlanır gözleri
Anlarsınız, Atatürk üzüldü.” (Necatigil, 2017, s. 253)

Atatürk her an öğrencileri izler:

“Gelsek kürsünün dibine
Görür bizi
Eğilince.

Kalkıp gitsek gerilere
Otursak arkalarda;
Başımızı kaldırmadan duyarız
Atatürk orada.” (Necatigil, 2017, s. 253)

Atatürk sadece sınıfta öğrencileri izlemez. Öğrenciler mezun olduktan sonra da Atatürk onlarla birlikte. Onlara önderlik eder. İyiliklerine gülümser, kötülüklerinde kaşlarını çatır:

Öyle canlı ki, sanırım
Ben de bir gün okulu bitirince
Uzanan ellerinle
Okşanacak sırtım.

Öyle canlı ki, sanırım
Karanlık bile olsa
Serpeceğin ışıkla
Aydınlanır yollarım.

Tıpkı sınıftaki gibi
Yapacağım bir işde
Bu resmindir önderim:
Kötülüğe uzanırsam
Çat kaşlarını,
Tutulsun ellerim.

Tıpkı sınıftaki gibi
Bütün ömrüm boyunca
Yaptığım her işde
İyi, doğru oldumsa
Sevincini belli et,
Gülümse (Necatigil, 2017, s. 253)!

Behçet Necatigil, şiirlerinde kendi öğrencilik anılarına çokça yer vermiştir. Öğrencilik yıllarının yoklukları, zorlukları, hastalıkları mısralarında yer alır. Sadece kendi anıları şiirine konu olmaz; kızlarının da öğrenciliklerine bir şiirinde kısaca değinir. Behçet Necatigil'in şiirlerinde sadece geçim sıkıntısı çeken öğretmenler yer almaz. Geçim sıkıntısı yüzünden okula gidemeyen ya da yokluk çekerek zar zor okula giden öğrenciler de şiirinin konusu olur. Behçet Necatigil'in öğrencilerine sadece öğretmenleri liderlik etmez. Ulu önder Atatürk, Necatigil'in şiirlerinde öğrencileri sınıfta izler ve hayatları boyunca onlara önderlik eder.

4.1.2.3. Kitap

Hayatı kitaplarla yaşayan Behçet Necatigil'in kişiliğinin oluşmasında kitapların büyük önemi vardır. Behçet Necatigil'in kitaplarla iç içe olmasına çevresindekiler

alışmışlardır. Hatta eşi, çocukları henüz küçükken Necatigil'e bir mektubunda kızının onu rüyasında şu şekilde gördüğünü anlatır:

“Ben bir rüya gördüm. Babam buraya gelmiş; misafir odasında yatıyormuş, elinde kitap varmış, sen beni onun yanına götürmüşsün” dedi (Necatigil, 2012, s. 21).

Öğrencilik yıllarından itibaren kitaplarla iç içe olan Necatigil bazen bu duruma karşı serzenişte bulunur. Zamanının çoğunu gerçek dünyada değil kitaplarda geçiren Behçet Necatigil özellikle duygusal anlamda gerçek dünyaya ayak uyduramamaktadır. *Baş Sağlığı* şiirinde bir cenaze evinde olan Behçet Necatigil durumdan rahatsızlık duyar. Herkes ölü ardından ağlarken kendinin gözleri kurudur. Ancak o duygusuz bir insan değildir. Suçu kitaplarda bulur:

“Beni böyle kitaplar mı yaptı ne
Kâğıtlarda gidenlere içlenip ağlayan ben
Hayattaki ölümlerde put gibi duruyorum.” (Necatigil, 2017, s. 201)

Behçet Necatigil, *Baş Sağlığı* şiirinde kitaplara küçük bir serzenişte bulunsa da kitaplar onun için her zaman iyi bir dost olmuştur. Her anını kitaplarla yaşamıştır. Kitapları tek eden arkadaşlarına da sitem etmiştir. *Dost* şiirinde eski bir dostunun vaktini kitap okuyarak değil de avarelik yaparak geçirmesine kızar:

“Dostumdu önceleri,
Göznurunu kitaplara dökmek varken
Âvare gezerdi caddelerde.
Dünya böyledir zaten,
Kadın olmasın ara yerde.” (Necatigil, 2017, s. 22)

Kara Sevda şiirinde de aynı konuyu ele alır. Kitaplara düşkün bir arkadaşı bir kıza âşık olup sokaklarda başıboş gezmeye başlar. Necatigil, bu arkadaşına da kızgındır. Artık iflah olmayacağını düşünür:

“Delicesine daha dün
Kitaplara düşküdü,
Almış yürümüş serserilikte.
Akıl mı bu, evi barkı bırak da sen,
İğri büğrü sokaklara dal
Geceyle birlikte.” (Necatigil, 2017, s. 22)

Behçet Necatigil, kitapları bilginin kaynağı olarak görür. Bir kişi herhangi bir şey ile ilgili bilgi edinmek istiyorsa önce kitaba başvurmalıdır. *Kuru Çay* şiirinde soyut bir kavram olan zamanı anlamak isteyen birine kitap okumasını önerir:

“Anlamak zamanı bir eski kitaba bak
Oku!” (Necatigil, 2017, s. 411)

Sadece soyut kavramlarla ilgili değil günlük hayattan her şeyle ilgili kitap okunmalıdır. *Misafir* şiirinde evli bir çift misafirlğe giden Behçet Necatigil evliliği anlamak için kitap okumayı önerir:

“Saadetleri vardı,
Bir çatı altında gözlerden uzak.
Dostum, fena olmaz, evlilik hakkında
Bir kitap okusak.” (Necatigil, 2017, s. 34)

Behçet Necatigil, bilginin kaynağı olarak kitapları gösterse de her şeyin kitaplardan öğrenilemeyeceğini bilir. Günümüz çağdaş eğitim sisteminin en önemli özelliği öğrenci merkezli bakış açısıdır. Öğrenci öğretmenin verdiği bilgiyi ezberlemek yerine yaparak yaşayarak öğrenmektedir. Yapararak yaşayarak öğrenme (etkin katılım) çağdaş eğitimin ilkelerindendir. Bu ilkeyle öğrenci farklı faaliyetlerle öğretim sürecine katılır ve bilgiyi geçmiş yaşantılarıyla ilişkilendirir (Çubukçu, 2008). Daha çok duyu organıyla öğrenme yapan öğrenci daha kalıcı bir öğrenme gerçekleştirir. Yapararak yaşayarak öğrenme her ders ve konu için mümkün değildir. Ancak coğrafya bu tekniğe uygun bir derstir. Bir coğrafya ders kitabını inceleyen Behçet Necatigil *Coğrafya Şart Kipi* şiirini yazar. Önce kitaptaki ezber bilgileri okur:

“Coğrafya kitabında konu;
Yeryüzünün şimdiki hali.
Ülkelerin yüz ölçümü,
Engebeler, dağ, orman, vadi.

Akar su, iklim, yağış
Bitkiler, nüfus, konuşulan dil
Halkın geçim kaynakları - -
Ülkeleri bildirir
Bir coğrafya kitabı.” (Necatigil, 2017, s. 192)

Ancak bu ezber bilgiler öğrenci için anlamlı değildir. Bu yüzden Behçet Necatigil bu şiirinde yaparak yaşayarak öğrenmenin üzerinde durur. Kişi kendi gidip ölçmüyorsa kitaptaki ölçümler sadece ezberlenecek bilgidir. Yağmurda ıslanmayan biri için yağmuru kitaplardan okumak boşunadır:

“Bilgi! Kitaplar ne bilir,
Ben ölçmedimse bütün ölçümler boşuna.
Yağmurların sözü nasıl edilir,
Alnım ıslanmadıysa serin yağışlarında.” (Necatigil, 2017, s. 192)

Bazı bilgiler dört duvar arası bir sınıfta değil bilginin kaynağı olan yerde öğrenilmelidir. Yapılandırmacı eğitimde olduğu gibi öğrenci birinci kaynaktan bilgiyi öğrenmelidir. İnsan gidip görmedikten sonra kitaptaki bilgiler aldattıcıdır:

“Ben gidemiyorsam
Kitaplar aldatır.
En verimli toprak, ben göremiyorsam
Katı, kıraç, kısır.” (Necatigil, 2017, s. 192)

Behçet Necatigil için sadece bilginin öğrenildiği yer değil zaman da önemlidir. Bazı bilgiler belli yaşlarda öğrenilmelidir. *Küskün Yolcunun Türküsü* şiirinde şu mısraları yazar:

“Şimdi hangi kitaplardan
Öğreneceksiniz onu,
Gelmiyorsa bazı şeyler
Çocukluktan geçerek.” (Necatigil, 2017, s. 343)

Behçet Necatigil’in çocukluk yıllarından itibaren en yakın dostu kitaplar olmuştur. Kitapların hayatındaki önemi şiirlerine de yansımıştır. Bazen kitaplara serzenişte bulunur bazen de kitaplardan uzaklaşan dostlarına. Kitapları sonsuz bilginin kaynağı olarak görür. Her konuyla ilgili kitap okuyarak bilgi sahibi olunması gerektiğini vurgular. Ancak kitabî bilgilerin de yeterli olmadığı görüşündedir. Şiirlerinde kitaplardan öğrenilen bilgilerle birlikte kişini yaparak yaşayarak oluşturacağı bilgilerin önemine de değinir. Kitapların yetersiz kaldığı zamanlar da vardır. Bazı şeyler zamanında öğrenilmelidir. Zamanı geçtiğinde artık kitapların da kişiye faydası olmayacaktır.

4.1.2.4. Sınav

Öğrencilerin yıl boyunca yaptığı öğrenmeleri ölçmeyi sağlayan sınav sistemi eğitimin bölünmez bir parçasıdır. Behçet Necatigil'in şiirlerinde sadece okuldaki sınavlar yer almaz. Sınavı sadece öğretmenler yapmaz. *Bir Bir Daha Bir Daha* şiirinde Behçet Necatigil sınav kavramına dinî açıdan yaklaşır. Bu şiirde sınavı yapan Tanrı'dır, sınava tabi tutulan da insanlardır. Tanrı insanları tekrar tekrar imtihan eder. Kimisinin sınavı zordur kimisinin de kolay:

“Kiminde hafif geçer
Hattâ bir şey sorulmaz
Kiminde bu kaçınıcı
Çokları isyan eder.” (Necatigil, 2017, s. 474)

Bu sınavda herkes için farklı farklı konular vardır. Tek bir kitap yoktur. Hastalıklarla sınanan insanların hastalıkları bile birbirine benzemez:

“Değişik konular
Ne belli bir kitap
Ne bunca hastalıklar
Birbirine benzer.” (Necatigil, 2017, s. 474)

Behçet Necatigil'in deneysel şiirlerinin bulunduğu *Kareler* kitabında yer alan *Sınav* şiiri yapısı sayesinde farklı şekillerde okunabilmektedir. Okuyucusuna özgürlük tanıdığı bu şiirinde her okumada farklı anlamlar çıkmaktadır. İlk bakışta şairin okulda yapılan bir sınavı anlattığı düşünülse de kelimelerin sıraları değiştirildikçe daha derin anlamlar ortaya çıkar. Bir öğrencinin hayatındaki en önemli olgulardan biri okulda girdiği sınavlardır. Ancak hayat sınavlarından ibaret değildir:

“Yazılı	sözlü	ortalama
iyi de	uzun sürdü	yetmedi
gerisi	uzadı	zaman.
Sağım solum	boşalıyor	kalabalıktı
eksik	tatile	ağır yük
günler	çabuk	geçti.
Değişmez	gitmemizle	kalırız

notlar/da listeler/de yer yer
kırık kopuk bir yanlarımız.” (Necatigil, 2017, s. 390)

Sınav konulu iki şiiri okuduğumuzda şairin bu kavramı farklı anlamlarda şiirinde kullandığını görebiliyoruz. *Bir Bir Daha Bir Daha* şiirinde sınav kavramına dinî açıdan yaklaşır. *Sınav* şiirinde ise deneysel bir teknik kullanır. Okuyucunun kelimeleri sıralamasına göre farklı anlamlar çıkmaktadır. Şiirin genelinde okullarda uygulanan sınavlardan bahsedilse de alt metninde farklı anlamlar barındırmaktadır.

4.1.2.5. Ders Araçları

Behçet Necatigil’in şiirinde eğitimin en önemli araç gereçlerinden olan yazı tahtası da yer alır. Bugün yerini beyaz tahtalara veya akıllı tahtalara bırakan kara tahtalar, Behçet Necatigil’in öğretmenlik yaptığı dönemde eğitimin en önemli parçalarında biriydi. Günümüzde teknoloji sayesinde hayat bulan tahtalar, Necatigil’in şiirinde de canlanır. Necatigil’in şiirinde tahta cansız bir varlık değildir. *Tahta, Kürsü, Çocuklar* şiirinde tahta da öğrencilerle birlikte konuları öğrenir. Öğretmen tahtaya yazdıkça tahta da konuları öğrenir. Tahtanın duyguları da vardır. O da çoğu öğrenci gibi matematiği sevmese de öğrenir:

“Tahtanın önünde silgi
Üç dört tebeşir
Öğretmen içeri girdi
İlk ders cebir.

Tahta tahtadır ama
İnsanlardan anlayışlı
Hiç sevmediği halde
Tahta cebiri kavradı.

İkinci dersin öğretmeni
Geçti kürsüye oturdu
Tahta yan gözle ilgili
Öğrendi Auguste Comte’u.” (Necatigil, 2017, s. 61)

4.1.2.6. Sınıf

Öğretimin gerçekleştiği mekân olan sınıfın öğrencilerin oluşturduğu öğrenmeler üzerindeki etkisi büyüktür. Sınıfın sahip olduğu fizikî özellikler öğrencilerin derse güdülenmesi ve ders boyunca konsantre olması açısından önemlidir. Behçet Necatigil’in *Resim* şiirinde derse girilen bir sınıfın bazı özellikleri yer alır. Behçet Necatigil bu şiirinde bir öğrencinin gözünden sınıfı anlatır. Deniz gören ve güneş alan bu sınıf şairin yıllarını geçirdiği Kabataş Lisesi sınıflarına benzer. Bu sınıf:

“Her gün,

Enginlerden engin,

Yücelerden yüce

Bir duygu sarar bizi,

Bu sınıfa girince.

Yanda, bir uçtan bir uca

Mavi deniz,

Odanın içinde güneşleri bulunca

Isınırız.” (Necatigil, 2017, s. 252)

Bu şiirde Mustafa Kemal Atatürk’ün sınıftaki portresi aracılığıyla öğrencinin Atatürk sevgisinin anlatılır. Öğrencinin bu portreye ve sınıfa olan sevgisi yıllar geçse de değişmeyecektir:

“Yaprak yaprak dökülürken önümde

Her yıl, dört mevsim;

Sınıflar içinde yalnız bu sınıf,

Resimler içinde yalnız bu resim.” (Necatigil, 2017, s. 254)

Şairin *Sınıf Değiştirmek* şiirinde ise kinayeli bir anlatım vardır. İlk okunduğu zaman bir öğrencinin aynı sınıfta kalma isteğinin anlatıldığı düşünülür. Ancak daha dikkatli bakıldığında bu şiirde kastedilen sınıfın okul sınıfı değil sosyal sınıf olduğu görülür. Yıllarca “orta sınıf” hayatı süren Necatigil, yaşadığı zorluklara rağmen bulunduğu konumdan memnundur. “Üst sınıf’a çıkmak isteyenlerle ilgilenmez. Ona gören isteyen herkes dilediğini yapabilir. Behçet Necatigil için önemli olan insanî değerler açısından alçalmamaktır:

“Önemli mi geçmemiz

Kalalım.

Sınıfımızı seviyoruz,

Yeter ki çalışalım.

Üste - -

Burada duralım

Çıkan çıksın

Yeter ki alçalmayalım.” (Necatigil, 2017, s. 519)

Behçet Necatigil’in şiirlerinde sınıfı hem gerçek hem mecaz anlamında kullandığını görüyoruz. *Resim* şiirinde şair okuldaki sınıfı tasvir eder. *Sınıf Değiştirmek* şiirinde ise kinaye sanatını ustalıkla kullanarak hem öğretimin gerçekleştiği mekân olan sınıfı hem de sosyal sınıfı şiirine konu eder.

4.1.2.7. Dil ve Edebiyat Eğitimi

Ortaöğretim 9. Sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabında edebiyatın tanımı şu şekilde yapılmıştır:

“Edebiyat; düşünce, duygu, olay ve imgelerin insanlarda estetik duygular uyandıracak bir biçimde dil aracılığıyla söz ve yazıyla anlatımını amaç edinen sanattır.” (Özcan, 2020)

Bu tanımdan Türk dili ve edebiyatı dersinin amaçlarından birinin kişide “estetik zevk” uyandırmak olduğu anlaşılmaktadır. Behçet Necatigil’in şiirleri öğrencide estetik zevk uyandırmak için zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Genç yaşlardan ölümüne kadar şiir yazan Necatigil’in şiirlerinde Türk şiirinin pek çok özelliğinin izleri görülebilir. Bu yüzden Behçet Necatigil’in şiirleri şiir eğitimi için değerli bir yere sahiptir. Ancak bazı şiirleri sadece şiir eğitiminde değil Türk dili ve edebiyatı dersinde yer alan bazı konuların öğretiminde de kullanılabilir. Behçet Necatigil’in bazı şiirlerinde mesleğinin doğrudan etkisini görülebilmektedir. Necatigil dersinde anlattığı bazı konuları şiirlerine taşımıştır. Bu şiirler derste kullanılarak öğrencilerin konuyu daha iyi pekiştirmesini sağlayacaktır.

Orta öğretimde dil bilgisi dersleri öğrenciler tarafından daha zor anlaşılmaktadır. Özellikle “Sözcükte Yapı” konusu öğrencileri zorlamaktadır. Edebiyat tarihiyle ilgili konular ezbere yönelik olduğu için öğrencilerin konuyu öğrenmeleri için büyük bir

aba göstermesi gerekmez. Ancak dil bilgisi, matematik problemleri gibidir. Matematikte ğrenciler formülleri ezberleyip bu formülleri farklı problemlerde uygularlar. Sözcükte yapı konusu da bu yönüyle matematiğe benzer. Öğrenciler ekleri ezberleyip farklı kelimelerde bu ekleri tespit etmeye çalışır. Ancak ezberlemek kolay olsa da ekleri kelimedede tespit etmek zordur.

Türkçe eklemeli bir dildir. Kklere gelen ekler yeni kelimeler oluşturur. Behçet Necatigil kelimelerin eklerle türetilmesini *Ekler* şiirinde akılda kalıcı bir şekilde anlatır:

Biz sözleri eklerle yaratır, yok ederiz
Trer yeni yeni sözler eklerden.
Ektir sıfat yapar ismi
Fiil olur bir ekle bir yansıma
Ekten doğar bir isim aslında fiilken.
Tanrı, tanrısal, tanrıca
Sevmek, sevgi, Sevim
Sıfatlar, isimler bu yoldan trer.
Ekler olmasaydı nasıl yaratılırdı
Evden, resimde; evler, resimler (Necatigil, 2017, s. 209)?

Behçet Necatigil bu açıklamadan sonra bir benzetme ile bilginin kalıcılığını arttırır. İnsanları niteleyen özellikleri eklere benzetir. İnsan tek başına kök haldedir. Sahip olduğu özellikler de eklere benzer. Bu zellikler insana eklenerek yeni bir insan oluşturur. Tıpkı köke gelen eklerin yeni kelimeler oluşturması gibi:

“Kimi insanlar da tıpkı buna benzer
Trer yeni yeni kişiler eklerden
Yoksula ekle para, zengin! Cahile ekle bilgi, bilgin!
Düşün neler kattığını bir adama
Örneğin yiğitliğin.” (Necatigil, 2017, s. 209)

Behçet Necatigil, eklerin dildeki gücünü etkileyici bir biçimde anlatır. Dil günlük hayattaki iletişim aracımızdır. Dil kelimelerden kelimeler de köklere gelen eklerden oluşur. Bu yüzden eklerin hayatımızda önemli bir işlevi vardır. Behçet Necatigil de bu şiiriyle eklerin önemini vurgular:

“Biz her şeyi eklerle yaratır, yok ederiz
Aşkla gelir Sevim’e sevimli yaşama
Ne zaman ek değişir aynı Sevim sevimsiz
Yitip giden aşklarda.” (Necatigil, 2017, s. 209)

Behçet Necatigil’in eklerle olan ilgisi bu şiiri ile sınırlı değildir. Behçet Necatigil, *Evin Halleri* şiirinde konuyu daraltıp hâl eklerinin üzerinde durur. Hâl ekleri, ortaöğretimde 9. sınıf müfredatında bulunan “İsimler” ünitesinin içinde anlatılır (MEB, 2018). Ancak öğrenciler ilk defa ortaöğretimde bu konu ile karşılaşmazlar. Öğrenciler ilköğretimden itibaren konuyu görmüş olsalar da anlamakta zorluk çekebiliyorlar. Behçet Necatigil, bu şiirinde “ev” üzerinde konuyu çok güzel ele almıştır:

Evin yalın hali
İster cüce, ister dev
Camlarında perde yok
Bomboş, ev.

Evin -i hali, sabah,
Geciktiniz haydi!
Uykuların tatlandığı sularda
Bırakacaksınız evi.

Evin -e hali, gün boyu,
Ha gayret emektar deve!
Sırtınızda yılların yorgunluğu
Akşam erkenden eve.

Evin -de hali, saadet,
Isınmak ocaktaki alevde
Sönmüş yıldızlara karşı
Işıklar varsa evde.

Evin -den hali, uzaksınız,
Hatta içinde yaşarken
Aşkların, ölümlerin omzunda
Ayrılmak varken evden. (Necatigil, 2017, s. 111)

Behçet Necatigil şiirde tüm halleri anlamlı bir şekilde verir. Yalın halde evin boş olduğu yani ev almadığı vurgulanır, -i halinde ev belirtilir, -e halinde eve yöneliş vardır, -de halinde evde bulunma anlamı vardır, -den halinde de evden ayrılış söz konudur.

“Sıfat” konusu ortaöğretimde 9. sınıf müfredatında bulunmaktadır (MEB, 2018). Behçet Necatigil, *Sıfat* şiirinde “Sıfat” konusunu çok iyi bir şekilde açıklar. Sıfat, “Bir adı, nitelik, nicelik, yer, sıra vb. bakımından niteleyen, belirten kelime, ön ad.” şeklinde tanımlanır (<https://sozluk.gov.tr/>). Behçet Necatigil de şiirinde sıfatın adı nitelemesiyle ele alır. Sıfat, “adı kuşatıp bir şeye benzeten”dir:

“Kariş ne sıfatla karişırsan

Giydir kuşat

Bir şeye benzesin ad.” (Necatigil, 2017, s. 643)

Behçet Necatigil’in *Bir Sözlükte Kitap Adları* başlıklı şiiri ilginç bir şiirdir. *Kareler* kitabında yer alan bu şiir, kitaptaki diğer şiirler gibi deneysel bir şiirdir. Ancak bu şiirde Behçet Necatigil’in araştırmacı kimliği de yer alır. Behçet Necatigil, liseden emekli olduktan sonra farklı edebî çalışmalara yönelir. Antoloji yazarlığı yapar. *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* ve *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü* antolojileri üzerine çok uğraştığı basımı bittikçe güncelleyip tekrar bastırdığı eserleridir. Bu şiirinde de antoloji çalışmalarının etkisi görülür:

Ararken

Aşk-ı Memnu

Aşksız İnsanlar

Av

Avare Yıllar

Ayrı Dünya

1 + 1

Bir Açıdan

Bir Ölü Evi.

BozgunBozgunda

Bozuk Düzen

Gölge

Gölgeler

Gölgeleri Kullanmak

Havada Bulut

- - Yok

Havadan Sudan

Katran

Kişi

Kirli Ağustos.

Korku

Kuyularda

Kuyuda Yusuf

Yaban

Yaşadıkça

Yaşamasız

Yanık Hava

Yanardağ

Yanartaş. (Necatigil, 2017, s. 391)

Bu şiir ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı derslerinde etkinlik olarak kullanılabilir. Şiir tahtaya yazılıp öğrencilerin bilmesi gereken eserlerin altı çizilip eserlerin kimlere ait olduğu öğrencilere sorulabilir. Öğrencilerin eser bilgisi soru-cevap şeklinde de ölçülebilir. Ancak bu yöntemde öğrenci farklı tarzda bir şiirle karşılaşmış olacaktır. Öğrenciler kısıtlı öğrenim süresi içinde belli başlı şairlerin en bilinen şiirlerini inceleyebilmektedirler. Bu tarz deneysel şiirler derslerde pek karşılımlarına çıkmamaktadır. Bu şiir sayesinde öğrenciler hem deneysel şiir hakkında bilgi sahibi olacaklardır. Ayrıca Behçet Necatigil'in bu tarz şiirler de yazmış olduğunu göreceklerdir. Behçet Necatigil, ortaöğretim ders kitaplarında çok az yer almaktadır. Bu etkinlik ile şairin bilinmeyen bir yönü de öğrencilere gösterilecektir.

“Geleneksel Türk Tiyatrosu” konusu ortaöğretimde 10. Sınıfın müfredatında bulunmaktadır (MEB, 2018). Bu başlık altında anlatılan gölge oyunu konusu Behçet Necatigil'in *Gölge Oyunu* adlı şiirine konu olur. Gölge oyunu maalesef günümüz öğrencileri tarafından yeteri kadar bilinmemektedir. Canlı bir gölge oyunu gösterisi izleyen öğrenci sayısı çok azdır. Genellikle Ramazan eğlencelerinde yaşatılmaya çalışılan bir gelenektir. Öğrenciler daha çok televizyonda ve internetteki videolarda gölge oyunu izleyebilmektedirler. Behçet Necatigil'in şiiri gölge oyununun ortamını çok iyi yaşatır. Hiç gölge oyunu izlemeyen öğrencilerde bir izlenim uyandırır:

Titreşir perdede bir sırlı ışın - -
Bir makine birden tutukluk yapar
Gevşer ellerde kasnak - - hız
Kesilir, ay tutulur, silinir arazi.

Görmesi bir uçurum gibi aştığı belli
Çarpar sessiz bir kurşun: sanrılarda ses - -
Düşer sazlık bir yere bir kaşıkçın kuşu.

Söner göstermelikte mum
Çekilir hayalî. (Necatigil, 2017, s. 330)

Öğretmen konuyu anlattıktan sonra şiiri öğrencilere yorumlatarak konuyu pekiştirebilir.

Behçet Necatigil, mesleğinin alışkanlıklarını günlük hayatta bırakamaz. Günlük hayattaki basit olaylar Necatigil'in gözünde edebiyata bağlanır. Şair gittiği bir mekânda karşılaştığı bir olayı *Orhan Kemal* başlıklı şiirinde anlatır. Gözlemlediği olayı en iyi Orhan Kemal'in anlatacağını düşündüğü için şiire bu adı verir:

Bir zamanlar gittiğimiz bir yerdi,
Otuz sene önce,
“Keyif” diye bir de şiir yazmıştım.
Şimdi orda, şişeler önlerinde
Afili, hovarda, çokluk yeniyetmeler - -
Üst kat تنها, ancak beş on müşteri.
Bir kız geldi, karamela uzattı,
“Boş ver!” dedi arkadaşı, beriki aldı,
İki delikanlıydı.
Alan sormaya başladı:
“Kaç yaşındasın, anan baban var mı?”
Ezberlemiş gibi
Kız anlattı.

O gün 27 mayıstı,
“Bil bakalım 27 mayısı!”
İlk'in dördünde kız, bilemedi.
Üç masa beride, plakta ölü bir şarkı,
Issızdı çevre. Oğlan sordu, kız söyledi.
Sıkıldığını görüyordum
Hiç oralı değil gibi.
Bir nutuk çekti uzun,
Dünyadan habersiz serseri
Cıvık gözlerinde parıltılar:
“Ne işin var senin burda gece vakti?”
Ablan güzel mi? Yok para! Al karamelanı,
Çek git!” dedi. Duydum hepsini
Yazmaya Orhan Kemal olacaktı. (Necatigil, 2017, s. 620)

Orhan Kemal ortaöğretim müfredatında 11. sınıfta “Roman” ünitesinde “Toplumcu Gerçekçi Romancılar” başlığında anlatılmaktadır. Ayrıca 9. sınıf “Hikâye” ünitesinde de metni bulunmaktadır (MEB, 2018). Bu şiir Orhan Kemal'in sanat anlayışını çok iyi

özetlemektedir. Orhan Kemal'in edebi kişiliği derste işlendikten sonra derste okutulursa öğrencide konu daha iyi oturacaktır ya da etkinlik şeklinde de derste işlenebilir. Orhan Kemal'in ismi şiirden çıkarılıp, "Bu olayı hangi yazarlar daha iyi kaleme alırdı?" diye öğrenciye sorulabilir. Böylece sorunun kapsamı genişleyecek ve öğrencilerin eserlerini toplumcu gerçekçi anlayışla kaleme alan yazarları bilip bilmediği ölçülmüş olacaktır.

Behçet Necatigil pek çok şiir kaleme almıştır. Bu bölümde ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersi müfredatındaki farklı konuların öğretiminde kullanılması en etkili olacak şiirlere değinilmiştir. Bu şiirler belirtilen konuların öğretiminde kullanılırsa hem konu öğrenciler tarafında daha iyi pekiştirilecektir hem de öğrenciler şiirin farklı bir yönünü keşfedeceklerdir. Behçet Necatigil gibi bir öğretmen şairin ismini de daha çok duymuş olacaklar.

4.2. Radyo Oyunları

4.2.1. Radyo Oyunu ve Behçet Necatigil

Konuş ki göreyim seni.

Radyo oyununun başlangıç hikayesi ülkemizde 1927 yılına dayanmaktadır. Radyo yayıncılığı 1927-1936 seneleri arasında, devletin emriyle kurulan ve yönlendirilen bir kurum olan TTTAŞ'nin (Türk Telsiz Telefon Anonim Şirketi) yönetimindeydi. Bu dönemde zaman ilerlemesine rağmen radyo yayıncılığında ne türlerde ne de kurumda çalışan insanların mesleki becerilerinde ilerleme görülememiştir (Çankaya, 2011). Bu yıllardan itibaren radyo oyunu yazılmaya başlansa da bu oyunlar sanatsal olarak istenilen kalitede değildi. Bu yıllarda radyo oyunlarına gösterilen ilgi de beklendiği gibi değildi.

1955'te yapılan bir radyo oyunu yarışması türe olan ilgiyi arttırmıştır. Sadece telif eserler değil çeviri eserler de radyolarda oynanmıştır. İlgi artsa da özel bir çabayla radyo oyunuyla ilgilenen yazar sayısı çok azdır (Necatigil, 1999). Az sayıdaki bu kişilerden biri de Behçet Necatigil'dir. Behçet Necatigil'den bahsetmeden radyo oyununun tarihçesinden bahsetmek mümkün değildir. Behçet Necatigil hem bu türde eser vererek hem de kuramsal yazılar yazarak bu türün ülkemizde gelişmesinde büyük katkılarda bulunmuştur.

Tiyatronun ayrı bir kolu olan radyo oyunu görsel değil işitsel bir türdür. Radyo oyununun işitsel olmasıyla ilgili Behçet Necatigil bir yazısında şu ifadeleri kullanır:

Radyo oyununda birbirine uzak yer ve zaman kesimleri arasında gidiş-geliş ve aktarma kolaylıkları var yalnız. Çünkü göz ve görüntü, işlevini kulağa ve hayale bırakmıştır. Bir Alman seçme radyo oyunları kitabının adı şöyle: “Konuş ki Göreyim Seni!” – Yani, radyo yanan lambalarla değil, konuşmalar, iç monologlar, sesler ve hayalde bütünleşmelerle açılır, ağarır (Necatigil, 1999, s. 283).

Tiyatrodan farklı olarak dinleyicide hayal kurma olanağı verir. Behçet Necatigil, radyo oyununun sanatsal yönü üzerinde durur. Taşıdığı özellikler nedeniyle şiire yaklaştırır. Radyo oyununu “Şiire en yakın tür.” olarak değerlendirir. Behçet Necatigil yazdığı radyo oyunlarını şiirlerinin devamı olarak görür. Bu görüşünü pek çok yazısında ve röportajında dile getirmiştir:

“Şiire en yakın edebiyat türü radyo oyunlarıdır. Ben şiirlerimin hâlâ bu kadar gelişmeye rağmen anlaşılmadığını gördüğüm için şiirlerimdeki temaları bir de radyo oyunlarında açıklamak, yorumlamak ihtiyacını hissettim.” (Necatigil, 1999, s. 90)

Behçet Necatigil, radyo oyununun dünya edebiyatındaki temsilcilerini de takip eder. Yazılarıyla bu yazarları Türk edebiyatına tanıtır. Bu yazarlar arasında Necatigil’i en çok etkileyen Alman sanatçı Günter Eich’tir. Eich, yayınlanan oyunuyla Almanya’daki radyo oyunu türünün kurucusu sayılmaktadır. Sadece kurucusu değil yazdığı edebî değeri yüksek radyo oyunları bu türün en önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Behçet Necatigil’e göre Günter Eich şiirde gücünü gösterdikten sonra bu türe geçtiği için başarılı olmuştur. Çünkü kelimelerin farklı kullanışlarına hâkim olmayı başarmıştır (Necatigil, 1999). Behçet Necatigil’in Günter Eich ile ilgili bu görüşü radyo oyununun şiire yakınlığını gösteren başka bir özelliktir.

Behçet Necatigil’in radyo oyunu için çabaları bunlarla sınırlı kalmamıştır. Behçet Necatigil radyo oyunlarının basılması için büyük bir çaba sarf etmiştir:

“Ben oyunlarımı ısrarla kitaplaştırdım. Şair olmasaydım yayınevleri hiç basmazdı ama bir yandan mecbur etmek lâzım.” (Necatigil, 1999, s. 149)

Behçet Necatigil sadece kendi eserlerini bastırmak için çaba harcamaz. Radyo oyunları için bir antoloji bastırmak ister. Daha iyi radyo oyunları yazılabilmesi için bir

antolojinin yayınlanmasını isteyen Necatigil'in bu arzusu gerçekleşemez. Yayınevleri radyo oyunlarının satmayacağını düşündüğü için antolojiyi basmayı reddeder (Necatigil, 1999, s. 148).

Behçet Necatigil'in radyo oyunu için yaptığı çalışmalar yurt dışında da takdir görmüştür. Behçet Necatigil'in bazı oyunları Almancaya çevrilip yayınlanmıştır. Bir Alman Türkoloğu eserinde *Gece Aşaevi* oyununu Türkiye'de ilk modern radyo oyunu başlangıcı olarak değerlendirmiştir (Necatigil, 1999, s. 148).

İlgilendiği her alanda titizlikle çalışan Behçet Necatigil, radyo oyunu ile ilgili çalışmalarında da aynı dikkatle çalışmıştır. Radyo oyunu türünde telif, çeviri ve uyarlama eserler ile araştırma yazıları yazmıştır. Dünya edebiyatındaki gelişimini takip etmiştir. Yazılan radyo oyunlarının unutulmasını engellemek için antoloji bastırmaya çalışmıştır. Tüm bu çabaları Behçet Necatigil'in radyo oyunu türü içinde çok önemli bir yere sahip olmasını sağlamıştır.

4.2.2. Radyo Oyunlarındaki Eğitim Unsurları

Tiyatro izleyicisinde okuryazar olma koşulu aramadan geniş bir kitleye hitap eder. Bu yüzden kültürel kalkınma için en önemli araçlardandır. Bir tiyatro eseri eğitim sisteminin bireyin kazanmasını istediği pek çok niteliği seyirciye duyu organlarını harekete geçirerek, estetik yolla, yaşantı yoluyla verir (Kavcar, 2017). Tiyatrodan ayrı bir tür olan radyo oyunlarında da eğitsel açıdan bu işlevler bulunmaktadır.

Televizyonun hayatımıza henüz girmediği dönemde hemen hemen her evde bulunan radyolar ile haberleşme sağlanıyordu. Radyonun bu kadar çok eve girmesi radyo oyunlarının dinleyici sayısını arttırmaktaydı. Radyo oyunlarının sayısı yüksek olan bu dinleyicilere ulaşması eğitici işlev açısından etki alanının tiyatrodan daha fazla olmasını sağlamıştır.

Behçet Necatigil, radyo oyununa 1963 yılında merak salmaya başlamıştır. Kâmuran Şipal ile pek çok radyo oyunu çevirmiştir. İlk oyunu *Kadın ve Kedi* 1 Şubat 1973 tarihinde Varlık'ta yayınlanmıştır. Ömrünün son zamanlarında bu türle ilgilenmeye başladığı için az sayıda eser vermiştir (Necatigil, 1999, s. 147). Bu yüzden radyo oyunlarında tespit edilen eğitim unsurları diğer eserlerine göre daha az sayıdadır.

4.2.2.1. Öğretmen

Yayınladığı ilk radyo oyunu olan *Kadın ve Kedi* eski kiracı ile yeni kiracının konuşmasını konu alır. “Evler şairi” olarak anılan Behçet Necatigil’in şiirlerinde pek çok yer alan ev motifi radyo oyunlarında yer alır. Şiirlerinde olduğu gibi radyo oyunlarında da şairin hayatında izler taşır. Hayatı farklı evlerde kiracı olarak geçen Behçet Necatigil’in bu oyununda kendinden izler buluruz.

Bu oyununda *Dönüş* ve *Bir Duygu* şiirlerinde olduğu gibi emekli bir öğretmene yer verir. Eski kiracı emekli bir lise öğretmenidir. Branşı belli olmayan bu öğretmen uzun yıllar boyunca belli bir düzen içinde çalışır. Emekli olunca da bu düzen bozulmaz:

“İKİNCİ ADAM: Ben emekliydim. Bir lise öğretmeni. Öğretmenken, hep haftada dört gün dersim olurdu. Emekliye ayrılınca devam etti bu alışkanlık. Yani haftanın dört günü, yazsa parka, kışsa kahveye çıkardım. Bir değişiklikti benim için.” (Necatigil, 2010, s. 14)

Emekli öğretmenin sözlerinde meslek hayatından arda kalan buruklukları saklıdır. İki kiracının konuşması sırasında kapıyı çalıp kaçan bir çocuk emekli öğretmene öğrencilerini hatırlatır. Yıllarını öğrencilerine adayan öğretmen bu fedakârlığının ve harcadığı emeğin boşuna olduğunu düşünür. Geçmişine baktığında sadece çalınan yıllarını görür:

“İKİNCİ ADAM: Çocukların çoğu böyledir. Çalıp kaçarlar. Bir kapıyı, bir ömrü, bir ömrün emeklerini... ve hemen de unuturlar. Çocukluk!

BİRİNCİ ADAM: (Hafif güler.) Öğretmenliğinizi mi hatırladınız?

İKİNCİ ADAM: (Üzgün bir sesle) Kim bilir!” (Necatigil, 2010, s. 17)

Behçet Necatigil, *Ders* şiirinde olduğu gibi bu oyununda da öğrencilerin unutkanlığından yakınır. *Ders* şiirinde öğrencilerin konuları hemen unutmasını konu edinir. Bu radyo oyununda ise öğrencilerin sadece konuları değil öğretmenlerini de unutmalarından yakınır. Emekli öğretmen öğrencilerinin vefasızlığı sebebiyle yıllarının boşa geçtiğine üzülür.

4.2.2.2. Öğrenci

Kutularda Sinek oyunu bir yazar ve eleştirmenin konuşması üzerine kuruludur. Yazar bir gün yolda yürürken önünde bir genç aniden yere yığılır ve kalp durmasından öldüğü anlaşılır. Yazar bu olayın bir romana dönüşebileceğini düşünerek olayı araştırmaya başlar. Gencin ölümüne sebep olabilecek nedenleri araştırır. Bu araştırma sonucunda kendince sebebi bulur ve ölüm sebebi olarak gördüğü eleştirmene ulaşır. Yazar, eleştirmene olayı anlatmaya başlar. Eleştirmen de genç adamın ölümüne sebep olabilecek durumlarla ilgili tahmin yürütmeye başlar.

Eleştirmen, eğitim hayatındaki sıkıntıların ölümüne sebep olabileceğini düşünür. Yazar bu ihtimali araştırmıştır. Genç adam, yüksek öğrenimi için şehre gelmiş bir öğrencidir. Bu oyunda başarılı öğrenci tipi karşımıza çıkar. Genç adam sınıfının birincisi bir öğrencidir. Ancak eleştirmen yine suçu eğitim hayatı sıkıntısına atar:

“ELEŞTİRMECİ: (Canlanmış) Tamam, tamam! Siz söylediniz, sınıfının en iyi öğrencisi olduğunu. Üstün başarı, az çaba mı ister? Demek ki ölüncesine çalıştı.”
(Necatigil, 2010, s. 175)

Yazar sonunda bu genç adamın aynı zamanda bir şair olduğunu söyler. Genç şairin ilk şiir kitabını eleştirmen ağır bir dille eleştirmiştir. Yazar genç adamın bu eleştirilere dayanamayarak öldüğünü düşünür.

Bu genç adam Behçet Necatigil’i hatırlatır. Necatigil gibi bu genç adam da sınıfının birincisidir. Necatigil gibi o da öğrencilik yıllarında şiir yazmıştır. Behçet Necatigil, şiirlerinde olduğu gibi radyo oyununda da kendi öğrencilik yıllarına yer vermiştir. Şiirlerinde daha çok o yılların zorluklarını anlatır. *Gençlik* şiirinde bu yıllarının mahrumiyetlerle geçtiğini anlatırken *Bir Albümden Resimler* şiirinde ise “bir onuru korumak” için ne kadar çok ders çalıştığını anlatır. Bu radyo oyununda ise genç adamın daha çok şair kimliği üzerinde durur. Çünkü genç adam maddi zorluklar yüzünden ya da çok fazla ders çalışıp kendini yorduğu için ölmemiştir. Onu bir eleştirmenin yazısı öldürmüştür. Öğrencilik yıllarını şiirlerinden farklı bir yönüyle yansıtan bu oyun Necatigil’in şu sözlerini kanıtı niteliğindedir:

“Radyo oyunuyla şiir arasında yakınlık bulurum ben. Oyunlarda açılır, şiirin dünyasına koymadığımı, daha doğrusu şiir gerisinde bıraktıklarımı oyunlarla öne

çıkartırım. Okur için, bir boşluğun kapatılması da denebilir buna. Radyo oyunu şiirin tamamlayıcısıdır.” (Necatigil, 2019, s. 204)

Emekli oyununda ise birden fazla kişinin öğrencilik anıları vardır. Uzun süre aynı dairede çalışan bir memurun emekliliğini kutlama yemeğinde bir araya gelen bir grup çalışan sohbete başlar. Bu sohbet sırasında dairedeki memurlarda biri olan Cemil Bey lise yıllarını hatırlar:

“CEMİL BEY: Ben okul sıralarını hatırlıyorum. Derslerin kesileceğine yakın içime hüznün çökerdi.” (Necatigil, 2010, s. 97)

Müdür, çalışkan bir öğrenci olduğu için Cemil Bey’in okulu özlediğini düşünür. Ancak durum böyle değildir:

“CEMİL BEY: (Hafif güler.) Değil! Her yıl bütünlemeli geçerdim.” (Necatigil, 2010, s. 98)

Oyundaki ders çalışmayı sevmeyen ama okulun kapanmasına üzülen öğrenci tipi sebepsiz verilmemiştir. Emekli olacak olan İzzet Efendi’nin durumu da bu öğrenci gibidir. Yıllardır çalıştığı daireden aniden emekli olunca içini büyük bir hüznün kaplar. Oyun boyunca da İzzet Efendi’nin halinden en iyi anlayan kişi Cemil Bey olur. İki olay arasındaki benzerliği Cemil Bey’in sözleri özetler:

“CEMİL BEY: İnsan içindeyken kurtulmaya can attığı bir âlemden ansızın ayrı kalınca...” (Necatigil, 2010, s. 98)

Cemil Bey’in öğrencilik günlerini anlatması üzerine müdür dairenin diğer memuru olan Erol Bey’e nasıl bir öğrenci olduğunu sorar:

“EROL BEY: (Güler.) Geç Allah aşkına, Şef! İple çekerdim tatili. Tatilde okula gitmek? İşim mi yok, beyler?” (Necatigil, 2010, s. 98)

Erol Bey, Necatigil’in *Gençlik* şiirindeki avare gençler gibidir. Dünyada hiçbir şeyin yokluğunu duymayan, sorumluluk almak zorunda kalmayan gençlerdendir.

Behçet Necatigil’in *Hayal Hanım* oyunu ise masalsı bir hava taşır:

“Elbet Aziz Efendi’nin Hayal Hanımı’nı materyalist açıdan alırsak bize pek bir şey söylemez. Ama sembolizm bakımından, hayal dünyasına özelemleri bakımından o

unutulmuş hikâyede kalıcı değerler vardır. Bunu bir oyun biçimine sokarak bugünün sanatçılarına hatırlatmak, bugün mesela Kafka dünyasına, antiromancılara yaklaşmayı kolaylaştırabilir. Ben öyle zannediyorum ki bugün yeni diye şaşırdığımız bir çok şey geçmişin karanlıklarında ortaçağın kara kaplı kitaplarında bulunabilir.” (Necatigil, 1999, s. 90).”

Geçmişten gelen bu hikâyede Ebû Ali Sînâ isimli bir hocadan sihir, tılsım ve simya dersleri alan Cevad isimli bir öğrenci anlatılır. Cevad, artık öğrenimine devam etmek istemez ve öğrendiği kadarıyla hayata atılmak istediğini hocasına bildirir. Hocası daha zamanı gelmediğini söylese de Cevad’ın sabrı kalmamıştır artık. Kesin cevabından sonra Cevad adeta bir düş görür. Bu düşte başına bin bir türlü kötü şeyler gelir. Cevad bu düş durumundan uyanınca hocasının sözünü dinler ve eğitimine kaldığı yerden devam eder:

EBÛ ALİ SÎNÂ: Sihirde ve tılsımda ve simyada ilmini tamamlamadan gitmeyi hâlâ özler misin?

CEVAD: (İçini Çeker.) Özlemem, Üstadım!

EBÛ ALİ SÎNÂ: Memnun oldum, Cevad! Vaktin gelince ben sana “Var git, hayatın hayalatına ve cümbüşüne karış” derim. Amma henüz zamanı gelmedi. (Necatigil, 2010, s. 329)

Behçet Necatigil, bu oyununda öğrencilerin sabırlı olması ve öğretmenine inanması gerektiğini eski bir masal üzerinden anlatır.

4.2.2.3. Öğrenmek

Behçet Necatigil, öğrenmenin yeri ve zamanı olduğuna inanır. Formal eğitime baktığımızda her bilginin yeri ve zamanı vardır. 9. sınıfta okuyan bir öğrenciye 12. sınıf derslerini öğretmek, öğretimin ilkelerinden olan “kolaydan zora” ilkesiyle çelişir. Eğitim ve öğretimde öğrenciye başlangıçta kolay bilgiler verilmelidir. Öğrenci hazır olduğundaysa kolay bilgilerin üzerine daha daha zor bilgiler ilave edilmelidir (Bağcı Ayrancı, 2017). Deney sonucu elde edilecek bilgiyi de sınıfta ezbere öğretmektense laboratuvarda öğrencilere yaparak-yaşayarak öğretmek daha kalıcı bir öğrenme sağlar. Bu ilke sadece okulda öğretilen bilgiler için geçerli değildir.

Küskün Yolcunun Türküsü şiirindeki mısraların bir benzerini *Yıldızlara Bakmak* radyo oyununda görürüz. Hayatında hiç yıldızlara bakmayan bir adamın artık istese de yıldızları göremediğinin anlatıldığı bu oyunda adam yıldızları görmek için aceleyle bir gözlemevine gider. “Yıldızlara baktın mı?” diye sesler duyan adam gözlemevi müdüründen ona teleskopla yıldızları göstermesini ister. Ancak gözlemevi müdürü saatin geç olduğunu öğrenme vaktinin geçtiğini söyler. Her şeyin bir zamanı vardır:

YOLCU: Öğrenmenin saati mi var?

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: Var ya! Her şeyin bir öğrenme zamanı var. Bazı şeyler gün doğarken öğrenilir, bazı şeyler de öğlen saatlerinde. Sonra her şeyin bir öğrenme yeri var. Yalnızlıkları öğrenmek için soğuk, taş odalarda gece yarılarını beklemek gerekir. Dereleri, gölleri bahar şafaklarında kırlarda; denizleri, çölleri yaz ayları kızgın öğle üzerleri evlerde, basık odalarda öğrenirsiniz. Aynı şeyler bunlar. (Necatigil, 2010, s. 25).

Yolcu hayatı boyunca önüne bakmıştır. Ne yanında duran çiçeğe ne de gökteki yıldızı bakmıştır. Bu yüzden artık baksa da göremez. Vakit geçmiştir. Yolcu okulda öğrendiği ezbere bilgileri hatırlar:

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: Ya bakla çiçekleri?

YOLCU: Bakla çiçekleri? Baklayı biliyorum ya! Baklagilleri de biliyorum. (Bir kitaptan okur gibi) “Baklagiller; içine bakla, fasulye, akasya, keçiboynuzu gibi badiçlı pek çok sebze ve ağaçları olan ve ikiçenekli ayrı taçyapraklılardan alan büyük bir bitki familyasıdır.” Tabiat bilgisi dersinde ezberletmişlerdi. (Bir zafer kazanmış gibi) Nasıl da unutmamışım!

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: Hayret doğrusu! Fakat bakla çiçeğini toprakta iken, daha bakla değilken görmeli!

YOLCU: (Düşünür) Bakla çiçeği mi? Hatırlamıyorum, hiç görmedim. (Necatigil, 2010, s. 36)

Yolcu bakla ile ilgili kitabî bilgileri bilse de çiçeğini hiç görmemiştir. Çünkü bakmayı düşünmemiştir. Ancak gözlemevi müdürüne göre öğrenmek için yaşamak gerekir:

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: Tamam! (Kendi kendine konuşur gibi, yavaş yavaş) İnsan, aylı gecelerde bir ağaç altında hiç oturmamışsa, samanyollarından gökyüzü kırlarına

hiç tırmanmamışsa, kayan yıldızlara karşı bir dilekte bulunmamışsa, arada bir olsun başını göklere kaldırmamışsa, teleskoplarla bakmış, ne görebilir ki?

YOLCU: Yıldızları.

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: Karanlığı! Siz yıldızların altında sıcak aşk geceleri yaşamadınız mı hiç?

YOLCU: Aşka vaktim olmadı. (Necatigil, 2010, s. 39)

Behçet Necatigil'in öğretmen kimliğini göz önüne alarak bu radyo oyununu okuduğumuzda Türk dili ve edebiyatı dersinin özelliklerini bu oyunda görürüz. Türk dili ve edebiyatı dersinde akademik bilgiler ile sanat bir aradadır. Bir öğrenci örneğin "gazel" türünün biçim özelliklerini ezbere bilmekle yükümlüdür. Ancak Fuzulî'den, Nedim'den bir gazel okumayan öğrenci bu türün inceliklerini görüp estetik zevk alamaz. Tıpkı yolcunun baklagiller ailesinin tanımını ezbere bilmesine rağmen baklaçiçeğini hiç görmemesi gibi. Behçet Necatigil'in kendi görüşlerini ve öğrencilerinin öğretmenleri hakkındaki görüşlerini okuduğumuzda Necatigil'in derslerindeki asıl amacının estetik zevk oluşturmak olduğunu görüyoruz. Bu zevk öğrencilere bu yaşlarda oluşturulamazsa belki de hiç oluşmayacaktır. Tıpkı yolcunun artık yıldızları görmesi için çok geç olması gibi:

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: Sizin teleskopunuz vardı, bakmasını bilmediniz.

YOLCU: Gözlerim mi demek istiyorsunuz? Kaç kere söyledim: Bakıyorum, ama göremiyorum.

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: Vardı, bakmasını bilmediniz. Bugün, yarın bakarım diye bu geceye kadar savsakladınız bu işi! Bakmaya bakmaya gözleriniz görmez oldu. (Necatigil, 2010, s. 39)

4.2.2.4. Okul

Necatigil'in *Kediciler* oyununda farklı bir okul türüyle karşılaşırız. Her alanda eğitimin önemli olduğunu vurgulayan Behçet Necatigil bu oyunda kedi okulundan bahseder. Bir kedi tüccarı olan Müşfik Kediciler, sokak kedilerini toplatıp kediye ihtiyacı olan kişilere satar. Ancak kedileri toplayan işçilerle maaş sorunu yaşayınca

anlaşmazlığı çözmesi için birlikte karakola giderler. Müşfik Kediciler, kedi tüccarlığıyla ilgili bilgisi olmayan komiseri bilgilendirmek için işini anlatır.

Kedi toplayıcıları kedileri yakaladıktan sonra kediler hemen yeni sahiplerine verilmez. Önce sağlık kontrolü yapılır, hasta kediler iyileştirilir. Sokak kedileri doğaları gereği insanlara alışkın olmadıkları için ileride sahiplerine zorluk çıkarabilirler. Bunu engellemek için kediler eğitilir. Bu eğitimler tıpkı formal eğitimde olduğu gibi uzman kişiler tarafından verilmektedir:

“POLİS: Kedi okulu açmışlar, Komiserim!

KEDİ TÜCCARI: Okul değil ya tam.. neyse... O da olabilir. Yani bu iş geniş teşkilat işidir. Ben meraklı adamım. Veterinerimiz, hayvan eğiticimiz vardır. Belgeler, resmi belgeler.. hepsi çantamda, her zaman.. Buyurun, inceleyin!” (Necatigil, 2010, s. 514)

4.3. Makaleleri, Röportajları ve Konuşmaları

4.3.1. Behçet Necatigil ve Makale, Röportaj, Konuşma

Küçük ölümler sayılabilir yazdıklarım, ama büyük tragedyaların yanı sıra yine de önemli ve bir bütünlük taşıyan sorunlar bunlar.

Behçet Necatigil, sadece sanatsal eserler kaleme almakla kalmamış edebiyatın akademik yönü ile de ilgilenmiştir. Bu bölümle birlikte ilk iki bölümde sanatçı kişiliğini incelediğimiz Behçet Necatigil’in akademik yönünü inceleyeceğiz.

Öğrencilik yıllarından itibaren edebiyata büyük bir ilgi duyan Necatigil çalışmalarına okul sıralarından itibaren başlamıştır. Behçet Necatigil’in o zamanlardan itibaren herhangi bir öğrenciden daha fazla edebiyata ilgisi vardır:

Kanuni Sultan Süleyman’ın süt kardeşi Yahya Efendi’nin tekke ve türbesinde o zamanlar bir de kütüphane vardı. Yazma bir divan nasıl bir şey ilk o kütüphanede görmüş, bir Baki divanından ince tâlikle yazılı olduğu için sökmesi bir hayli zor birkaç gazeli okuyabilince ne kadar sevinmişim (lise yıllarımın mutlu bir anısı)! (Necatigil, 2019, s. 180)

Edebiyata olan ilgisi geçen yıllar boyunca artarak devam eden şair, bu bilgisini yazılarına yansıtır. *Düzyazılar I* eserinde toplanan yazılarını incelediğimizde Behçet Necatigil’in engin bir edebiyat bilgisi olduğunu görebiliyoruz. Sadece döneminin

edebiyatını bilmez, Eski Türk edebiyatı hakkında da geniş bir bilgiye sahiptir. Döneminin önemli şahsiyetlerine de yazılarında yer verir. Behçet Necatigil'in bilgisi Türk edebiyatıyla sınırlı değildir. Başta Alman edebiyatı olmak üzere diğer ülkelerin edebiyatlarını takip eder. Behçet Necatigil, Batı edebiyatını sadece belli başlı devletlerden ibaret görmemiştir. Balkan ülkelerinin edebiyatları hakkında geniş bir bilgiye sahip olduğunu *Düzyazılar II* kitabında yer alan konferans metninde görebiliyoruz.

Behçet Necatigil'in röportajlarında kendini anlatma kabiliyetinin çok iyi olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleğinin en önemli yeterliklerinde biri de bilgiyi öğrenciye aktarabilmesidir. Bu yüzden öğretmenin kendini en iyi şekilde ifade etmesi gerekir. Behçet Necatigil'in röportajlarını okuduğumuzda kendini ve sanatını çok iyi anlattığını görebiliyoruz.

4.3.2. Makale, Röportaj ve Konuşmalarındaki Eğitim Unsurları

Behçet Necatigil'in yazıları büyük bir bilgi birikiminin ürünüdür. Zamanının çoğunu edebî çalışmalarına ayıran Necatigil sadece şiir yazmaz. Behçet Necatigil aynı zamanda çok iyi bir araştırmacıdır. Yayınladığı eserlerden bu yönünün çok kuvvetli olduğunu görebiliyoruz.

Behçet Necatigil'in makale, röportaj ve konuşmalarının toplandığı eserleri okuduğumuzda öğretmen kimliğinin bu eserlere yansıdığını görmekteyiz. Özellikle *Düzyazılar I* eserindeki yazılar liselerde anlatılan Türk dili ve edebiyatı dersinde anlatılan konularla yakından ilişkilidir. Bu eseri okuyan öğretmenler ve öğrenciler konularla ilgili daha ayrıntılı bilgi sahibi olacaktır. Sadece lise müfredatındaki konular değil edebiyat araştırmacıları tarafında ele çok alınmamış konulara da yazılarında yer vermiştir. Bu yazılar da hem öğretmen hem de öğrenciler için ufuk açıcı niteliktedir.

Behçet Necatigil yazılarında Kabataş Lisesinde birlikte çalıştığı meslektaşlarından birkaçını anlatır. Bu yazılarda anlatılan öğretmenlerin özelliklerinden hareketle ideal öğretmenin sahip olması gereken niteliklere ulaşılır. Mesleklerini uzun yıllar boyunca yapan bu öğretmenlerin tecrübeleri genç öğretmenlere yol gösterecek ve kendileri için bir “rol model” oluşturmalarına yardımcı olacaktır.

Behçet Necatigil'in yazıları döneminin eğitim anlayışını yansıtır niteliktedir. Özellikle röportajlarında kendi döneminin eğitim sistemi ile ilgili paylaştığı görüşleri dönemiyle ilgili okuyucuları bilgilendirmektedir. Behçet Necatigil'in kendi döneminin eğitim sistemi ile ilgili olan görüşlerini günümüz eğitim sistemi ile karşılaştırarak o günden bugüne nelerin değiştiğini bulabiliriz.

Behçet Necatigil'in *Düzyazılar I*, *Düzyazılar II*, *Düzyazılar III* kitaplarında toplanan yazılarında tespit edilen eğitim unsurları: Öğretmen, öğrenci, dil ve edebiyat eğitimi, ders kitapları, yabancı dil eğitimi.

4.3.2.1. Öğretmen

Şiirleri ve radyo oyunlarında kendi hayatından izler bulduğumuz Necatigil'in makaleleri, röportajları ve konuşmalarında da bu izler devam eder. Özellikle röportajlarında kendini anlattığı bölümlerde hayatından örneklerle rastlarız. Genellikle şair Behçet Necatigil ile konuşan kişiler bu röportajlarda öğretmen Behçet Necatigil'i de tanırlar.

Öğretmen Necatigil'in en büyük sıkıntılarından biri zamansızlıktır. Mesleği sanat çalışmalarına zaman bırakmamaktadır. Öğretmenliğin en önemli özelliklerinden biri çalışma saatlerinin genişliğidir. Aslında sadece ders saatleri ile sınırlı görülse de okul dışında da çalışma devam eder. Öğrencilerin ödev ve sınav kâğıtlarının okunması, öğretmenin derse hazırlanması bir öğretmenin günlük yaşantısı içinde yaptığı görevleridir. Bu görevlerden doğan zamansızlık Behçet Necatigil'i etkiler. *Şiirin Renkleri* başlıklı röportajda memur hayatının ortaya çıkardığı zamansızlığını anlatır. Bu zamansızlık yeni eserlerinin yazımını zorlaştırmaktadır:

— “Evler”den sonra hazırladığınız yeni çalışmalarınız var mı?

(Bu sorum üzerine Necatigil güldü, sigarasını tütürerek):

— Siz, dedi, bana boş zamandan haber verin. Memur olmak, gün boyu çalışmak kolay iş mi? Yorgunuz, yorgunsunuz.” (Necatigil, 1999, s. 22)

Necatigil, memurluktan arta kalan zamana hayatını sığdırmaya çalışmıştır. Sadece edebî çalışmaları değil hobilerini, zevklerini, mutluluklarını da bu dar vakitlere sığdırır. *Türkçe Yaygın Bir Kültür Dili Olamamıştır* başlıklı röportajında yine zamansızlıktan bahseder:

— Aile hayatınızdan ve zevklerinizden bahsedebilir misiniz?

— 1949’da ek ders olarak Sarıyer Ortaokul’nda görev almıştım, eşimi orada tanıdım. Eşim şimdi Alman Lisesi’nde öğretmen. İki kızımız var. Büyüğü annesinin okulunda onbirinci sınıfta, Küçüğü ortaokula bu sene başladı. Zevklerimiz okul çalışmalarından arta kalan zamanlarda edebiyat ve sanat dergilerini izlemektir. (Necatigil, 1999, s. 85)

Behçet Necatigil, boş zamanları sunduğu imkânlar için ister. Her öğretmen uzun bir öğretim döneminin yorgunluğundan kurtulmak için yaz tatilini özlemle bekler. Bütün dönemin zorluğu tatilde unutulur. Hatta bazen tatil de yeterli olmaz. Yaz tatilinin öğretmenler üzerindeki etkisini Behçet Necatigil *Yaz Ayları Dinlenmek* şiirinde de anlatır. Yeni eğitim dönemi başlangıcında öğretmenin içine hüznün dolar. Geniş zamanları kaybetmenin hüznü Behçet Necatigil’de de vardır. Zonguldak’taki öğretmenlik yıllarında yazdığı *Bir Adamın Kuruntuları* yazısına tatilden dönen bir öğretmenin hüznü yansır. Necatigil’in hüznünlü olmasının sebebi sadece zaman değildir. Bu hüznün diğer sebebi doğup büyüdüğü şehirden başka bir şehre göreve gitmesidir. Kars’ta öğretmenlik yaptıktan sonra Zonguldak’a atanan Necatigil bu şehri çeşitli sebeplerden sevemez. Özellikle havası sağlığına iyi gelmez. Bu yüzden şehre dönüşünden doğan mutsuzluk yazısına yansır:

“Boş saatlerdeki imkânlarda yine uzun zaman mahrum kalmak sıkıntısı, Zonguldak’a indiğimin hemen ikinci günü akşamı, otelin dik merdivenlerinden yukarı çıkarken, bir el gibi yakama yapıştı.” (Necatigil, 2019, s. 15)

Zamansızlık Behçet Necatigil’i zorlasa da yıldırمامıştır. Çalışma saatlerini en iyi şekilde değerlendiren Necatigil edebî yaşamına farklı türlerde eserler sığdırmıştır. Yaşadığı zorluklar Behçet Necatigil’in sanatını besler. Behçet Necatigil’e göre azim sahibi insan tüm zorlukların üstesinden gelir. Kendi de bu azmi sayesinde meslek hayatının zorluklarına rağmen günlük hayatın gerekliliklerini yerine getirir. Memurluktan arta kalan vakitlerinde ailesine, sevdiklerine de vakit bulur. *Genç Nesil Hareketinde Necatigil ve İzlenimleri* başlıklı röportajında bu konudan bahseder:

(...)Şu var ki sanat, her zaman “salim kafa” işi olmasa gerek. Ben resmî ödevimde bütün gün yıpranabilirim. Ama bu yorgunluk; kendimi, mahalleme, çevremi... görmekten beni alıkoyabilir mi? İman ve azim sahibi bir insan; en gürültülü şartlar altında en ağır kitaplar üzerinde çalışabildikten sonra ben resmî vazifemin inhisarları

 inde zihnimi kurcalayan Şeyleri geliŐtirip biçime sokamaz mıyım? Meram meselesi.
(Necatigil, 1999, s. 11)

Behçet Necatigil, geçim sıkıntılılarıyla dolu bir hayat geçirmiştir. Bu sıkıntı Şiirlerinin de çoğu zaman konusu olmuştur. Maddi zorluklar Behçet Necatigil'in alışkanlıklarını Şekillendirmiştir. AlıŐveriŐ  ncesi yapılan uzun hesaplar Şairin Şiirlerine bile konu olmuştur. Geçim zorluğu Necatigil'in tutumlu olmasını sağlamıştır. Yoklu u çok iyi bilen Necatigil her alanda tasarruf etmeye çalışmıştır. Tutumlulu uyla ilgili örneklerden birini *Refah Sanatçının Verimini öldürür* başlıklı röportajında görebiliyoruz. Behçet Necatigil k  ıt israfı konusunda çok hassastır. Öğrencilerden kendisine gelen tek tarafı dolu  dev k  ıtlarını asla atmaz. K  ıdın boş tarafını kendi çalışmaları için kullanır. Böylece k  ıdın görevini tamamladığını düşünür. Bir   retmenin tek sayfayı bile nasıl de erlendirdi ini Behçet Necatigil'de görebiliyoruz:

— alıŐma sırasında alışkanlıklarınız var mıdır? K  ıt gibi, kalem değiştirmek gibi...

—Haaaaa, dedi usta Şair, k  ıt meselesi var... Şiir çalıŐmalarımı yaptığım k  ıtlar mutlaka   rencilerimin  dev k  ıtları olmalıdır. Bana göre bir tarafı yazılı boş olan bu k  ıtlar görevlerini tam yapmamıŐlardır. Onlar parçalar halinde cebimdedir... Ve Şiir çalıŐmalarımı onların üzerinden yaparım... (Necatigil, 1999, s. 105)

Behçet Necatigil'in mesleği sanatçı kişiliğini derinden etkilemiŐtir. Edebî eserleri sadece sanatçı olarak değil edebiyat   retmeni kimliğiyle değerlendirir. Edebiyat dersi, öğrencileri klasik eserlerle tanıştıracak onlarda edebiyat sevgisi ve bilgisi oluŐturmayı amaçlamaktadır (Taşdelen, 2006). Öğretmen,   renciyi edebî metinlerle karŐılaŐtırırken her metne tarafsız yaklaşır. Öğretmen her metnin önemini bilir ve kiŐisel yorumunu katmadan öğrencilerle metni karşılaştırır. Böylece her   renci metne önyargısız yaklaşır ve kendi düŐünceleriyle metni yorumlar. Behçet Necatigil de edebî eserlerine   retmen tarafsızlı ıyla yaklaşır. *Türkçe Yaygın Bir Kültür Dili Olamamıştır* başlıklı röportajında döneminin edebiyatı ve Şiiri hakkındaki düşünceleri sorulduğunda cevabı Şu Şekilde olur:

—“Edebiyat   retmeni olarak tarafsız ve hislerime kapılmadan konuŐmalım.”
(Necatigil, 1999, s. 86)

Bir   retmenin sahip olması gereken en önemli özelliklerden biri sabırlı olmaktır. Öğrenciler birbirlerinden farklı ilgi, tutum ve becerilere sahiptir. Bu yüzden her

öğrencinin bilgiyi anlaması farklı olacaktır. Bu yüzden öğretmen öğrencilerin bilgiyi daha iyi anlaması için tekrar tekrar farklı yöntemlerle konuyu anlatır. Bir konuyu uzun uzun açıklamak Behçet Necatigil'in şiirleri ve radyo oyunlarına yansımaya da şiir poetikasını yazdığı *Bile/Yazdı* eserine yansır. Behçet Necatigil özellikle şiirlerinde uzun anlatımlara karşıdır. İlk şiir kitaplarında açık ve uzun anlatımlara yer verse de *Yaz Dönemi* şiir kitabından sonra “şiirinin farlarını kısar” ve daha kısa ve kapalı bir söyleyiş kullanır. Ancak *Bile/Yazdı* kitabında şiirini anlatmak için daha fazla açıklama yapar. *Necatigil'de Radyo Oyunu-Şiir İlişkisi* röportajında bu durumdan bahseder:

—Bunu ben kapatayım da, başka bir şey açayım şimdi; biliyorsunuz En/Cam, Divançe, Bile/Yazdı, Beyler. Bu adların da demin dediğinizle ilgisi var mı? Yani bir kelime uzantısı, bir şeyin deyimlendirilmesi...

—Düşündürölmek istenen şeyler var herhalde, tabî. O Bile/Yazdı'nın başında hatta çok gereksiz açıkladım ben bunu. Bu da mesleğimden. Eski emekli olduk bıraktık. Mesleğimden gelen bir alışkanlık. Öğrenciler anlamaz bazı şeyleri, siz lüzumundan fazla açıklarsınız bir dersi. O da öyle oldu. (Necatigil, 1999, s. 146)

Behçet Necatigil'in mesleğinin sanatına en önemli katkısı yeni insanlarla tanışmasını sağlamasıdır. Yüksek Öğretmen Okulundan itibaren önemli edebî kişilerle tanışmıştır. Cahit Külebi sınıf arkadaşısıdır. Mesleği nedeniyle gittiği Zonguldak'ta kendine bu anlamda önemli bir çevre edinir. Orada kaldığı yıllarda şehrin havasından sağlığı nedeniyle şikâyet etse de aradan geçen yıllarda şehrin hayatındaki önemini daha iyi kavrar. Burada genç yaşta vefat eden Rüştü Onur ve Muzaffer Tayyip Uslu ile tanışır. *Küçük Muharrir'den 'Büyük Şair'e...* başlıklı röportajında öğretmenliğinin edindiği çevre üzerindeki etkisini uzunca anlatır:

—...Kanaatimce asıl açılmaya, asıl kendi sesimi duyurmaya Kars(1941) ve Zonguldak(1941-1942) liselerindeki öğretmenliğim esnasında başladım. Hele Zonguldak'a tayinim çok isabetli oldu. Kastettiğiniz manada muhiti orada buldum. Pek genç yaşta ölümleri şiir hayatımız için cidden büyük bir kayıp olan Rüştü Onur, Muzaffer Tayyip Uslu gibi iki kuvvetli şairle birlikte çalıştık...” (Necatigil, 1999, s. 16)

Behçet Necatigil'in eserlerinde anılarının büyük bir yeri vardır. Her şiirinde, radyo oyununda hayatında bir iz bulunur. Uzun yıllar öğretmenlik yapan Behçet Necatigil'in de öğrencilerle ilgili pek çok anısı bulunmaktadır. Sınıf ortamında aynı anda birden

fazla olay gerçekleşmektedir. Sınıfın bu aktifliği öğretmende öğrencileriyle ilgili pek çok hatıra oluşmasını sağlar. *Behçet Necatigil’le Baş Başa* başlıklı röportajda Necatigil’den öğrencileriyle ilgili bir anısını söylemesi istenir. Ancak bu anıların çokluğu nedeniyle Necatigil bu soruya cevap vermekte zorlanır:

Anı... Her sınıfa girişimiz anılar defterine yeni anılar eklemektir. Ama defterler o kadar çabuk doluyor ki, onları açıp tekrar okumaya vakit bulamıyoruz. (...) Yoksa biz her saat, öğrenci-öğretmen, birlikte ne anılar yaşarız!... Bunların çoğu da görünüşte katılıklarına rağmen, insana mutluluk, mesleğinden memnunluk veren beraberliklerdir. Lakin bir tanesini şu anda hatırlayamıyorum.” (Necatigil, 1999, s. 206)

Behçet Necatigil röportajlarında sorulan sorular doğrultusunda daha çok kendini ve sanatını anlattığı için bu yazılar Necatigil’in öğretmenlik yıllarından daha çok izler taşımaktadır. Behçet Necatigil’in kaleme aldığı yazılar ise daha çok edebî yöndedir. Bu yazılarının bazılarında edebî şahsiyetler hakkında bilgi verir. Bu kişiler arasında öğretmenler de vardır. Necatigil, yazılarında kendi gibi sanatçı öğretmenlere yer verir. Bu öğretmenlerden bazıları Behçet Necatigil’in bizzat tanıdığı kişilerdir. Behçet Necatigil’in yazılarında yer verdiği öğretmenlerin hayran kaldığı özelliklerini kaleme alır. Bu özellikleri birleştirdiğimizde ideal öğretmen tipi ortaya çıkar.

Doğumunun 75. Yılında Zeki Ömer Defne başlıklı yazısında Necatigil, ortaokulda Türkçe öğretmeni olan ve daha sonra birlikte Kabataş Lisesinde öğretmenlik yaptığı Zeki Ömer Defne’yi anlatır. Behçet Necatigil’in bu satırları yazarken Zeki Ömer Defne’ye duyduğu saygı ve vefa duyguları yazının geneline hâkim olduğu görülmektedir.

Günümüz edebiyat derslerinde adı üzerinde pek durulmayan Zeki Ömer Defne’nin zorluklarla başlayan ve aynı şekilde devam eden hayatını Behçet Necatigil’in birkaç sayfalık yazısında okuyabilmekteyiz. Öğretmen olabilmek için çabalayan Defne, zorlu aşamalardan sonra lise edebiyat öğretmeni olur:

Defne, lise öğretmenliğine engelleri aşarak, güçlüklerden gelmişti. Bir ilköğretmen okulunu bitirmiş, ilkokul öğretmenliği yapmış, sonra dışarıdan sınavlara girip lise diploması almış, bir süre ortaokulda Türkçe okutmuş, İstanbul’a atanınca da Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne yazılmış, orayı da bitirip lise edebiyat öğretmenliğine yükselmişti. (Necatigil, 1999, s. 84)

Her mesleğin ilk yılları icra edenler için zor geçer. Öğretmenlikte de bu böyledir. Yeni öğretmen için ilk yıllar kendini tanımakla geçer. Öğretmen, öğrencilere konuyu nasıl öğreteceğini, ölçme değerlendirmede nelere dikkat etmesi gerektiğini, hangi yöntem ve tekniğin dersine ve konusuna daha uygun olduğunu bu yıllarda öğrenir. Behçet Necatigil ise bu yıllarında mesleğinin inceliklerini Zeki Ömer Defne'den öğrenir. Zeki Ömer Defne ile Behçet Necatigil'in arasında Kabataş Lisesinde çalıştıkları dönemde usta-çırak ilişkisi oluşur. Mesleğinin daha çaylaklık döneminde olan Necatigil, bir ustadan mesleğin inceliklerini öğrenmiştir:

“Kabataş'ta birlikte olduğumuz o beş yılda Defne bana örnek olmuş, yön göstermiş hemen tek ağabey-meslektaşımı. Mesleğimin bilgi incelik ve derinliklerini ondan öğrendim, sözlü ve yazılı sınavlarda öğrencideki edebiyat dağarcığını, bilgi toplamını nasıl değerlendirmek gerektiğini ondan öğrendim.” (Necatigil, 1999, s. 84)

Necatigil'in Zeki Ömer Defne'yi anlatışında ideal bir edebiyat öğretmenin özelliklerini görürüz. Mesleğini en iyi şekilde yapmaya çalışan bir öğretmenin çabalarına şahit oluruz. Öğrencileri için kendini yıpratın Zeki Ömer Defne'yi ilerleyen yaşının getirdiği zorluklar da durduramaz. Tüm zorluklara rağmen mesleğinin gerekliliklerini en iyi şekilde yerine getirmeye çalışmıştır:

Defne, o lisede, öğretmenliğin bir adanmışlık ve sorumluluk olduğunu bilen kişilerdendi. Haziran ve eylül dönemi sözlü sınavlarında, öğlen paydosları dışında iskemlesine çivili, her öğrenciyi dikkatle dinleyişini, geçecek ya da daha fazla not verebilmek için öğrenciye soru içinde sorular yöneltişini; sonra o yıllarda olgunluk sınavları da vardı, (...) tomar tomar bölüştüğümüz Türkçe kompozisyon ve edebiyat olgunluk sınavı kâğıtlarını, ilerlemiş miyopluktan ötürü kalın camlı gözlüklerini çıkararak, gözlerini adeta yapıştırı yapıştırı, gene oturduğu yerden hiç kalkmaksızın, hava kararınca kadar sabırla, satır satır okuyuşunu nasıl unutturum? (Necatigil, 1999, s. 85)

Her meslekte olduğu gibi kişi emekliliğe doğru yaklaştıkça bedeninin yaşlanması, ruhun yorgunlaşması ile eskisi kadar azim ve istekle işini yapmaz. Zeki Ömer Defne bu açıdan istisnadır. Behçet Necatigil'in yazısına göre tüm yorgunluğuna rağmen kalan tüm enerjisini mesleğine harcamıştır. Ancak yine Kabataş Lisesinde öğretmenlik yapan Hıfzı Tevfik Gönensay ile Faruk Nafiz Çamlıbel, Zeki Ömer Defne ile aynı çabayı göstermemiştir:

“Ama onlar yorgundular, başka işleri de vardı ve ruhları bağışlasın beni, Kabataş’taki görevlerini fazla ciddiye almıyorlardı.” (Necatigil, 1999, s. 85)

Behçet Necatigil, *Bir Fikir Adamının Ölümü* yazısında Kabataş Erkek Lisesinde birlikte öğretmenlik yaptığı Dr. Ziya Somar’ı anlatır. Ziya Somar okulun felsefe öğretmenidir. Farklı şehirlerdeki liselerde felsefe ve edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra 1963-1965 yılları arasında Erzurum Atatürk Üniversitesi Felsefe Öğretim görevlisi olmuştur. Son olarak Galatasaray Lisesinde öğretmenlik yaparken emekliliğini istemiştir (Necatigil, 1999).

Ziya Somar, ders kitaplarının dar sınırları içinde kalmayan dersini renklendirebilen bir öğretmendir. Yaratıcı konuşmalarıyla öğrencilerin dikkatini çekmekte oldukça başarılıdır. Ziya Somer, sürekli öğrenen bir öğretmendir. İstanbul Üniversitesinde *Türk Felsefe Düşüncesinde İdealist akım ve Mehmet İzzet* başlıklı teziyle doktorasını tamamlayan Ziya Somar, geniş kültürel birikimini öğrencilere aktarırken onların derse güdülenmesini sağlamıştır. İletişim becerileri yüksek olduğu için rahatlıkla sahip olduğu bilgi birikimini öğrencilerine aktarabilmiştir:

“Öğrencilerinin, dostlarının belleğinde daima canlı bir anı olarak kalmasının nedeni, dikkat ve merakı hiç gevşetmeyen bir kültür birikimiyle rahat, dolu, ilginç konuşmalarında aranmalıdır.” (Necatigil, 1999, s. 96)

Öğretmenliğiyle birlikte akademik çalışmalarını da devam ettirmeye çalışan Ziya Somar, birçok eser yazmasına rağmen çok azını bastırabilmiştir. Bu onun için büyük bir üzüntü olsa da çalışmalarından asla vazgeçememiş, kültür birikimi geniş kitlelere aktaramasa da öğrencilerine aktarabilmiştir.

Behçet Necatigil, *Bir Öğretmenin Ölümü* başlıklı yazısında da yine Kabataş Lisesindeki meslektaşı Galip Vardar’ı anlatır. Galip Vardar, okulun 31 yıllık tarih öğretmenidir. Öğrenciler ona “Galip Baba” diye hitap ederlermiş. Bunun sebebini Hilmi Yavuz eserinde anlatır. Dönemin öğrencileri öğretmenlerinin özelliklerine göre onlara lakaplar takarlarmış. Yaşlı ve saygın veya notu bol öğretmenler “baba” diye anılmış (Yavuz, 2019). Galip Vardar da bu öğretmenlerden biri olduğu için öğrencileri tarafından böyle anılmış.

Galip Vardar, Millî Mücadele yıllarını yaşamış cephede savaşıp yaralanmıştır. O yılları yaşayan bir tarih öğretmeni olduğu için yaşanmış olayları tüm canlılığıyla öğrencilerine anlatmıştır. Anılarıyla kitapta anlatılanları ötesine geçmiştir.

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda eğitimin genel amaçlarına yer verilir. Bu amaçlardan ilki şudur:

Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek. (Milli Eğitim Temel Kanunu)

Bu kanun Galip Vardar vefat ettikten yıllar sonra Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ancak Galip Vardar, tüm öğretmenliği boyunca bu amaca hizmet etmiştir. Millî Mücadele yıllarından itibaren ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün yolundan ayrılmamış, onun istediği genç nesli yetiştirmek için tüm çabasıyla uğraşmıştır:

Genç nesilleri yetiştirmeyi Atamız, öğretmenlere emanet ve emretmişti. Ağarmış saçlarının enerjisi azalmaya yüz tutmuş maddesinin frenlemek isteyişlerine inat, tükenmez bir heyecan ve iman kaynağı halinde Galip Vardar, bu ödevi ders içi, ders dışı her an yaptı. Öğrenci, öğretmen; tanıdığı en yakın çevrelerin bu iki temsilcisinden daima Atatürk'ün izinde ve irşatlarında olmalarını istedi.” (Necatigil, 2019, s. 81)

Kalbi Atatürk sevgisi ile dolup taşan Galip Vardar, okulun her 10 Kasım töreninde coşkulu bir konuşma yaparmış. Yine konuşması sırasında kalbi her zamankinden çok Atatürk sevgisi ile doluyken heyecana dayanamayıp yere yığılmış. Bir daha kalkamayan Galip Vardar, görevi başında vefat etmiştir. Behçet Necatigil bu ölümü şu cümlelerle anlatır:

“Galip Vardar, Atatürk okullarından birinde, Atatürk çocuklarıyla çevrili, onlara yine en değerli derslerinden birini verirken, Ata'nın ölüm gününde, onu anarken vazife başında öldü, ömrünce dilediği en güzel ölümü buldu.” (Necatigil, 1999, s. 81)

Necatigil'in meslektaşlarını anlattığı bu üç yazısı çok önemlidir. Necatigil, tanıdığı ve gözlemlediği bu insanların mesleki özelliklerini anlatırken bize ideal öğretmen tipini çizer. Üç örnekte de yaşlarının ilerlemesine rağmen mesleğini en iyi şekilde yapmaya çalışan azimli öğretmenleri görürüz. Bu öğretmenler kitabın sınırları içinde kalmayıp öğrencilerinin ufuklarını genişletmek için çaba harcamışlardır. Öğrencilerinin bilgiyi özümseyebilmeleri için tekrar tekrar konuyu anlatmışlardır. Kendilerinin de bir öğrenci olduklarını unutmamışlardır. Alanlarında gelişmeye devam etmişlerdir. Öğretmenliği sadece bir iş olarak görmemişlerdir. Atatürk'ün işaret ettiği yeni nesli yaratmak için canla başla çalışmışlardır. Anlattığı üç öğretmen bu özellikleriyle günümüzün tüm öğretmenlerine örnek olup yol göstermektedir.

Zeki Ömer Defne, Ziya Somar ve Galip Vardar birlikte öğretmenlik yaptığı dönemde Behçet Necatigil'e örnek olup yol göstermişlerdir. Behçet Necatigil'in yazıları sayesinde de okuyan her öğretmene yol göstereceklerdir. Behçet Necatigil de lise öğretmenliğinden emekli olup Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik yaptığı yıllarda öğretmen adayları olan öğrencilere örnek olmuştur. *Behçet Necatigil'le Baş Başa* başlıklı röportajda Necatigil'in öğrencilerine de sorular sorulmuştur. Öğrencilerin ifadelerinde Behçet Necatigil'in ne kadar iyi bir öğretmen olduğu anlaşılmaktadır. Engin bilgisini öğrencilerine aktarmasını çok iyi bilen Behçet Necatigil öğrencilerinin sevgisini kazanmıştır:

Necatigil'in öğrencisi olmak büyük bahtiyarlık. Devrimizin gerek şiir, gerekse nesir alanında eserler veren, gazetelerde, radyolarda ve çeşitli dergilerde eserleri yayınlanan bu yazar ve şair, öğretmenlik yönünden de üstün bir insan. Bilgilerini rahatça aktarmasını bilen bir adam. Ben itiraf ederim ki, lisede öğrenmediğim birçok şeyi bu sıralarda Behçet Bey'den öğrendim. Ve çok iyi anlayamadığım şiiri, kendi açıklamalarıyla daha iyi, daha güzel anlayabilmek olanaklarına eriştim. (Necatigil, 2019, s. 208)

Behçet Necatigil, Kabataş Lisesinden meslektaşlarını anlattığı kadar uzun olmasa da başka öğretmenlere de yazılarında yer vermiştir. Bu öğretmenlerden biri yine yakından tanıdığı Yüksel Pazarkaya'dır.

Yüksel Pazarkaya, Almanya'da yaşamıştır. Yazdığı eserleriyle orada Türk edebiyatını Almanya'da tanıtmaya çalışmıştır. Bu amaçla yazdığı Almanca Türk edebiyatı antolojisini Behçet Necatigil'e gönderir. Necatigil de bu eseri tanıtmak için

Almanca'da Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi Moderne Türkische Lyrik başlıklı yazısını yazar. Bu yazıda Yüksel Pazarkaya'nın Türk edebiyatını tanıtmaya çabasını ve eserinin güzelliğini över. Yazının sonunda Necatigil, Yüksel Pazarkaya'nın nasıl bir öğretmen olduğuna da kısaca değinir. Necatigil'in anlatımına göre Yüksel Pazarkaya, dersini zevkli hale getirmeyi başaran bir öğretmendir. Kendinden bir şeyler katarak dersini zevkli hale getirmeyi başarmıştır. Dersini öğrencilerine öğretmek için bu kadar çabalamasının asıl sebebi mesleğini sevmesidir:

“İşini seven, ülkücü, başarılı öğretim üyesi, öğretmen; okuttuğu dersi kendi buluş ve sezgileriyle kendi tecrübe ve yaşantılarıyla çekici, ilginç, zevkli, yaratıcı yapmasını bilen kişidir.” (Necatigil, 2019, s. 333)

Behçet Necatigil, farklı ülkelerin edebiyatlarıyla yakından ilgilenmiştir. Yazılarında bu ülkelerin edebiyatlarıyla ilgili bilgiler verir. Bu ülkelerin edebî şahsiyetlerini Türk okuruna tanıtmıştır. Bu kişilerden biri İsveç edebiyatının temsilcisi Selma Lagerlöf'tür. *Selma Lagerlöf* başlıklı yazısında Lagerlöf'ün hem hayatı hem de edebî kişiliği hakkında bilgi verir.

Selma Lagerlöf, öğretmen okulundan mezun olmuştur. Öğrencilik yıllarından itibaren şiir yazmaya başlayan Lagerlöf, bir kız okulunda öğretmenliğe başlar. Öğretmenliği sırasında edebiyat çalışmalarına devam eder. Ders bitiminden sonra bölgenin kadınlarından dinlediği masal ve hikâyeleri toplayarak oluşturduğu *Gösta Berling* adlı romanıyla ödül kazanır. Buraya kadar Behçet Necatigil ile pek çok ortak özelliği olduğu görülür. Ancak Selma Lagerlöf romanlarından sağladığı kazançla öğretmenlik mesleğini bırakır ve sadece edebî çalışmalarına yönelir. Buradan anlaşılıyor ki Selma Lagerlöf, maddi kaygılar yüzünden öğretmenlik yapmaktaydı. Behçet Necatigil'in yazılarında anlattığı diğer öğretmenlerin ise temel amacı mesleklerini en iyi şekilde yapabilmektir.

Behçet Necatigil'in düzyazılarında öncelikle kendi öğretmenlik hayatından izler buluruz. Mesleğinin karakterine ve sanatına olan etkisini röportajlarında kendi ağzından anlatır. Yazılarında ise birlikte çalıştığı, tanıdığı ya da hayatını ayrıntılı olarak bildiği öğretmenlere yer verir. Kabataş Lisesinde beraber çalıştığı meslektaşlarını anlattığı yazılar eğitim açısından çok önemlidir. Bu yazılarda günümüz öğretmenine örnek olacak ideal öğretmenlerin özelliklerini buluruz. Yüksel Pazarkaya'nın da öğretmenliğinden kısaca bahsettiği yazısı bu açıdan önemlidir.

Behçet Necatigil'in Selma Lagerlöf'ü anlattığı yazısı ise diğer öğretmenleri anlattığı yazılardan farklıdır. İdeal öğretmen tipinin karşısında bu sefer öğretmenliği maddi kaygılar yüzünden yapan bir öğretmeni görürüz.

4.3.2.2. Öğrenci

Bir öğrencinin eğitim hayatı boyunca ona yol gösterecek öğretmenlere sahip olması gerekir. Türk dili ve edebiyatı dersi öğretmenin görevi de sadece öğrencisine müfredata göre konuları öğretmek değildir. Öğrencinin kendine ait bir edebî duyuş oluşturabilmesi için öğrenciyi farklı metinlerle karşılaştırmalıdır. Böylece öğrenci farklı dönemlere ait metinlerden en beğendiklerini bulabilecektir. Öğretmen sadece kendi bildiği ve sevdiği dönemlere ait metinleri öğrencilerle karşılaştırırsa kendi beğenilerini öğrencilerine dayatmış olur. Bu yüzden öğrenci dersten zevk alamaz ve dersin nihai amacı gerçekleşmez.

Behçet Necatigil'in edebî bir arayış içinde olduğu yıllarda ona yol gösterecek bir öğretmeni olmamıştır. Yazı yazmaya ilkokul sıralarından itibaren başlayan Necatigil, liseye başladıktan sonra bir arayış içine girer ama ona yol gösteren birini bulamaz:

“O vakte kadar kendi kendime avunuyordum. Yol gösterenim, şunu veya bunu oku diyenim yoktu. Her şeyi biraz geç de olsa kendim arayıp bulmam gerekiyordu.”
(Necatigil, 1999, s. 15)

Behçet Necatigil, o yıllarda kendi çabalarıyla pek çok şair tanımıştır. Şairlerin beğendiği şiirlerini bir defterde toplamıştır. Bu şiirlere yıllar sonra baktığında bile hâlâ kendi edebî zevkini yansıtan eserler olduğunu görür. Bir lise öğrencisi olarak herhangi bir yönlendirme olmadan yolunu kendi bulmuştur. Bu duruma Behçet Necatigil de şaşırır. *Bendeki Sabri Esad* başlıklı yazısında bu hayretini dile getirir:

Ben o şairlerin kitaplarını; söyleyenim hatırlatanım olmadan, yani Türkçe hocalarımın, kör değneği ve donmuş “kıraat parçaları” ve “gramer tatbikatı” dışında, bizi yeni eser ve yönelişlerden haberdar etmemelerine rağmen, nasıl da bulmuş, okumuştum; işte bunu hatırlayamıyorum; nasıl olmuş da o şiirleri seçmişim?
(Necatigil, 1999, s. 100)

Behçet Necatigil kendi yolunu kendi bulabilmiş bir öğrencidir. Bunun en önemli sebebi Necatigil'in ilkokul yıllarından itibaren yazı yazmaya ilgisinin olmasıdır. Bu

ilgi Necatigil'i ortaokul yıllarından itibaren edebî arayışa yöneltmiştir. Ancak ilgisi olmayan bir öğrenci Behçet Necatigil gibi çaba harcamayacaktır. Derste öğretmenin gösterdiği “kıraat parçaları” ve “gramer tatbikatı” ile yetinip dersten geçer not alacak kadar çalışacaktır. Mezun olduktan sonra da Türk dili ve edebiyatıyla tamamen ilgisini kesecektir. Ancak Türk dili ve edebiyatı dersi hayat boyunca etkisini gösteren bir derstir. Bu noktada da öğretmenin öğrenciye rehber olması gerekir.

Behçet Necatigil'in kendi yolunu kendinin bulmasındaki bir diğer etken de çalışkanlığıdır. Şiirlerinde de gördüğümüz gibi Necatigil, büyük bir özveri ile çalışmalarını sürdürmektedir. Öğrencilik yıllarından itibaren büyük bir disiplin ile çalışmaktadır. Bu azim ile kendi yolunu bulmuştur.

Behçet Necatigil edebiyata olan ilgisi ve çalışma azmi sayesinde sınıf arkadaşlarından çok daha başarılı bir öğrenci olup liseyi ve üniversiteyi birincilikle bitirmiştir. Okulda öğretmenlerinin ona sunduğu bilgi ile yetinmeyip kendi araştırmalarını yapmıştır. *Halk Hikâyelerimiz ve Halk Kitaplarımız* başlıklı yazısında üniversitede kendi yaptığı çeviri çalışmasını anlatır. Bu tamamen kendi isteği doğrultusunda yaptığı bir çalışmadır. Böyle zor bir çalışmayı öğrenciyken gerçekleştirmek için kişinin çalışma disiplinine sahip olması gerekir. Bu disiplin de Necatigil de bulunmaktadır:

“Üniversite öğrenciliğim sırasında bir Alman Türkologunun bir araştırmasını (Türkische Volksbücher = Türk Halk Kitapları) Türkçe'ye çevirmeye aklıma koymuş, çevirirken de halk kitaplarımızdan alıntıları doğrudan doğruya çeviriye kaynaklık etmiş asıllarından aktarmak için o taşbasmaları edinmiş, okumuştum.” (Necatigil, 1999, s. 145)

Bu çalışmasında Necatigil'in öğrencilik yıllarından itibaren çalışmalarını büyük bir titizlikle yürüttüğü görülüyor. Çalışmasının mükemmel olması için elinden geleni yapar. Behçet Necatigil, kendi edebî çalışmalarına zaman bulsa da üniversite yılları onun için çok zor geçer. Gündüz ve gece dersleri zamanının çoğunu almaktadır. Bu zorlu eğitimde kendi çalışmaları ona bir dayanak olmuştur. Öğrencilik yıllarının zorlukları önce karakterine sonra da o dönem yazdığı şiirlerine yansır:

Yüksek Öğretmen Okulu'nda Cahit Külebi ile sınıf arkadaşı idik, dört sene aynı sırada yan yana oturduk. Ağır ve külfetli bir Türkoloji tahsili içinde şiirden ve birbirimizden

medet umduk. Üniversite devresinde yazdığım şiirler, içine kapanık bir gencin, günlerin kahrından şikâyetçi ve bedbin sesini taşır. (Necatigil, 1999, s. 16)

Behçet Necatigil, üniversite yıllarında edebî çalışmalarına zor da olsa vakit ayırabilmiştir. Ancak lise yıllarında bu vakti bulamamıştır:

“Akşam’daki küçük çapta yazıcılık hayatım 1933’te sona erdi, liseye geçmişim, edebî (!) faaliyetlerime ara verdim, dersler ağır basıyordu.” (Necatigil, 1999, s. 18)

Behçet Necatigil, kendi yolunu kendi bulmuş biri olarak bunun zorluğunu bilir. Bu yüzden öğretmenliği sırasında öğrencilerine bu konuda yardım etmeye çalışır. Onları ders dışında da edebiyat ile ilgilenmeye yönlendirir. Derleme çalışması yapan bir öğrencisini “*Masal-Edebiyat-Yaşam*” *Bileşkesinde Necatigil Şiiri* başlıklı röportajında anlatır. Necatigil öğrencinin çalışmasından mutluluk duyar:

1942’lerde Zonguldak’ta öğretmenlik ettim. O yıllar folklor araştırmalarının Halkevleri çevresinde yoğunlaştığı yıllardı. Zonguldak’tan ayrılıp askere giderken, öğrencilere, köylerindeki, kasabalarındaki folklor ürünlerini yazıya geçirmelerini, Halkevleri dergilerinin bu gibi derlemelere açık olduğunu söylemişim. Zonguldak’tan ayrılışımdan çok sonra İstanbul’a gelen mektuplardan birinde, bir öğrencimin Amasra’dan derlediği masallar içinde “Üç Turuçlar”ı görünce ne kadar sevindim bilemezsin. (Necatigil, 1999, s. 62-63)

Behçet Necatigil, yazılarında meslektaşlarını anlattığı gibi öğrencilerini de anlatır. Bu öğrencilerinden biri erken yaşta vefat eden Muzaffer Tayyip Uslu’dur. Necatigil’in Zonguldak Çelikel Lisesinde öğretmenlik yaptığı yıllarda öğrencisi olmuştur. Muzaffer Tayyip, mezun olduktan sonra da arkadaşlıkları devam eder. Behçet Necatigil, Muzaffer Tayyip Uslu ve Rüştü Onur ile birlikte Zonguldak’ta bir edebî çevre oluşturur. Ancak hem Rüştü Onur hem de Muzaffer Tayyip Uslu verem hastasıdırlar. İkisi de genç yaşlarında peş peşe hayata gözlerini yumarlar. Behçet Necatigil öğrencisinin ölümünden sonraki hüznünü *Muzaffer Tayyip’in Ölümünden Sonra Fani Teselliler* başlıklı yazısında anlatır.

Behçet Necatigil de hastalıklarla dolu bir öğrenim hayatı geçirir. Hastalığın acısından kaçışı şiirde bulur. Bu yönden Muzaffer Tayyip Uslu ile oldukça benzerler. Muzaffer Tayyip Uslu ile Rüştü Onur da amansız hastalıklarından kaçışı şiirde bulurlar. Zorluklarla dolu ayları sanatla geçirirler:

“Dostumdular. Çelikel Lisesi duvarları içinde, o küçük edebiyat lisesinde, Tayyip’e hocalık bile yaptırmıştı bana tesadüf. Hastalıkları sükûtle geçirirerek, mesut ümitler, kanaatkâr duygu beraberlikleri içinde, sanatla bahtiyar ayları, mahzun, hatırlıyorum.” (Necatigil, 2019, s. 33)

Behçet Necatigil, Kabataş Lisesinde öğrencilerin çıkardığı *Dönüm* dergisinde sadece bir yazı yayınlar. Her ay çıkan dergilere yardım eden Behçet Necatigil, ilk sayı dışında dergide yazı yayınlamaz. Bu yazı da bir öğrencisini anlattığı *Siz Muhteşem’i Tanıamazsınız* başlıklı yazıdır. 1949/1950 ders yılında Edebiyat/C sınıfında okuyan Muhteşem Sünter, Necatigil’in aklından hiç çıkmaz:

“Ben dış dekorlarıyla, kürsü ve sıralarıyla bu odayı her hatırlayışında Muhteşem Sünter’i düşünürüm. 668 Muhteşem Sünter. Cümleyi şu şekilde değiştirmek de mümkün: Muhteşem Sünter’in hatırası, peşi sıra, onun okuduğu sınıfı derinlerden yüzeye çıkarır.” (Necatigil, 2019, s. 142)

Dönüm dergisini birlikte çıkardığı öğrencilerinden biri olan Hilmi Yavuz’un aktardığına göre bu yazı Behçet Necatigil’in bir öğrencisiyle ilgili kaleme aldığı tek yazıdır. Bu yüzden Muhteşem Sünter o dönem öğrenciler arasında çok merak edilip bir efsane halini almıştır. Hilmi Yavuz bile o zamanlar öğretmenin bir gün kendiyile de ilgili böyle övgü dolu bir yazı yazabileceğinin hayalini kurduğunu itiraf eder (Yavuz, 2019). Muhteşem’i bu kadar özel kılan karakteri ve şiire olan sevgisidir. O da Necatigil gibi öğrencilik yıllarından itibaren şiirle ilgilenir. Muhteşem’in çalışmalarını inceleyen Necatigil, şiire bir heves gözüyle bakmadığını ciddiye aldığını görür. Behçet Necatigil’in “Önce şiir.” dediği gibi o da önceliği şiire verir:

“‘Halisle sahteyi karıştırabilirsin!’ dedim. ‘Bir kuyumcu ustasına benzedim: Gözlerim, parmaklarım terbiye gördü!’ dedi.

Bazan: ‘Muhteşem’ derdim. ‘Senin için varsa yoksa şiir bu dünya!’ İnce dudaklarını kısarak memnun ve çekingen, gülümserdi.” (Necatigil, 2019, s. 143)

Muhteşem Sünter de Necatigil gibi zorlu eğitim hayatında şiire sığınmıştır. Kendi yolunu belirleyerek kişiliğini bulmuştur. Dergilere şiirlerini gönderse de asıl amacı tanınmak olmamıştır. Liseden sonra da şiire devam etmiştir.

Behçet Necatigil’in okul dergisinde yazdığı tek yazıda bir öğrenciyi anlatması tesadüf değildir. Edebiyatla yakından ilgilenen öğrencileriyle birlikte çıkardığı bu dergide

onlarla aynı sıralarda okumuş birini tanıtır. Bu öğrenci de tıpkı onlar gibidir. Bu sıralarda kişiliğini bulmuş bir şairdir. Kendi yolunu bulan Muhteşem Sünter diğer öğrencilerin de kendi yollarını çizmelerinde örnek olacaktır.

Behçet Necatigil sadece başarılı öğrencilerinden bahsetmez. Her öğretmen öğrencilerinin derse ilgi duymasını, takip etmesini, sınıfta sorun çıkartıp düzeni bozmamasını ister. Ancak sınıfta farklı yapıda öğrenci tipleri vardır. Ders düzenini etkilemeyen öğrencilerin yanında olumsuz yönde etkileyen öğrenciler de vardır. Uzun yıllar öğretmenlik yapan Behçet Necatigil de bu öğrenci tipiyle sınıflarında karşılaşmıştır. Öğretmenler ders düzenini bozdukları için bu öğrencilere karşı mesafeli olurlar. Ancak Behçet Necatigil bu öğrencileri dışlamaz onları da sever. Çünkü bu öğrenciler Necatigil'in derste sürekli etkin olmasını sağlamışlardır:

“Öğrencilerimi ben her zaman sevdim, haylazları, tembelleri dâhil. Çünkü onlar beni her an uyanık olmaya zorluyorlardı.” (Necatigil, 2019, s. 237)

Bir öğrencinin derste sorun çıkarmasının pek çok nedeni olabilir. Suç sadece öğrencide görülmemelidir. Öğretmenin dersini işleme yöntemi bu nedenlerden biri olabilir. Öğrenci odaklı çağdaş eğitim sisteminde öğretmen öğrencinin ve dersin özelliklerine göre farklı yöntem ve teknikler kullanarak dersini anlatması beklenir. Böylece farklı ilgi, tutum ve becerilere sahip öğrenciler aynı konuyu anlayabilecek daha kalıcı öğrenmeler oluşturacaktır. Behçet Necatigil de röportajında tüm suçu “haylaz ve tembel” öğrencide bulmaz. Necatigil'e göre öğretmen dersini ilgi çekici hale getirmelidir. Kitaba bağlı kalmayan dersini güncel konularla besleyen bir öğretmenin dersi ilgi çekici olacağı için öğrenciler derse katılım gösterecektir ve sınıfta sorun çıkmayacaktır.

Behçet Necatigil'in düzyazılarında kendi öğrencilik dönemlerinden izler bulunur. O yıllarda çevresinde kendine yol gösteren bir öğretmen bulamadığı için kendi yolunu kendi bulmak zorunda kalır. Çalışkanlığı ve azmi sayesinde bu konuda zorlanmaz. Ancak lise ve üniversitede derslerinin yoğunluğu nedeniyle çok zorlanır. Yazılarında kendi öğrencilerini de anlatır. Bu öğrenciler Muhteşem Sünter ve Muzaffer Tayyip Uslu'dur. Bu iki öğrenci de şiire duydukları büyük sevgi nedeniyle Necatigil ile birbirlerine çok benzerler. Bu yüzden biri mezun olan diğeri vefat eden bu öğrencilerini özlemle anar. Behçet Necatigil öğrencilerinin başarılarıyla mutlu olsa da haylaz öğrencilerini de unutmaz. Onlara karşı da derin bir sevgi bağı vardır.

Behçet Necatigil'in düzyazılarından öğrenciyle ilgili olanları günümüzün öğrencilerine örnek olacaktır. Behçet Necatigil'in kendi öğrenciliğini anlattığı bölümlerde öğrenciler kendilerini bulacaklardır. Büyük bir edebî şahsiyet olan Behçet Necatigil'in okul derslerinde zorlandığını ancak azmi ve çalışkanlığı ile zorlukların üstesinden gelmesi, kendi yolunu kendisinin bulması günümüz öğrencilerine örnek olacaktır. Böylece öğrenciler kendilerine uygun bir rol model oluşturup zorlukların üstesinden gelebileceklerdir.

4.3.2.3. Dil ve Edebiyat Eğitimi

Behçet Necatigil, makale, röportaj ve konuşmalarında dönemin eğitimi ile ilgili fikirlerini paylaşmıştır. Eğitim sistemiyle ilgili pek çok sorun hakkında görüşlerini bildirir. Behçet Necatigil, uzun yıllar öğretmenlik yapmış olduğu için görüşleri çok değerlidir. Ayrıca Behçet Necatigil'in kendi döneminin eğitim sistemiyle ilgili paylaştığı görüşleri günümüzün sorunlarına da faydalı olacak niteliktedir.

Behçet Necatigil, yaşadığı dönemdeki eğitim sisteminin değişmesi gerektiğini düşünür. Bu değişikliklerle ilgili görüşlerini *Milli Eğitim Reformu* başlıklı soruşturmasında açıklar. Uzun yıllar öğretmenlik yapmış biri olarak sistemin eksik taraflarını görmüştür. Necatigil'e göre "Milli Eğitimin Amaçları" uzun yıllardır belli olmasına rağmen bu amaçların uygulamaya geçirilmesi yetersizdir. Okullarda temel ihtiyaçlar konusunda büyük eksikler vardır. Yeterli öğretmen, derslerde kullanılacak araç-gereç ve edebiyat dersi için çok önemli olan kütüphanelerdeki kitap sayısı oldukça azdır. Önce bunların sağlanması gereklidir.

Behçet Necatigil'e göre dil ve edebiyat eğitiminde de reforma gerek vardır ancak bunu yapmak zordur. Çünkü çağa ayak uydurmak adı altında gelenekle bağımızı koparmamalıyız. Bu yüzden dil ve edebiyatta yapılacak değişimler titizlikle yürütülmelidir. Dönemin teknolojisinin yardımıyla dersin içeriğinin öğrencilere sunulmasına katkıda bulunulmalıdır. Program hazırlanırken de tek dönem odaklı ya da kısıtlı bir pencereden bakılarak içerik oluşturulamaz:

"Bir bütündür dil ve edebiyat; baştan bugüne. İkisinin de haklarını eşit gözetmeli; programları ona göre ayarlamalıyız." (Necatigil, 2019, s. 267)

Behçet Necatigil edebiyat eğitiminin nasıl daha iyi olabileceğiyle ilgili görüşlerini yazı ve röportajlarında açıklar. Eğitimde program hazırlanırken önce hedefler belirlenir. Hedefler belirlendikten sonra tüm etkinlik ve ölçme-değerlendirmeler hedefe göre ayarlanır. Bir hedef/amaç olmadan ders planlanamaz. Necatigil'e de göre ilk yapılması gereken edebiyat eğitiminin amacının belirlenmesidir. Behçet Necatigil dersin amacını *Behçet Necatigil'le Bir Konuşma* başlıklı röportajında şöyle belirler:

Edebiyat dersleri için tarihî tarafını da düşünürsek geçmişte, günümüzde bizi ve dünyayı, yani bizdeki ve dünyadaki insanı değerlendiren görüş ve yönelişleri tanıtılmalı; sonra dilimize, cemiyetimize en iyi örneklerle devir devir sevgi ve saygı aşılayabilmelidir. Kendimizi tanımamız, çeşitli yönleriyle geçmişten günümüze köprüler kurmakla, ilerleyişleri göstermekle kabil olacaktır. (Necatigil, 2019, s. 190)

Behçet Necatigil'e göre edebiyatın amacı bireyin geçmişten bugüne kendini tanımasıdır. Bunun için de edebiyat eğitimi metin odaklı olmasını desteklemektedir. Birey edebiyat gelişimini en iyi metinler aracılığıyla görebilmektedir.

Türk edebiyatı köklü bir geleneğe sahiptir. Yazılı edebiyatımız 8. yüzyılda dikilmiş olan Göktürk Yazıtları'yla başlar. Sözlü edebiyatımız ise çok daha öncesine dayanmaktadır. Öğrencilerin yaşadığı toplumun edebiyatını tanıyabilmesi için sözlü edebiyat ürünü olan metinlerden günümüze her dönemi yansıtan metinlerle derste karşı karşıya gelmelidir. Ancak çoğu zaman çağa ayak uydurmak adına önceki dönemlerin metinleri ihmal edilmektedir.

Behçet Necatigil bir edebiyat öğretmeninin tarafsız bir şekilde metinlere yaklaşmasını savunmaktadır. Çağdaşlaşma adı altında önceki dönem metinleri göz ardı edilmemelidir. Her dönemin öğrenciye katacağı ayrı bir beceri olacaktır. Öğrenci okuduğu her metinde edebiyatın farklı bir geleneği ile karşılaşacaktır. Bu yüzden bir öğrencinin Türk edebiyatını en iyi şekilde öğrenebilmesi için tüm dönemleriyle ilgili bilgi sahibi olması gerekir:

“Çağdaş uygarlık düzeyine erişeceğiz diye, dildeki gelişmeler, değişmiş dünya görüşleri eskiye olan bağlarımızı koparmış diye, Batılılaşma döneminden önceki edebiyatımızı geçemeyiz bir kalem. O dönemi de tanıtmak, sevdirmek gerekir. Atalarımızı boşlamak, kendimizi yadsımak olur.” (Necatigil, 2019, s. 267)

1911 yılında Genç Kalemler dergisinin ilk sayısında yayınlanan Yeni Lisan makalesi ile edebiyatımızda dilde sadeleşme dönemi başlar. Bu hareket Cumhuriyet döneminde hızla devam eder. Türkiye Cumhuriyeti'nin 1 Kasım 1928 yılında Latin alfabesine geçmesi edebiyatımızda bir dönüm noktası olur. Bu geçişte Arap alfabesinin yazı kurallarının Türkçenin özelliklerini karşılayamamasının önemi büyüktür. Örneğin bu alfabede kısa ünlüler yazılmamaktadır. Bu durum yazı yazmayı hızlandırırsa da kelimeyi bilmeyen birinin kelimeyi okumasını zorlaştırmaktadır. Arap alfabesindeki harflerin yazımı kelimenin başında, ortasında ve sonunda yazımı farklıdır. Türkçede bulunan 8 ünlünün Arap alfabesinde yeteri kadar karşılığı yoktur. Bunlar gibi daha pek çok farklılıklar bulunmaktadır. Bu yüzden okuma yazma oranı düşüktür. Atatürk, okuma yazma oranının artması ve eğitimin hızlanması için Latin alfabesine geçilmesini gündeme taşır. Türkçeye uygun hazırlanan Latin alfabesi ile bu geçiş gerçekleşir (Acar, 2014).

Türkçede yıllar boyunca gerçekleşen sadeleşme çalışmaları sonucunda söz varlığında değişimler yaşanır. Yıllar içinde kullanılan kelimelerde değişiklik ortaya çıkar. Örneğin divan edebiyatında kullanılan Osmanlı Türkçesinde Arapça ve Farsça kelimelerin büyük bir etkisi olduğu gözlemlenmektedir. *Yeni Lisan* makalesinin yazılmasının en büyük nedeni de bu iki dilin dile olan olumsuz etkisidir. Ancak sadeleşme hareketleri ile halkın kullanmadığı yabancı kelimeler dilden çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu görüşü destekleyen yazarlar eserlerini daha sade bir dil kullanarak yazmaya çalışmışlardır.

Dildeki bu değişimin edebiyat eğitimimizde çeşitli etkileri olmuştur. Değişen şartlar nedeniyle öğrenciler eski Türk edebiyatına ön yargılı olarak yaklaşılmaya başlamışlardır. Bu ön yargının oluşmasındaki en önemli etken kullanılan dilin değişmesidir. O dönem kullanılan kelimeler artık kullanılmadığı için öğrenciler zorlanmaktadır. Kültür değişimi de diğer bir etkindir. Eski Türk edebiyatının içinde olduğu dönem ile öğrencinin yaşadığı dönem arasında büyük bir kültür farklılığı olduğu için öğrenci arada bağ kuramamaktadır. Bu faktörler dışında ders kitabında bulunan metnin çevirisi de çok önemlidir. Özellikle divan edebiyatında anlamdan çok ahenge önem verilir. Metnin günümüz Türkçesine çevirisi yapılırken ses özelliklerinin korunmasına önem verilmelidir. Böylece öğrenci okuduğu metinden edebi zevk alabilecektir. En büyük faktör ise öğretmendir. Öğretmenin bu dönemi öğrenciye

sevdirmeye yeteneği çok önemlidir. Öğretmenin kullandığı yöntem ve teknikler, döneme karşı olan düşünceleri öğrencilerin eski Türk edebiyatına olan tutumlarını oluşturacaktır (Işıksalan, 2000).

Behçet Necatigil'in bu soruna çözümü eski metinler ile yeni metinleri öğrencilere birlikte vermekten bulur. Zaman içinde kullanılan kelimeler değişse de ana tema değişmez. Bu yüzden aynı temaya sahip farklı dönemlerden metinler bir araya getirilerek öğrencinin daha iyi öğrenmesi sağlanmalıdır. Bu görüşlerini *'Türk Edebiyatı' Tamlaması ile 'Deniz Yatı'!*.. başlıklı röportajında dile getirir:

Edebiyat öğretimi, dünle bugün arasında hızlı bir trafiktir. Tecrübelerim oldu: Nedim'den bir gazel, Nefî'den bir medhiye okuturken günümüzün bir şairine geçirdim. İlişkiler her zaman vardır, kurabiliriz. Nedim – Faruk Nafiz, Nefî – Dağlarca. Konu, tema ne kadar değişir? Yürüyen zaman bakış açılarından ne kadarını yok eder, buna neler ekler? Örnektir: Pir Sultan'ın her dördlüğü “İreçberler hoşâ görün öküzü” mısraıyla biten bir şiiri, bir zamanlar edebiyat ders kitaplarında vardı, okutulurdu. Bu şiirin peşinden Dağlarca'nın “Sarı Öküzüm Neren Ağrıyor?” şiirini okutur, iki şiir arasındaki kesişmeleri, değişik anlatım olanaklarını (aynı tema çevresinde) gösterirdim. (Necatigil, 1999, s. 122-123)

Divan edebiyatının ölçüsü olan aruz ölçüsü öğrencilere çoğunlukla ezberletilerek öğretilmektedir. Şiirlerde en çok kullanılan aruz kalıpları öğrencilere ezberletilmektedir. Bu yanlış uygulama yüzünden öğrenciler aruz kalıbının kulağa hoş gelen ahengini hiçbir zaman duyamazlar. Behçet Necatigil, bu sorunu ortadan kaldırmak için aruz öğretiminde öğrencilere aruzla yazılmış şiirlerin bestelenmiş halinin dinletilmesini önerir. Böylece öğrenciler aruzu en iyi şekilde öğrenecek ve dersten zevk alacaklardır. Behçet Necatigil, bu görüşlerini *Orta Öğretimde Sanat Eğitimi Üzerine Öğretmen Sanatçılar Ne Diyorlar?* başlıklı soruşturmada dile getirir:

“Gene söz gelişi, aruz bilgisinin verilmek istendiği, divan şairlerinden de örneklerin okutulduğu sınıflarda, bu iş için, radyodaki şarkılardan, klasik Türk musikisi güftelerinden seçmeler, konusunun ilk bakıştaki sertliğini yumuşatır.” (Necatigil, 2019, s. 268)

Edebiyat eğitiminin en önemli parçalarından biri klasik eserlerdir. Klasik eserler yazıldığı dönemden itibaren değerini kaybetmeyen her dönem zevkle okunulan eserlerdir. Okuyan kişide belirli bir etki yaratan, deneyim kazandıran kitaplardır. Bu

kitaplar okuyucular tarafından yıllar içinde tekrar tekrar okunur. Her okuyuşta da yeni bir keşif duygusu yaratır. Klasik eserlerin bireye söyleyecekleri asla tükenmez. Bu yüzden edebiyat derslerinde öğrencilere klasik eserler okutulmaktadır. Okulda, öğrenci istese de istemese de dönemin müfredatına göre birtakım klasik eserler tanıtılmaktadır. Ancak öğrenci kendine tanıtılan bu eserler arasından seçim yaparak okul sonrasındaki hayatı için kendi klasiklerini oluşturur (Calvino, 1981). Lise Türk dili ve edebiyatı derslerinde klasik eserlerin içinde bulunduğu edebî eserlerin okutulması önemli olsa da bazen gereksiz yere konuya uygun olmayacak şekilde bu eserler okutulur.

Edebiyat eğitiminde kompozisyon derslerinin önemi büyüktür. Kompozisyon dersi sayesinde öğrenci Türkçeyi doğru okuyup yazabilmeyi öğrenir. Ancak Behçet Necatigil kompozisyon dersleri için öğrenciye zorla edebî eser okutulmasının karşı çıkar. Behçet Necatigil her zaman öğrencinin yararına olacak eğitimi destekler. Bu konuda da öğrencinin yanındadır. Necatigil bu konudaki görüşlerini *‘Türk Edebiyatı’ Tamlaması ile ‘Deniz Yatı’* başlıklı röportajında anlatır. Kendi de lise yıllarının zorluğunu çok iyi bildiği için öğrencinin hayatını kolaylaştırmaya çalışır. Lise öğrenimi boyunca pek çok ders gören öğrenci için zorunlu olarak eser okutturulmasını öğrenciyi fazla zorlamak olarak görür. Lise öğrencisinin gördüğü her derste belli bir bilgisinin olması beklenir. Bu durum da öğrenciyi çok zorladığı için Behçet Necatigil öğrenciye fazla iş yüklenmesine karşıdır. Ayrıca Behçet Necatigil öğrencinin maddi olarak da zorlandığının üzerinde durur. Geçim sıkıntısı çeken öğrenci öğretmenin önerdiği her edebî eseri alacak güçte değildir:

Öğrenciyi boyuna “edebî eser” okumaya zorlamak fazla şey istemektir. Önce alfabeyi öğretelim, sonra felsefe! Hem her öğrenci “edebî eser” alacak güçte midir, öteki derslerden vakti de var mıdır? Düşünelim. Sonra hikâye, roman kompozisyon kavramını dağıtır. Çocuk o dağınıklık içinde asıl gerekliyi kavrayamaz olur, şaşkına döner. (Necatigil, 1999, s. 122)

Behçet Necatigil’e göre kompozisyon eğitimi edebî eserlerin yerine öğrenciyi zorlamadan gazete metinleri ile verilebilir. Şiir, roman, hikâye gibi edebî eserler sanat ağırlıklı olduğu için kompozisyon kavramını dağıtır. Her eve gazete girdiği için öğrencilere kompozisyon eğitiminin gazete metinleri ile verilmesi daha kolaydır:

Doğru-düzgün Türkçe öğrenmesi için, öğrenciyi gazeteye alıştırmalı. Herhangi bir gazete, evine hangi gazete giriyorsa. Özel gazeteler almaya herkesin parası yoktur. Kompozisyon dersleri, kısa bir gazete haberi üzerinde uygulamalarla yürütülür. Haber genişletilir, cümleler “fikir” ekseninde yeni yeni kalıplara dökülür, özü koruyarak değişik biçimlerde yeni cümleler yapılır. (Necatigil, 1999, s. 121-122)

Öğrenciler okul öncesinden itibaren okullarda sanat eğitimi alırlar. Hamurlardan şekiller yaparak, resim çizerek, müzik dinleyerek veya müzelere götürülerek bir estetik zevk oluşturulur. Zamanla daha bilinçli hale gelen öğrenci güzeli aramaya başlar. Sanatla yetişen öğrenciler her türlü yeniliğe açık, olaylara ve olgulara çok yönlü bakabilen, toplumsal değişme süreçlerini anlamaya yatkın, hoşgörülü bireyler olacaklardır. Sanat eğitiminde amaç her öğrenciyi bir sanatçı yapmak değildir. Amaç öğrencileri yaratıcılığa yöneltmektir (San, 1982). Dil ve edebiyat eğitimi da sanat eğitimi içinde oluğu için Behçet Necatigil de orta öğretimde sanat eğitimi üzerinde görüşlerini bildirmiştir.

Behçet Necatigil, *Orta Öğretimde Sanat Eğitimi Üzerine Öğretmen Sanatçılar Ne Diyorlar?* başlıklı soruşturmada edebiyatın sanat yönünün eğitiminde öğretmenin büyük bir rolü olduğunu savunur. Çünkü öğrenciyi doğru yönlendirecek olan öğretmendir. Öğretmen ders kitabıyla yetinmemelidir. Öğrencileri başka metinlerle karşılaştırmalıdır. Sürekli edebî metinler okutmak yerine konunun özelliğine göre günlük hayatta kullanılan söyleyişler öğrenciye sunulabilir. Edebiyat her yerdedir: radyoda, televizyonda, gazetede, sinemada... Önemli olan öğretmenin öğrenciyi yönlendirebilmesidir:

Tek kitapla yetinen öğretmen ne edebiyat zevki verebilir öğrenciye ne de bir güzel sanat eğitimi uyandırabilir onda. Kabul edilmiş, resmî ders kitabından çıkılmalı; o kitaptaki konular, başka metinlerle, hayat deneyleriyle desteklenmelidir. Kitaplar pek yazmaz bunları; örneğin, güzel sözün temeli olan mecaz dili, benzetme, istiare gibi edebiyat sanatları; halk bilmecelerimizde, çarşı-pazar seslenişlerinde ve masallarda zengin, ilginç hazinelerdir. Gazetelerdeki çapraz bilmeceler bile bir katkıdır dile. (Necatigil, 2019, s. 267-268)

Öğrenci etrafında dersle ilgili olabilecek her şeyi sınıfa getirmelidir. İşini sevgiyle yapan öğretmen bunların arasından derse katkıda bulunacakları kolaylıkla bulacaktır.

Önemli olan öğretmenin öğrencilere yol göstermesidir. Öğretmen aynı zamanda bir öğrenci olduğunu unutmamalıdır. Kendini geliştirmeye devam etmelidir:

“‘Öğretmen-öğrenci iş birliği’ dediniz. İş bitiren, pişirip kotaran ve öğrencilerde kendileri için güzel, zengin ruh ve gönül sofraları kurmaya heves, merak, tutku uyandıran güç ancak kendini denetlemesini bilen, diploma ile kalmayan öğretmendedir.” (Necatigil, 2019, s. 268).

Behçet Necatigil röportajlarında iyi öğretmen tipinin nasıl olması gerektiği konusunda iki özelliği sürekli tekrarlar. Öncelikle iyi bir öğretmen ders kitabı dışına çıkmalıdır. Ders kitabının sınırları içinde kalan öğretmen edebiyat ve sanat eğitimi gerçekleştiremez. Öğretmen öğrenciyi farklı metinlerle karşılaştırmalıdır:

“Tek kitapla yetinen öğretmen, ne edebiyat zevki verebilir öğrenciye, ne de bir güzel sanat eğilimi uyandırabilir onda.” (Necatigil, 2019, s. 267)

Öğretmenin tek kitapla yetinmemesi için kendini geliştirmesi lazım. Behçet Necatigil için iyi bir öğretmen olmanın en önemli ikinci özelliği de öğretmenin kendini sürekli geliştirmesidir. Behçet Necatigil, iyi bir öğretmenin sadece aldığı diploma ile yetinmemesi gerektiğini savunur. Öğretmen sürekli kendini yenilemelidir. Değişen şartlara ayak uydurmalıdır. Çünkü öğretmenin en önemli amacı öğrencilerine faydalı olmaktır. Bu amacını kaybeden bir öğretmen için yaptığı her şey boşunadır.

Hayatının en önemli noktasında şiir olan Behçet Necatigil, okuyucu için bir şiir eğitiminin şart olduğunu düşünür. Her şairin şiirinde kendine has bazı özellikler görünür. Okuyucunun şiiri anlayabilmesi için bir şiir eğitimi alması gerekir. Şiir eğitimi almamış birinin bazı şiirleri anlaması beklenemez. Burada edebiyat öğretmeni devreye girer. Behçet Necatigil de *Yaz Dönemi* eserinden itibaren kendi deyimiyle “şiirinin farlarını kısmış”, daha kapalı anlamlı şiirler yazmıştır:

“İkinci dönem Yaz Dönemi, son şiirler. Bütün şiirlerimin öyle olmasını isterdim. Edebiyat, öğretmenin yardımını bekler.” (Necatigil, 1999, s. 153)

Okullardaki şiir eğitimiyle ilgili en önemli sorunlardan biri güncel şiiri öğrencilere öğretmektir. Sözlü gelenekte şiirin ortaya çıktığı ilk dönemden itibaren öğrencilere şiir örnekleri öğretilir. Ancak ilk dönemlere gösterilen özen yakın döneme gösterilmez. Yakın dönem şiirleri üzerinden zaman geçmediği için ders kitaplarına hemen girmez.

Burada görev öğretmene düşer. Necatigil, *İlk Telif Ücretim 'Bonbon' ya da 'Çikolata' İdi...* başlıklı röportajında bu durumda öğretmenin ne yapması gerektiğini anlatır. Öğretmen çağının şairlerini takip edip değerlendirmelidir. Bu değerlendirme sonucunda seçtiği şairleri ve şiirleri öğrencilerine tanıtmalıdır. Böylece öğrenci yaşadığı dönemden uzak kalmayacaktır. Güncel şiiri gören öğrenci şiirin dönemler boyunca gelişimini takip edebilecektir. Eski ile yeni şiiri karşılaştırarak farklarını kolayca görebilecektir. Ancak Behçet Necatigil bugünün şiirinin okulda birkaç saatlik derslerle öğrenciye verilebileceğini düşünmez. Lise müfredatı çok dolu olduğu için güncel şiire vakit kalmayacaktır:

“Edebiyat dersleri, tarihleri sizlere dünkü şairleri öğretiyor nasıl olsa; siz günün şairlerini de okuyunuz. Yenileri de okuyunuz. Farkları, gelişmeleri görünüz.” (Necatigil, 1999, s. 26).

Behçet Necatigil kendi döneminin güncel edebiyatını yakından takip etmekteydi. Bir edebiyat öğretmeni tarafsızlığıyla döneminin şair ve yazarlarını değerlendirir. Pek çok yazar ve şairi başarılı bulur. Başarılı bulduğu bu sanatçıların eserlerini derslerinde işler.

4.3.2.4. Ders Kitapları

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren edebiyat ders kitaplarının hazırlanması üzerinde sıkça durulan bir konu olmuştur. Eğitim sistemi değiştikçe önce kitaplar değişmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren edebiyatımızın önemli isimleri liseler için Türk dili ve edebiyatı için ders kitaplarını hazırlamışlardır.

Ali Canip Yöntem'in hazırladığı lise ikinci sınıf kitabı 1926, 1936 ve 1942 tarihlerinde tekrar basılmıştır. Lise üçüncü sınıflar için 1931 yılında antoloji özelliği daha fazla olan ders kitabı yayınlanır. Öğrencinin edebiyatı iyi anlayabilmesi için divan edebiyatı, tasavvuf edebiyatı, âşık edebiyatı ve Batılılaşma dönemi Türk edebiyatından kitaplarına metinler almıştır. Ancak divan edebiyatına karşı ön yargılı yaklaşmıştır. Bu döneme ayırdığı bölüm kitabın yenilenen baskılarında gittikçe azalmıştır. İslamiyet öncesi Türk edebiyatına kitaplarında hiç yer vermemiştir. Kitaplarında ölçme değerlendirme sorularına da yer vermemiştir. Bu olumsuz özelliklere rağmen seçtiği metinlerle edebiyat derslerini öğrenciler için zevkli hale getirmiş ve yazma hevesli gençlere iyi örnekler göstermiştir (Uğurcan, 1989).

Nihat Sami Banarlı da 1940-1944 yılları arasında Hıfzı Gönensay ile 1950'den sonra tek başına ders kitapları kaleme alır. Yazdığı ders kitapları uzun yıllar okullarda okutulur. Lise birinci sınıf kitabında edebiyatla ilgili genel bilgiler yer alır. Lise ikinci sınıfta eski Türk edebiyatı, tasavvuf edebiyatı ve divan edebiyatı metinleri yer alır. Lise üçüncü sınıf kitabında ise Batı etkisindeki Türk edebiyatından metinler yer alır. Nihat Sami Banarlı, metinleri seçerken öğrencilerde edebî zevk oluşturabilmesi üzerinde durmuştur. Ders kitaplarında sıkça sorulara yer vererek bilginin kalıcılığını arttırmıştır. Nihat Sami Banarlı'nın kitapları sayesinde mezun olan çoğu öğrenci edebiyata ilgisini kaybetmemiştir (Uğurcan, 2007).

Ders kitaplarının öğrencilerde edebî zevk oluşmasındaki etkisi büyüktür. Metinlerle donatılmış kitaplar öğrencilerde daha keyifli öğrenmeler meydana getirir. Ali Canip Yöntem ile Nihat Sami Banarlı'nın hazırladığı kitaplarda pek çok farklılık olsa da ikisi de metinlere kitaplarında yer vermişlerdir. Behçet Necatigil de her zaman edebiyat derslerinin metin odaklı işlenmesi gerektiğini savunmuştur.

Behçet Necatigil ders kitaplarında güncel edebiyata yer verilmesi gerektiğini savunur. Behçet Necatigil'in liselerde öğretmenlik yaptığı 1940-1960 yılları arasında ders kitaplarına Yeni Türk Edebiyatı eserleri yeni yeni girmeye başlamıştır. Behçet Necatigil bu dönemin ders kitaplarına girmesinden memnundur. Bu memnuniyetini *Yeni Türk Şiiri ve Okul Kitapları* başlıklı konuşmasında dile getirir:

Yeni Şiir'in ortaokul ve lise Türkçe kitaplarında geniş ölçüde yer alması, ilk defa 1945 yılına rastlar. Gerek Maarif Vekâleti'nce kurulan özel bir komisyon tarafından hazırlanmış lise Türkçe kitaplarında (1945), gerekse bu tarihten sonra lise müfredat programlarında edebiyat derslerine "Cumhuriyet devri şiir ve nesrinden seçilmiş parçalar" maddesini devamlı olarak koyması neticesi, özel şahısların hazırladıkları ve Maarif Vekâleti'nce ders kitabı olarak kabul edilen edebiyat kitaplarında Yeni Türk Şiiri'nden bol örneklere rastlanır. (Necatigil, 1999, s. 233-234)

Ders kitaplarındaki bu gelişme öğrencilerin Türk edebiyatını daha iyi anlamasını sağlayacaktır.

4.3.2.5. Yabancı Dil Eğitimi

Behçet Necatigil yazılarında sadece orta öğretim kurumlarıyla ilgili görüşlerine yer vermez. Bilgi sahibi olduğu diğer eğitim kurumları da yazılarında yer alır. Yüksek

Öğretmen Okulu mezunu olan ve Kabataş Lisesinden emekli olduktan sonra Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik yapan Behçet Necatigil öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumları ile ilgili oldukça fazla bilgiye sahiptir. Bu kurumların sadece Türk dili ve edebiyatı bölümleriyle değil diğer bölümleriyle de ilgilenmiştir. Bu yüzden döneminin Eğitim Enstitülerindeki yabancı dil eğitimindeki sorunları yazısına taşımıştır.

Behçet Necatigil, öğrencilik yıllarından itibaren Almanca bilmektedir. Üniversitede okurken Almancası çok iyi olduğu için bursla Almanya'ya gidip dil eğitimi alır. Daha sonra öğretmenlik yaparken Alman Filolojisine kaydolur ancak iş hayatının yoğunluğu yüzünden bırakmak zorunda kalır. Behçet Necatigil ile ilgili bu bilgiler sayesinde onun dil eğitimiyle ilgili ne kadar bilgili olduğunu görülüyor.

Behçet Necatigil, yaşadığı dönemdeki yabancı dil eğitiminde yeterli kaynağın olmamasından şikâyetçidir. Öğrencilerin elinde Türkçe ile öğrendiği yabancı dil arasında karşılaştırma yapacak yeterli metin bulunmamaktadır. Bu durumda dersler öğrenciler zevk almadan öğrendikleri yabancı dilin edebiyatını öğrenmeden geçmektedir. Behçet Necatigil bu sorunu hem kendi öğrencilik döneminden bilmektedir hem de öğretmenlik yaptığı Eğitim Enstitüsündeki yabancı dil bölümlerinde öğrenim gören öğretmenlerden gözlemlemektedir.

Behçet Necatigil *Almanca'da Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi Moderne Türkische Lyrik* başlıklı yazısında bu durumun çözümü için Türkçe eserlerin yabancı dillere çevirilerin artırılmasını ister. Böylece öğrenciler yabancı dili en doğru şekilde öğrenirken edebî zevk de alacaklardır:

“Orhan Veli'den, Dağlarca'dan İngilizce'ye kitaplar, başka şairlerimizden çeviriler kazandırmış olan sayın Kültür Bakanımızın bu konuya da eğilmesi beklenir.”
(Necatigil, 1999, s. 333)

Böylece hem öğrenciler yabancı dili daha iyi öğrenecek hem de sanatçılarımız diğer ülkelerde daha çok tanınacaktır. Behçet Necatigil'in diğer bir önerisi de yabancı ülkelerde yaşayan Türk sanatçıların yabancı dilde yazdığı eserlerin ülkemizde de baskısının yapılmasıdır. Bu sanatçılara örnek olarak yakın arkadaşı Yüksel Pazarkaya'yı örnek verir. Yüksel Pazarkaya Almanca çağdaş Türk şiiri antolojisi olan *Moderne Türkische Lyrik* adlı eseri yayınlamıştır. Behçet Necatigil de böyle çalışmaların ülkemiz tarafından desteklenmesini ister:

“Dost yabancı ülkelerde edebiyatımızı tanıtan kitapların gerekli oranda devletçe satın alınıp yüksek okul kitaplıklarına, ders ve seminer çalışmaları malzemesi olarak dağıtılması şarttır.” (Necatigil, 1999, s. 333)

Behçet Necatigil, Alman Liseleri’ndeki Türk edebiyatı eğitimini de inceler. Bu liselerde okuyan öğrenciler Yeni Türk Edebiyatından özellikle hikâye türüyle yakından ilgilenmektedirler. Çünkü şiirlerimize göre roman ve hikâyelerimiz Almancaya çevrilmiştir. Öğrenciler de bu eserlerin asılları ile tercümelerini karşılaştırarak iki dil arasındaki farklılıkları bizzat kendileri buluyorlar. Bu da Behçet Necatigil’in yabancı dil eğitiminde tavsiye ettiği durumdur. Böylece öğrenciler iki milletin edebiyatına daha hâkim olacaklardır.

Genel olarak bakıldığında Behçet Necatigil’in yaşadığı dönemdeki eğitim sistemiyle ilgili pek çok görüşü bulunmaktadır. Dönemin eğitim sistemi bir reforma ihtiyaç duymaktadır. Edebiyat dersinin önce amacı belirlenmeli sonra bu amaca uygun program oluşturulmalıdır. Ancak dil ve edebiyat eğitiminde bu reformu yaparken dikkatli olmak gerekir. Çünkü çağdaşlaşma adı altında geleneksel değerlerimizi kaybetmemeliyiz. Edebiyat dersleri tüm dönemleri öğrenciye öğretecek nitelikte olmalıdır. Öğretmen her döneme karşı tarafsız yaklaşıp öğrencilere her dönemden metinler sunmalıdır. Edebî dilini ve ortaya çıktığı dönemin özelliklerini öğrencinin anlamakta zorlanacağı dönemler daha özenle anlatılmalıdır. Öğrencilerin daha kalıcı öğrenmeler oluşturabilecekleri şekilde yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Burada en büyük görev öğretmene düşmektedir. Öğretmen mezun olduktan sonra da kendini geliştirmeye devam ederek öğrencilerinin en iyi şekilde öğrenmelerini sağlamalıdır. Öğretmen öğrencinin yararına olacak bir eğitim planı oluşturmalıdır. Behçet Necatigil yabancı dil eğitimi için de düşüncelerini yazıya dökmüştür. Öğrencilerin aslı ve tercümesi olan eserlere ulaşımı arttıkça yabancı dil eğitimi de daha kolaylaşacaktır.

Behçet Necatigil’in yaşadığı dönemdeki eğitim sistemi üzerine fikirleri ile günümüzde yapılan yeniliklerle karşılaştırdığımızda çoğu fikrinin gerçekleştiğini görebiliyoruz. Günümüzde öğrenci merkezli eğitim anlayışı benimsenip öğrencilerin kendi öğrenmelerini yapması amaçlanmıştır. Böylece daha kalıcı öğrenmeler oluşmuştur. FATİH projesi ile teknolojinin okullarda kullanımı yaygınlaşmıştır. Edebiyat eğitimi metin merkezli hale gelmiştir. Lise ders kitaplarında her dönemden metinler bulunmaktadır. Öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığınca verilen kurs ve seminerler ile

kendilerini daha çok geliştirmeye başlanmamışlardır. Ayrıca bakanlık öğretmenlerin lisans üstü eğitimlerini destekleyip onların çalışma şartlarında kolaylıklar sunmuştur. Yabancı dil eğitiminde de öğrencilerin karşılaştırma yapabileceği binlerce eser ve yayın bulunmaktadır.

Behçet Necatigil, döneminin eğitim sisteminin daha iyi olması için öne sürdüğü fikirleri ancak ölümünden uzun yıllar sonra gerçekleştirebilmiştir. Bu karşılaştırmaya bakıldığında Behçet Necatigil'in fikirlerinin eğitim sistemi için ne kadar değerli olduğu görülebiliyor.

4.4. Mektuplar

4.4.1. Behçet Necatigil ve Mektupları

*Yazılmadan kaldı bazı şeyler,
gene de yazılmış kadar oldu.*

Behçet Necatigil'in şiir ve radyo oyunlarında edebî kişiliği; makale, röportaj ve konuşmalarında da akademik kimliği görülmektedir. Mektuplarında ise Behçet Necatigil'in kendisini görürüz. Hayatıyla ilgili detayları kendi kaleminde okuruz. Gençlik yıllarında ölümüne kadar kaleme aldığı mektuplarında Behçet Necatigil'in farklı yönlerini görme imkânı buluruz.

Behçet Necatigil'in mektupları günümüzde üç kitapta toplanmıştır. Bu kitaplardan ilki 1989 yılında ilk basımı yapılan *Mektuplar* adlı kitaptır. Bu kitapta öncelikle yakın arkadaşlarına yazdığı mektuplar ile diğer edebî mektupları bulunmaktadır. İlk mektup 1937 tarihli Tahir Alangu'ya yazdığı mektuptur. Son mektup da ölümüne çok yakın bir zamanda kaleme aldığı 1979 yılının eylül ayında Yüksel Pazarkaya'ya yazdığı mektuptur. Tarihlerle bakıldığında yaşamının çok uzun bir dönemini kapsamaktadır. Necatigil'in öğrencilik döneminden ölümüne kadar farklı kişilere yazılmış pek çok mektubunu bu kitapta bulabiliyoruz. Bu mektuplar sayesinde Behçet Necatigil'in hayatıyla ilgili daha çok bilgi elde edilmektedir.

Mektuplarının toplandığı diğer kitap ise 1999 yılında ilk basımı yapılan *Serin Mavi* adlı kitaptır. Bu kitapta Behçet Necatigil'in eşi Huriye Necatigil ile olan mektupları yer alır. Genellikle birbirlerinden uzak kaldıkları yaz tatillerinde yazılan mektuplara

Behçet Necatigil'in aile hayatı yansır. Bu yüzden Necatigil'in özel hayatıyla ilgili en çok bilginin yer aldığı mektuplar bu kitapta bulunmaktadır. Bu mektuplarda Huriye Necatigil'in eşinin sanatına olan saygısı ve desteği görülmektedir. Bu mektuplar sayesinde yaz tatilleri de dâhil hayatının çoğunu çalışmalarıyla geçiren Necatigil'in en büyük destekçisinin eşi olduğunu görülmektedir. Çalışmaları yüzünden eşinden mahrum kalan ve çocuklarıyla kendi ilgilenmek zorunda kalan Huriye Necatigil yine de durumdan şikâyet etmez:

“‘Sen oralarda kaldın S.’ Biraz daha başka türlü yaratılsaydın, sanat hayatında kayıpların olur muydu acaba?(...) Her ne ise iki gözüm! Bizlere müsaade ettiğin ve maddi manevi imkânlar sağladığın için minnettarız sana. Dua ediyorum, Tanrı beni denizden mahrum etmesin diye.” (Necatigil, 2012, s. 98)

Behçet Necatigil'in mektuplarının yer aldığı günümüze kadar yayınlamış son kitap ise 2018 yılında ilk baskısı yapılan *Dar Bir Çember İçinde* başlıklı kitaptır. Bu kitapta Almaca Filoloji bölümünde tanıştığı ileriki yıllarda dostluğu devam ettiği Kamuran Şipal'le olan mektupları yer almaktadır. Behçet Necatigil'in Kamuran Şipal'e olan mektupları *Mektuplar* kitabında da yer almaktadır. Ancak bu kitapta Kamuran Şipal'in de mektuplarına yer verilmiştir. Genellikle Kamuran Şipal'in Almanya'da olduğu yıllarda yazılan bu mektuplar ikisinin arasındaki dostluğu göstermesi bakımından önemlidir. Bu mektuplarda iki dost sadece hayatlarından bahsetmezler. Birbirlerinin eserleri üzerlerine yorum yapıp daha iyi sonuçlar çıkmasını sağlarlar. Kimi zaman Behçet Necatigil, Kamuran Şipal'in yazdığı bir şiirde küçük düzeltmeler yapar kimi zaman da Şipal, Necatigil'in bir radyo oyunu üzerine düşüncelerini yazıya döker. Böylece birbirlerinin daha iyi olmalarını sağlarlar:

Patates Kızırtması isimli hikâyem hakkında söylediklerin üzerine sonradan düşündüm. Bilmem nedeni hikâyeyi sana getirdiğim zaman bunu çok beğeneceğini zannediyordum. Hatta bundan emindim diyebilirim. Galiba bu yüzden olacak ilk andan beğenmeyişine içlerledim. (...) Fakat sonradan düşününce sana hak verdim. Senin bulduğun kusurlara ilaveten ben de birtakım kusurlar buldum. (...) Şimdi hikâyeyi düzeltmeye, adeta yeni baştan yazmaya karar verdim. (Necatigil & Şipal, 2018, s. 47)

Behçet Necatigil'in mektupları üç kitapta toplanmış olsa da hacim olarak pek büyük değildir. Bunun en önemli sebeplerinden biri Behçet Necatigil'in mektup yazmayı sevmemesidir. Mektupları okunduğunda görülüyor ki Necatigil mektuplara cevap

yazmayı hep ertelemiştir. Çünkü Necatigil kendini şiirle çok daha iyi anlattığını düşündüğü için yazmaya gerek duymuyordu. Çoğu zaman çalışmalarının yoğunluğu yüzünden ertelemiştir. Bazen içine kapandığı dönemlerde gelen mektuplara cevap veremez. Bazen de sevdiği bir dostuna mektup yazmak için birlikte gittikleri özel bir mekâna gideceği güne ertelemiştir.

Bu gibi sebepler yüzünden Behçet Necatigil az sayıda mektup kaleme almıştır. Ancak yazdığı mektuplar da hayatıyla ilgili pek çok bilgi ile doludur.

4.4.2. Mektuplarındaki Eğitim Unsurları

Behçet Necatigil'in mektuplarının derlendiği kitaplara bakıldığında ilk mektubun 1937 yılında burs ile Almanya'ya gittiği dönemde Tahir Alangu'ya yazdığı mektup olduğu görülmektedir. Yüksek Öğretmen Okulunda öğrenciyken yazdığı bu mektupta Almanya yolculuğunu anlatmaktadır. Ancak diğer mektupların tarihine bakıldığında daha çok 1960 yılında Kabataş Lisesinden emekli olduktan sonra yazılmıştır. Bu tarihten önce yazdığı mektuplardan yayınlananlar sayıca daha azdır. Bu yüzden mektuplarında şiir, makale, röportaj ve konuşmalarında olduğu kadar eğitim unsuru bulunmamaktadır.

Mektuplar kitabında Tahir Alangu'ya yazdığı mektupları öğrenci ve öğretmen olduğu döneme ait olduğu için bu mektuplar eğitim açısından zengindir. Bu mektuplarda tayin olduğu Kars ve Zonguldak günlerini anlatır. Oktay Akbal'a yazdığı mektuplarda da Kabataş Lisesinde çalıştığı dönemlerden izler bulunur. Bu kitapta yer alan ve 1960'dan sonra yazdığı mektuplarda mesleğiyle ilgili pek bilgi bulunmaz. Bu yıllarda Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik yapmasına rağmen mektuplarında bu durumla ilgili bir bilgi paylaşmaz.

Serin Mavi kitabında çeşitli sebeplerle eşinden ayrı kaldığı dönemlerde birbirlerine yazdığı mektuplar yer almaktadır. Genellikle yaz aylarından Huriye Necatigil kızlarını alıp tatil beldelerine gitmektedir. Behçet Necatigil ise İstanbul'da kalıp çalışmak zorundadır. Behçet Necatigil'in Almanya'ya ve Türk Dil Kurumunun toplantıları nedeniyle gittiği Ankara'ya gittiği dönemlerde bu mektuplaşmalar sürmüştür. Bu mektuplar yoğun olarak liseden emekli olduğu dönemde yazıldığı için içeriğinde eğitim ile ilgili pek unsur bulunmamaktadır. Ancak Behçet Necatigil'in aile yaşamıyla ilgili bilgiler barındırmaktadır.

Dar Bir Çember İçinde kitabı, *Mektuplar* kitabındaki Behçet Necatigil'in Kamuran Şipal'e yazdığı mektupların Şipal'in de cevaplarının bulunduğu şeklidir. Behçet Necatigil, Kamuran Şipal ile Alman Filolojisi bölümünde tanışır. O tarihten itibaren de dostlukları Necatigil ölene kadar devam eder. Ancak bu kitapta toplanan mektuplar da Necatigil emekli olduktan sonra yazıldığı için eğitim ile ilgili yetirince unsur bulunmamaktadır. Behçet Necatigil'in mektuplarında bulunan eğitim unsurları şunlardır: öğretmen, öğrenci.

4.4.2.1. Öğretmen

Behçet Necatigil'in yayınlanan mektupları özel mektuplar olduğu için kendi hayatından izler taşımaktadır. Bu yüzden sadece öğretmenlik deneyimleri mektuplarına yansımıştır. Düzyazılarında olduğu gibi öğretmenlik mesleğinin nasıl yapılması üzerine paylaştığı düşünceler mektuplarında bulunmaz. Mektuplarında kendi tecrübeleri yer alır. Bu yüzden mektupları eğitim açısından çok önemlidir. Çünkü Behçet Necatigil bu mektupları yakın çevresine yazdığı için gerçek duygu ve düşüncelerini paylaşmıştır. Başkalarının okuyacağını düşünmeden yaşadıklarını ekleme ve çıkartma yapmadan olduğu gibi aktarmıştır. Mektuplarında hiçbir yerde paylaşmadığı anılarına da yer vermiştir. Basılan mektupları genellikle emekliliğinden sonra yazılan mektuplar olduğu için eğitim ile ilgili az unsur bulundursa da okuyan kişiye aktardığı tecrübe açısından önemlidir.

Behçet Necatigil ilk görev yeri olan Kars'a gider gitmez 27/28.12.1940 tarihli mektubunu yakın arkadaşı Tahir Alangu'ya postalar. Arkadaşına "Tahir'e, buz dağları ortasından" diyerek seslenir. Öğretmenlik yapmak için geldiği şehirde pek çok zorlukla karşılaşır. Behçet Necatigil Kars'tan yazdığı mektubunda en çok soğuktan şikâyet eder:

"Güldüğümün farkındasın biliyorum. Sobanın, daha demin, alev alev ve nar gibi kızarmış yanarken, bir an sonra buz kesildiği bu yerde, sen de gülersin. Yüksek Muallim kaloriferini bırakıp buralara düşersen eğer." (Necatigil, 2012, s. 38)

Çocukluğundan beri hastalıklarla uğraşan Necatigil'e Kars'ın soğuğu hiç iyi gelmez. Şehre geldiğinden beri yüksek ateşi vardır. Şehre yeni geldiği için bir otel odasında kalmaktadır. Bu soğuk otel odası da hastalığını daha da kötüleştirmektedir. Ancak tüm

bu zorluklara rağmen bir sene Kars'ta kalan Behçet Necatigil daha sonra sağlık sorunları nedeniyle başka bir şehre tayin ister:

“(...) İstanbul'u aramayacaksın şayet ilerde gelirsən. Fakat gelişin benimki gibi 39,5 derecede yanarak, râkım tebeddülleri sarsıntısı içinde olmasın Tahir. Battaniye, battaniye, battaniye, yorgan, yorgan, yorgan himayelerine bel bağlamış uykulara ancak burada dalabilirsin.” (Necatigil, 2012, s. 38)

İkinci görev yeri olan Zonguldak'ta da soğuk peşini bırakmaz:

“Kar o kadar çok yağıyor ki şehir, böylesini binde bir görürmüş.” (Necatigil, 2012, s. 42)

Zonguldak günleri Kars'tan daha zor geçer. Adenit hastalığı nüksedince zor günler yaşar. Lokantada yemek azaldığı için yemek sıkıntısı çekmeye başlar. Zonguldak'ın kömür tozuyla dolu havası Necatigil'in solunum açısından zorlar. Kars'ın soğuk ama temiz havasını özler. Sık sık ateşli hastalık geçirir. Kars'ta sakin bir hayat geçiren Behçet Necatigil, Zonguldak'a geldiği için pişman olur. Zonguldak'taki otel odasında fareler yüzünden geceleri uykuları bölünür. Odasında oturacak bir sandalyesi bile olmamasından şikâyet eder. Sandalyesi olmadığı için yatağına yatmak zorunda kalır ancak yatak da buz gibidir. Isınmak için sadece ayaklarının sığmadığı bir yorganı vardır.

Doğup büyüdüğü şehirden ayrı geçirdiği bu yıllarda birçok şeyin yokluğunu duyar. Bunlardan en önemlisi sevdiklerinin yokluğudur. Tanımadığı bir şehirde yalnız kalmak Behçet Necatigil'i çok yıpratır. Hastalıkları da eklenince daha büyük zorluklar çeker. Otel köşelerinde yalnız başına günleri geçirmeye çalışır. Behçet Necatigil'in zorluklarla geçen günlerde tek tesellisi öğrencilere faydalı olabilmektir. Her şeye rağmen buradaki öğrencilere faydalı olmaya çalışır. Ancak yazdıklarına göre bunda da tereddütleri vardır. Öğrencilere yeterli derecede yardımcı olamadığını görmek Behçet Necatigil'i daha çok üzmektedir.

Evinden uzak yalnız başına geçirdiği yıllar Behçet Necatigil için çok zor geçer. Yalnız kaldığı şehirlerde bir dosta hasret kalır. Bu yüzden Tahir Alangu'dan sürekli mektup yazmasını ister. Ancak o dönemin şartlarında bir mektubun sahibine ulaşması uzun sürmekteydi. Özellikle Kars'ta kaldığı yıllarda yolların kar nedeniyle uzun süre kapalı olması bu zamanı daha da uzatmaktaydı.

Otelde kaldığı dönemler Behçet Necatigil'in sağlığının en kötü etkilendiği zamanlardır. Soğuk otel odalarında daha da hastalanan Necatigil bakıma muhtaç olduğu halde yapayalnızdır. Otel odalarında kalmak mesleğinin gerekliliklerini daha zor şartlarda yerine getirmesine neden olur. Belki de Behçet Necatigil otellerde çektiği bu sıkıntılar yüzünden evleri bu kadar çok sevip “evler şairi” diye anılmasını sağlayan şiirleri yazar:

“İnanasın, kör otel lambaları altında ayak üstü yazılı yoklama kâğıdı, vazife defteri okumak ne zor, ne zor, bir öğle teneffüsünde çal çene hocanımlar bitişiğinde bir iki satır “kuruntu” yazacaksın da yarı neşeleneceksin.” (Necatigil, 2012, s. 50)

Behçet Necatigil'e Zonguldak'ta mutluluk veren tek şey edindiği edebiyat çevresidir. Burada çıkmaya başlayan *Yeni Zonguldak* isimli gazetede *Bir Adamın Kuruntuları* başlıklı yazılar yazmaya başlar. Bu Behçet Necatigil'e büyük bir mutluluk kaynağı olur. Çıkan sayıları en yakın arkadaşı Tahir Alangu'ya gönderir. Bu gazete için çok hevesli olan Necatigil arkadaşından da yorumlarını bekler:

“Büyük bir iftihar ve gururla söyleyebilirim ki vilayet gazetesi sıfatı ile çıkan broşürler ananesini Yeni Zonguldak kırmıştır. Sen de beğeneceksin, beğenmişsindir eminim. “Yurd’unuza birkaç sitayişkâr cümle yaz. Zira layıktır.” (Necatigil, 2012, s. 49)

Behçet Necatigil mesleğinin ilk yıllarında sadece yaşadığı şehirden uzak olmanın sıkıntısını çekmez. O dönem yeni atanan öğretmen stajyer öğretmen sayılmaktaydı. Behçet Necatigil'in kadroya alınması normalden uzun sürmüştür. Çünkü Behçet Necatigil'in stajyerliğinin kalkması için boş bir maaş kadrosunun açılması gerekmektedir. Behçet Necatigil bu kadronun açılması için uzun süre beklemiştir. Yaşadığı zorluklarla birlikte bu bekleyiş sinirlerini bozar:

“Bir dikiş öğretmenin stajyerliğini altı ayda tasdik ederler, bir edebiyat hocası üç altı ay sonra yine stajyer kalır.” (Necatigil, 2012, s. 46)

Behçet Necatigil hayatının düzene girebilmesi için stajyerliğinin kalkmasını ister. Çünkü kadrolu öğretmen olduktan sonra hemen askere gitmeyi planlar. Böylece askerlik görevini en kısa sürede yerine getirmiş olacaktır.

Behçet Necatigil için öğretmenlik yapmak pek çok yönden zor olmuştur. Bu zorluklar sadece çevrenin ortaya çıkardıkları değildir. Evinden uzak geçirdiği yıllarda pek çok

fizikî zorlukla karşılaşır Behçet Necatigil, ancak bu zorlukların üstesinden gelebilir. Behçet Necatigil'i daha çok zorlayan ruhî zorluklardır. Behçet Necatigil konuşmayı sevmeyen bir yapıya sahiptir. Genellikle suskun kalmayı tercih eder. “Susanlara bir şey sormayınız.” mısrası kişiliğinin bu yönünü çok iyi yansıtmaktadır. Bu tabiatta bir insan için sürekli konuşmanın gerektiği bir mesleği yapmak oldukça zordur. Mesleğinin zorluğuna bir de konuşmanın zorluğu eklenir. Özellikle mesleğinin ilk yıllarında sürekli konuşmak onu çok zorlar:

“Sabah erkenden yollara düşüyor ve tepeleri boyluyorum. Bazı kapıları açıp bazı odalara giriyor ve saat birlere kadar laf ediyorum. (Ah! Konuşmak beni ne sıkıyor, hep başkaları konuşsa da ben sussam ve dinlesem!) Yemek bile içime sinmez.” (Necatigil, 2012, s. 45)

Kars ve Zonguldak'ta öğretmenlik yaptığı dönemler fizikî şartlar Behçet Necatigil'i çok zorlar. Vücudu hastalıklar yüzünden yorgun düşer. Ancak bu yorgunluklar Behçet Necatigil, İstanbul'a döndüğünde de devam eder. Çünkü Behçet Necatigil'i sadece zorlu şartlar yıpratmaz. Mesleğin getirdiği zorluklar yorar.

Behçet Necatigil, Kabataş Lisesinde öğretmenlik yaparken zor dönemler geçirir. 1948 yılında rica üzerine hem Kabataş Lisesinde hem de Sarıyer Ortaokulunda çalışmaya başlar. Sarıyer Ortaokulundaki görevi kısa sürer ve yine sadece Kabataş Lisesinde öğretmenlik yapmaya devam eder. Ancak değişen kadrolar yüzünden Behçet Necatigil'in ders saati artar. Oktay Akbal'a yazdığı 7.11.1950 tarihli mektubunda bu durumdan bahseder:

“Bu sene hocalığım çok meşakkatli, Zeki Ömer Defne'yi Nihat Sami Bey'in yerine Galatasaray'a aldılar. Ders saatlerim çoğaldı. Çok yoruluyor, çok sıkılıyorum.” (Necatigil, 2012, s. 69)

Dersler dışında özellikle sınav dönemleri Necatigil için çok yorucu geçer. Sınıflar kalabalık olduğu için sınavlar uzun sürmektedir:

“Bu günler bizim en dar zamanlarımız. Lise bitirme imtihanları. Sınıfların kalabalık oluşu dolayısıyla imtihanlar geç saatlere kadar sürüyor, aşırı yoruluyoruz.” (Necatigil, 2012, s. 77)

Sınav dönemi yoğunluğu ve yorgunluğu Behçet Necatigil’de öğretmenlik hayatı boyunca devam eder. Kabataş Lisesinden sonra görev aldığı Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik yaptığı yıllarda yazdığı bir mektubunda yine sınav dönemi yorgunluğundan yakınır:

“Okulların tatile girmek, imtihanlara başlamak üzere olduğu şu sıra yine işlerim çoğaldı, üst üste bindi. Bitmeyen işler yüzünden... çok yorgun, direniyorum.” (Necatigil, 2012, s. 111)

Meslek hayatındaki yoğun çalışma temposu yüzünden Behçet Necatigil, başka şeylere vakit ayırmakta güçlük çeker. Daha önceki bölümlerde bahsedildiği gibi Necatigil’in hayatındaki en önemli şeylerin başında şiir gelmektedir. Çünkü her şey gelip geçici olduğu halde şiir hep onunladır. Bu yüzden Necatigil her zaman şiire daha çok vakit ayırmak istemiştir. Ancak mesleği yüzünden yeterli zamanı ayıramamıştır. Mesleğinin gereklilikleri zamanının çoğunu aldığı için diğer uğraşlarına vakti kalmamaktadır. Bu sadece şiir de değildir. Çoğu zaman Behçet Necatigil yoğunluğu yüzünden arkadaşlarının mektuplarını bile cevaplayamamıştır:

“Sana tezin için çarçabuk cevap vermem lazımdı. Veremedim. Affet. Burada öyle bir atalet içindeyim ki men kimem, saki olan kimdir mey-i sahba nedir? (Necatigil, 2012, s. 47)

Behçet Necatigil hep arta kalan zamanlara bir şeyler sığdırmaya çalışmıştır. Bu yüzden sömestr ve yaz tatillerinde sürekli çalışır. Özellikle eşine yazdığı mektuplarda yaz aylarında sürekli birbirlerinden ayrı oldukları görülür. Çünkü eşi çocukları için tatil beldelerine giderken Behçet Necatigil İstanbul’da kalmak zorunda kalır. Bu durum Behçet Necatigil için çok zordur. Çünkü hem o tarihlerde çok sıcak olan İstanbul’da kalmak sağlığını kötü etkiler hem de ailesinden uzak kalmak zorunda kalır. Huriye Hanımın da aklı sürekli eşindedir. Huriye Necatigil eşinden sürekli haber almadığından sağlığı için endişelenir. Yaz sıcaklarında eşinin çalışmak zorunda olmasına çok üzülür. Bir öğretmen için dinlenme zamanı olan yaz tatilleri iki öğretmen için de hasretle geçer:

“Okuldaysan okul ahbablarına da selamlarımı söyle. Sakın çalışıp kendini üzme, gezip eğlenmeye bak. Burada çocuklar ellerinizden öperler. Selma da hasretle ellerinizden, annem gözlerinizden öper. Sevgiler.” (Necatigil, 2012, s. 22)

Mesleği Behçet Necatigil'in hayatına pek çok zorluk katar. Önce doğup büyüdüğü şehre hasret kalır, daha sonra mutlu bir eve, sıcak bir yemeğe. İstanbul'a döner, evlenir bu sefer de geniş vakitlere hasret kalır. Çünkü hayatı dar vakitlere güzel şeyler sığdırmaya çalışmakla geçer. Öğretmenlik mesleğinin tüm bu zorluklarına rağmen mesleğini en iyi şekilde yapmaya devam eder. En zorlandığı anlarda bile tüm enerjisini mesleğine verir. Hastalıklarla geçen günlerde bile ders anlatmak için okula gider. Zorlu koşullarda geçen Kars ve Zonguldak günlerinde bile -kendi deyimiyle- yollara düşüp tepeleri boylayıp derse girmeye devam eder:

Beni saran ve hala tesirlerini üzerinden atamadığım bu soğuk algınlığı beni mahvetti. Şimdi yine yokuşları tırmanmağa başladım. Yine dersler. Gündüzleri gümbür gümbür: "Meyhane mukassı görünür taşradan amma. Bir başka ferah, başka letafet var içinde" beyitini okuyor, Nedim'in bu ve bunun diğer sahalarda devamı olan beyit ve gazelleriyle bir haftadır onuncu sınıfta Nedim'in o şuh u pür-şive vü naz ruhunu şad ediyorum. (Necatigil, 2012, s. 44)

Behçet Necatigil, -röportajlarında bahsettiği gibi- her şeyin edebiyata yardımcı olabileceği görüşünü savunur. Herhangi bir edebî türle ilgili örnek bulmak için öğrencinin çevresine bakması yeterlidir. Günlük hayatımızda kullandığımız pek çok atasözü, deyim, ninni, ağıt vs. geleneğimizin bir ürünüdür. Behçet Necatigil de bu geleneğin en büyük parçası olan masallarla büyümüştür. Anadolu'nun masal türü açısından daha zengin olduğunu bilen Necatigil, Zonguldak'ta öğretmenlik yaptığı yıllarda öğrencilerine ödev olarak çevrelerindeki yaşlılardan masal derlemelerini ister. Böylece sözlü gelenekte var olup ilerde unutulma tehlikesinde olan masallar yazıya geçirilmiş oldu. Çağdaş eğitim sisteminde öğrencinin bilgiyi birinci kaynaktan öğrenmesi istenir. Yani araya herhangi bir aracı -öğretmen gibi- girmeden direkt kaynağından öğrenilmesidir. Öğrenciler de masalları kaynağı olan anlatıcılardan öğrenerek daha kalıcı bir öğrenme sağlamışlardır. Öğrencilerinin çalışmalarına çok değer veren Necatigil, gelen masallardan orijinal olanı yayınlamak ister. Böylelikle hem edebiyat dünyasına bir katkısı olacaktır hem de öğrencisinin çalışmasını ödüllendirmiş olacaktır:

"Dokuzuncu sınıfın her iki şubesinde tahrir vazifesi olarak, ihtiyarlardan dinlenerek yazılacak birer masal istemiştım. Elli vazifede ancak bir orijinal masal zuhur etti. Onu burada yeni çıkacak bir mecmuada neşrettirirsem sana yollarım. Yazıp göndersem Yurd'a basar mısınız? Güzelliğine eminim." (Necatigil, 2012, s. 51)

Behçet Necatigil, sadece kendi öğrencileri ile ilgilenmez. Kendine ulaşan, yardım isteyen öğrencilere de yardım eder. Yardım edebildiklerinden biri Lüleburgazlı bir öğrencidir. Bu öğrenci lise kitaplarından tanıdığı Behçet Necatigil’e Abbas Ayhan vasıtası ile ulaşır. Abbas Ayhan, Behçet Necatigil’in oturduğu apartmanın eski görevlisidir. Vatanî görevini yapmak için gittiği Lüleburgaz’da bu öğrenciye Behçet Necatigil’in ne kadar yardımsever bir insan olduğunu anlatır. Bu öğrenci de Behçet Necatigil’den Atatürk konusunda imzalı bir yazı ister. Necatigil’in göndereceği mektubun da parasını koymayı ihmal etmez. Behçet Necatigil bu istek yerine getirir ve *Atatürk’ü Duymak* şiirini gönderir. Öğrencinin gönderdiği bu mektubu da ölene kadar saklar.

Bazen öğretmenler ve öğrenciler Behçet Necatigil’e değerlendirmesi için şiirlerini gönderirler. Behçet Necatigil şiirleri tek tek okuyarak değerlendirir. Objektif bir biçimde beğendiği ve beğenmediği yönleri yazar. Şaire tavsiyelerde bulunur. Şairliğini beğendiği kişileri övdüğü gibi yetenekli olduğunu düşünmediği kişileri kırmadan düşüncesini dile getirir:

Ben sizde bir şair edası buldum, bu benim için kâfi; sezişimin tahlilini yapmaya girişmek, sebeplerini aramak olsa da olur, olmasa da! Yolladığınız şiirlerin Varlık’ta neşrine tavassutumu istiyorsunuz. Tavsiye eder, taraftarlığımı söylerim (Madem ki istiyorsunuz). Fakat dergi sahibi, benim kanaatime iştirak etmezse veya sizin arzu ettiğiniz derecede etmezse bu takdirde bana gücenmeyiniz. (Necatigil, 2012, s. 210)

Belki hazırlığınız tamam, belki çok okudunuz, ama şiirin biraz da Tanrı bağışı olduğunu kabul etmek gerek. Siz henüz şiir değil nesir yazıyorsunuz. (...) Hele bugün şiir yazmak büsbütün zorlaştı, şiirin seviyesi kadar, onunla orantılı, okuyucunun da seviyesi yükseldi, artık kolay kolay şiir beğendiremiyorsunuz. (Necatigil, 2012, s. 215)

Behçet Necatigil Kabataş Lisesinden emekli olduktan sonra Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik yapmaya başlar. İlerleyen yıllarda Yıldız Teknik Üniversitesi’nde de Türkçe dersleri verir. Bu okullarda verdiği derslerle ilgili mektuplarında pek bilgi bulunmaz. Eğitim Enstitüsünün binasının Kızıltoprak’a taşınması Behçet Necatigil için sorun olur. Kamuran Şipal’e yazdığı iki mektupta bu duruma olan üzüntüsünü dile getirir. Yaşı da ilerlediği için uzak yollar daha da zor gelir. Ancak bina değişiminden

sonra yaklaşık altı sene o zorlandığı yolu gidip gelir. İlerleyen yaşına rağmen zorluklar onu yine durdurmaz ve mesleğinin gerekliliklerini en iyi şekilde yerine getirir.

Yıllar geçse de Behçet Necatigil'in öğrencilerine bir şeyler öğretebilme isteği devam eder. Güncel edebiyatı yakından takip eden Necatigil beğendiği şiirleri hemen öğrencileri ile paylaşır. Ahmet Necdet Sözer'in şubat ayında bir dergide yayınlanan şiirini hemen Yıldız Teknik Üniversitesindeki dersinde işler. Ahmet Necdet Sözer'e yazdığı 4 Mart 1969 tarihli mektubunda da şiire karşı duyduğu heyecanı dile getirir. Bu mektupta anlaşılıyor ki Behçet Necatigil beğendiği eserleri derste büyük bir zevkle işlemektedir:

“Demin Makine Şubesi 2. sınıfında bir ders saati tahtaya yazdım, üzerinden durdum; orada da inceledik şiirinizi. Bana çokgen ve içimden gelerek konuşma ve yorum imkânı veren şiirler karşısında çocuklar gibi seviniyorum.” (Necatigil, 2012, s. 228)

Behçet Necatigil, yılların verdiği yorgunluk yüzünden 1972 yılında emeklilik dilekçesini yazar. Kendisi o dönem Almanya'da olduğu için eşi Huriye Necatigil dilekçeyi Eğitim Enstitüsüne verir. Behçet Necatigil artık öğretmenlikten resmen istifa etmiştir. 1940 yılında Kars'ta başladığı meslek hayatına 1972 yılında İstanbul'da veda eder. Behçet Necatigil zorlu yıllardan sonra emeklilik dilekçesinin hemen işleme konmasını ister. Hatta bir daha uğraşmamak için eşinden öğretmenler odasında bulunan eşyalarını da almasını ister. Çünkü bir an önce mesleği ile ilişkisinin kesilmesini ister. Behçet Necatigil'in emeklilik işlemleri için eşine yazdığı iki mektupta da emeklilik işlerinin çok çabuk halledilmesini istediği görülür. Ancak daha sonra Kamuran Şipal'e yazdığı 25 Kasım 1972 tarihli mektubuna emekli olmasının hüznü yansır. Eğitim Enstitüsü öğretmenlerinden Halet Hanım, Behçet Necatigil'e emeklilik hediyesini getirir. Bu hediye Behçet Necatigil'i çok hüznlendirir:

(...) bana Eğitim Enstitüsü'nden uğurlanışım hatırası bir tabak getirmişler, onu verdiler (takdim ettiler), gözlerim yaşardı (her ayrılıştaki en az hüzn vardır) (Duyarlıktan her zaman ürkmüştür, göz yaşları yerinde bir adam) –Neyse, boş bulunuyor, ihtiyarlık, adım başı başlıyorum kendimden mısralara (Ve boyuna hatırlatmak kendimizi). (Necatigil, 2012, s. 161)

Bu satırlar Behçet Necatigil'in *Emekli* başlıklı radyo oyununu hatırlatmaktadır. Özellikle radyo oyununda geçen “İnsan içindeyken kurtulmaya can attığı bir âlemden

ansızın ayrı aklınca...” cümlesi Behçet Necatigil’in bu durumunu çok iyi yansıtmaktadır. Behçet Necatigil röportajlarında mesleğiyle ilgili olumlu görüşlerini paylaşırsa da mektuplarında olumsuz yönlerine de değinir. Yaşı da ilerledikçe yorgunlukları artar. Bu yüzden emeklilik işlemlerinin hemen gerçekleşmesini ister. Ancak emekli olduktan sonra mesleğine özlemi artar.

Behçet Necatigil, emekli olduktan sonra çeviriye daha çok vakit ayırmaya başlar. Almancadan pek çok eseri dilimize çevirir. Bunun yanında Cumhuriyet Dönemi öncesinde yazılmış Türk edebiyatına ait eserleri günümüz Türkçesine sadeleştirir. Behçet Necatigil’in sadeleştirme çalışmaları geleneğe bağlılığının ürünüdür. Mustafa Şerif Onaran’a yazdığı bir mektubunda edebiyatımızı Cumhuriyetle başlatmanın yanlış olduğunu yazar. Behçet Necatigil’in dil devriminden önce var olan edebiyatımıza büyük bir saygısı ve sevgisi vardır. O dönemle arasındaki bağı hiçbir zaman koparmaz.

Behçet Necatigil için çevirmek ile sadeleştirmek arasında büyük farklar vardır. Ahmet Mithat Efendi’nin *Müşahadat* romanını sadeleştirdiğini anlattığı mektubunda bu farka değinir. Ona göre Osmanlıcadan çeviri çok daha zordur. Çünkü yıllarca edebiyat öğretmenliği yaptığı için sadeleştirmek zorunda kaldığı her kelime ile arasında bir bağ vardır. Örneğin metinde geçen “hürriyet” kelimesini “özgürlük” olarak değiştiremez. Çünkü aklına Namık Kemal’in “Hürriyet Kasidesi” gelir. Bu değişimle Namık Kemal’i unutmuş olduğu duygusu yüreğini kaplar. Ayrıca bu kelimelerin yaşadığı dönemde de kullanıldığını düşündüğü için değiştirmek istemez. Behçet Necatigil o dönem Sadık Hidayet’e ait olan Farsça bir roman da çevirir. Farsçası üniversitede öğrenciyken olduğu kadar iyi olmadığı için kitabın Almanca çevirisinden de yararlanır. Ancak bu çeviri Behçet Necatigil’e daha kolay gelir. Bu eserde de dilimizde kullanılan Farsça kelimeleri çevirirken orijinaline sadık kalmıştır. Ancak Ahmet Mithat Efendi Türk yazarı olduğu için onun eserini sadeleştirmek daha zor olmuştur. Çünkü Ahmet Mithat’ın eserini sadeleştirirken esere objektif yaklaşan bir çevirmen değildir. Bir edebiyat öğretmeni olarak eseri sadeleştirir:

Yıllar yılı edebiyat öğretmenliği mesleğinde çalışmış bir kimsenin, eski bir metni sadeleştirirken, anıların ve çağrışımların önlemelerini önleyebilmesi kolay olmuyor. Ben önleyemiyorum. Romanda “hürriyet, hür” kelimeleri geçiyorsa, bunları silip yerlerine “özgürlük, özgür” sözcüklerini koyamıyorum. Çünkü Namık Kemal’in

“Hürriyet Kasidesi”ni, Tevfik Fikret’in “Fikri hür, vicdanı hür... bir şairim” mısraını hatırlıyorum hemen ve gönlüm el vermiyor. İçimde sanki Namık Kemal’i, Tevfik Fikret’i unutmuş olduğum duygusu, ezikliği. (Necatigil, 2012, s. 260)

Behçet Necatigil, mesleğinin her döneminde maddi sıkıntı içinde olmuştur. Kars ve Zonguldak’ta geçirdiği yıllardan itibaren başlayan geçim derdi emekli olduktan sonra da devam eder. Tahir Alangu’ya yazdığı mektuplarda gurbette geçirdiği zorlu günleri anlatır. Tek başına yaşamasına rağmen yine de maddi sıkıntı içindedir. Özellikle aldığı bir raporu kabul edilmediği için maaş alamadığı bir ay onun için çok zor geçmiştir. Çevresinden borç alarak o ayı geçirmeye çalışır. Zor durumda kaldığı zamanlar kız kardeşlerinden de yardım ister. Borçlarını en kısa sürede ödemeye gayret gösterir. Almak zorunda olduğu bir gömlek ve pijama bile bütçesini çok sarsar. Zonguldak gibi kışları soğuk geçen bir yerde yaşamasına rağmen kendine bir palto alamaz. Maddi sıkıntılar yüzünden bütün harcamalarını ince ince hesaplayarak yapmak zorunda kalır. Bu hesaplama alışkanlığı Necatigil’de ömrü boyunca devam eder. Aldığı her şeyi bir yere not eder ve uzun süre fiyatları unutmaz. Şiir festivali için gittiği Zagreb’den eşine yazdığı 28 Ağustos 1974 tarihli mektubunda nişanlanma yıldönümlerini kutlarken yirmi beş sene öncesi için şu ayrıntıları yazar:

“İki yüzük 36 lira tutmuştu. 13 liraya bir kutu almış, içine bir kilo çikolata koydurmuşum (Bir kutu çikolata yedibuçuk lira idi.).” (Necatigil, 2012, s. 144)

İstanbul’da en büyük problemi kış için yakacak almaktır. Oktay Akbal’a yazdığı bir mektubunda bu probleminden bahseder. O dönemler yeni bir şiir kitabını bastırmak için uğraşmaktadır. Birkaç kişi daha Varlık’a şiirlerini basılması için gönderdiği için Behçet Necatigil beklemek zorunda kalmıştır. Ancak bu bekleyiş onu düşündürmez. Onu asıl düşündüren soğuk kış günlerinde yakacak almaktır. Artık evli olduğu için sadece kendini değil eşini de düşünmek zorundadır. Bu yüzden geçim sıkıntısı onu daha zorlamaktadır.

Evliliğinin ilk yıllarında Behçet Necatigil, maddi zorluklara yenik düşerek umutsuzluğa kapılır. Eşine yazdığı mektubunda bu umutsuzluğundan bahseder. Mektubu yazdığı sırada yine çalışmak zorunda olduğu için eşinden ve kızından ayrı bir yaz tatili geçirmektedir. Uzun saatler çalışmasına rağmen sıkıntılardan kurtulamadığı için mutsuzdur. Artık bir çocuğu olduğu için onun geleceği için de endişelenmektedir ve içinde bulunduğu durum onu daha da karamsar biri yapmaktadır:

Ve seneler sonra rahata... kavuşulacaktı. Ellerde kalan? Hiç! Ve aptallıktır harcamamız kendimizi delicesine. Çünkü hiçbir şey birikemeyecektir elimizde? Beş sene oldu evleneli, belki altı, belki yedi (sayıları boşver, zamansız!) Kalan ne? Evler alınamayacaktır, çünkü ikimiz çıplak doğmuşuz dünyalara. Ve bir kızcağızımız vardır, hepsi onun olsun, toplanmışsa, ninelerden dedelerden kalmışsa beş on para. (Necatigil, 2012, s. 29)

Parayı en çok kızı ve yaşlılığında iyi bir hayat yaşayabilmek için ister. Behçet Necatigil onuruna çok önem verir. Öğrencilik yıllarından itibaren onurunu korumak için çalışır. Bu durum şiirlerine de yansır. Bu yüzden yaşlılığında rahat bir hayat sürüp adının ayaklar altına alınıp çiğnenmemesini istemiştir.

Behçet Necatigil bu mektubunda umutsuzluğa kapılsa da bu durum uzun sürmez. Çalışmaya devam eder. Yukarıda bahsedildiği gibi Behçet Necatigil yaz aylarını sürekli çalışarak ailesinden ayrı geçirmektedir. Bu çalışmalar sonucu elde ettiği gelir de geçimini kolaylaştıracaktır. Yıllarca kirada oturan Necatigil ailesi artık kendi evlerine çıkmak ister. Bu yüzden borca girerek bir ev satın alırlar. Bu borç Behçet Necatigil'in çalışma saatlerinin artmasına neden olur. Eğitim Enstitüsüyle birlikte Yıldız Teknik Üniversitesinde de ders vermeye başlar. Radyo oyunları yazar. Bu oyunlardan bazıları Almancaya çevrilerek Almanya'da oynanır. Buradan da bir gelir elde eder. Çeviriler yapar. *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* ve *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü* kitaplarını tekrar tekrar yeni baskıya hazırlar. Bunlar gibi yaptığı pek çok çalışma ile maddi kazanç elde edip ailesine mutlu bir hayat sağlar.

Behçet Necatigil mektuplarını okuduğumuzda pek çok zorluğa rağmen mesleğini yapmaya devam ettiğini görürüz. Tayin edildiği Kars ve Zonguldak'taki hava koşulları ve otel odalarındaki sağlıksız koşullar nedeniyle pek çok defa hastalansa da okula gitmeye devam eder. Zamanının çoğunu okulda çalışarak geçirdiği için diğer çalışmaları için yeterli vakti bulamaz. Hayatındaki pek çok şeyden fedakârlık yapmak zorunda kalır: şiirden, ailesinden, sağlığından, çalışmalarından... Yorgunluk bedenini meslek hayatı boyunca bırakmaz. Maddi zorluklar yüzünden yaz aylarında da çalıştığı için yeterince dinlenemez. Tüm bunlara rağmen öğrencileri ile en iyi şekilde ilgilenmeye devam eder. Her meslekte olduğu gibi öğretmen olan kişinin de mesleğinden maddi bir beklentisi vardır. Behçet Necatigil için de bu durum geçerlidir. Sanatına daha çok vakit ayırabilecekken maddi kaygılar dolayısıyla uzun yıllar

öğretmenlik yapmaya devam eder. Ancak Behçet Necatigil maddi olarak çok iyi durumda olduğu bir zamanda mesleğinden emekli olmaz. Yaşının ilerlemesi sonucu bu yorgunluğu artık kaldıramadığında emekli olur. Bu durum Behçet Necatigil'in sadece para kazanmak için öğretmenlik yapmadığının göstergesidir. Öğretmenlik Necatigil'in kişiliğinin ayrılmaz bir parçası olmuştur ve sanatı üzerindeki etkisi emeklilik yıllarında da devam etmiştir.

4.4.2.2. Öğrenci

Behçet Necatigil'in öğrencilik yıllarında yazdığı mektuplar az sayıdadır. *Mektuplar* kitabında derlenen mektuplarından öğrencilik yıllarında yazdığı mektuplarının tamamı Tahir Alangu'ya yazılmıştır. Kitapta yer alan ilk mektubunu burs ile Almanya'ya gönderildiğinde Berlin'den yazmıştır. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra öğretmenleri ve bursu kazanan diğer öğrenciler ile birlikte Berlin'e varırlar. Bir öğrenci olarak Behçet Necatigil'i en çok parasızlık zorlar. İstanbul'dan yola çıktığından beri doğru düzgün bir şey yiyememiştir. Berlin'e geldikleri gün kaldıkları otele de bütçesine göre yüksek bir ücret ödemek zorunda kalmıştır. Sonraki gün şehirden uzak bir öğrenci yurduna yerleşir. Almanca derslerine gitmeye başlar.

Behçet Necatigil, Berlin'de geçirdiği ilk günde şehri daha önceden tanıyormuş gibi alıştığını yazar. Ancak birkaç gün sonra evini özlemeye başlar. Özellikle de Ortaköy-Beşiktaş yolunda duvar dibinden yürümeyi ister. Behçet Necatigil ilerleyen yaşlarında Almanya'ya gittiğinde de yine aynı duyguları yaşar. O zaman da evini ve ailesini özler. Mektuplarına yansıyan kişilik özelliklerinden hareketle geçen uzun yıllar içinde öğrenci Behçet Gönül ile emekli Behçet Necatigil arasında büyük karakter değişimi yaşanmadığı görülmektedir:

“Beşiktaş-Ortaköy yolunda yürüdükçe beni hatırla. Neye bağıyım bu kadar o yola. Ve neye bu kadar istiyorum daima o yolda yürümeyi.” (Necatigil, 2012, s. 25)

Behçet Necatigil'in Yüksek Öğretmen Okulundaki günleri zorlu geçer. Yeni dönemin başlamasına yakın yazdığı 23 Ağustos 1938 tarihli mektubunda Alangu'ya yalnızlık korkusundan bahseder. Yalnızlık Behçet Necatigil'in ebedî korkusudur. Kendini yalnızlığa mahkûm hisseder.

İki tür yalnızlıktan bahsedilebilir. Birincisi kişinin çevresinde başka insan bulunmamasından ortaya çıkan fizikî bir yalnızlıktır. İkincisi de kişinin kendini kalabalıklar içinde bile yalnız hissetmesine sebep olan psikolojik yalnızlıktır. İnsan sosyal bir varlık olduğu için yalnızlık duygusu bireye mutsuzluk verir. Yalnız olmayı tercih eden insanlar bu genellemenin içine alınamaz. Çünkü onlar fizikî yalnızlığı tercih ederler (Yalaz Seçim, Alpar, & Algür, 2014). Yalnızlıkla ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. Demir'in (1990) doktora tezi ülkemizde bulunan üniversite öğrencilerindeki yalnızlık düzeylerini etkileyen etmenleri belirlemek için yapılan çok geniş bir araştırmadır. Araştırma ODTÜ öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmada etkisi araştırılan ve yalnızlık üzerinde etkisi olduğu kanıtlanan etmenlerden bazıları Behçet Necatigil için de geçerlidir. Öncelikle bu mektubu yazdığı yıllarda Necatigil bir üniversite öğrencisidir. Bu yüzden Demir'in araştırma evrenine girmektedir. Demir'in araştırmasına göre erkek öğrenciler, serbest zamanını tek başına geçirenler, yakın arkadaş sayısı az olanlar, sosyal becerisi düzeyi düşük olanlar, anne, baba ve karşı cinsle sağlıklı iletişim kuramayanların daha yüksek yalnızlık seviyesine sahip olmaktadır. Bu etmenlerin hepsi Necatigil'de bulunmaktadır.

Behçet Necatigil, toplumdan yalnızlığa kaçır. Toplum bireye belirli roller ve görevler dayatır. Toplumdaki görevlerini yerine getiremeyen bireyler dışlanır. Behçet Necatigil de toplumun bu dayatmalarından yalnızlığa kaçarak kurtulur. Behçet Necatigil'in hem yaşamında hem de sanatında yalnızlık sığınılan bir limandır. Ancak her zaman böyle değildir. Behçet Necatigil “yalnızlığa kaçır”la birlikte “yalnızlıktan korku” da duyar. Çoğu zaman olduğu gibi yine iki durum arasında kalır. Behçet Necatigil'in öğrencilik yıllarında Tahir Alangu'ya yazdığı mektubunda yalnızlığı aynı zamanda “ebedi korkum” diye tanımladığını görüyoruz. Üniversite öğrencisi Behçet Necatigil'e göre yalnızlığa edebiyen mahkûm kalacaktır (Yılmaz F. N., 2019):

Ebedi korkuma ebediyyen mahkumum. Ebediyyen. Yalnızlığa mahkûm. Keşke lanete olaydım da yalnızlığa olmayaydım. Dünyada, kendimi yalnız hissettiğim nispette korkuyorum. Zaten sırf yalnız olmadığımı kendime kabul ettirmek ve nefsimi aldatmak için değil midir ki bir kıza tutunmak istedim oysa o bana ne getirebilirdi. Hadi diyelim birkaç gün için birkaç teselli. Sonrası? Ve boş saatlerde yalnızlık büsbütün devleşiyor. Zira çalışma, meşguliyet saatlerinde hakiki insan uykudadır. İnsanın hakiki hüviyetini meydana çıkaran yalnız bu boş saatler. Rabbim sen beni mümkün merteye boş saatlerin şerrinden vikaye eyle. (Necatigil, 2012, s. 33)

Behçet Necatigil, boş zamanlarını tek başına geçirmeyi tercih etmiştir. Kabataş Lisesinde birlikte okuyan arkadaşları Necatigil'in kendileriyle pek vakit geçirmediğini ifade ederler. Zamanının çoğunu ders çalışarak geçirmektedir. Evlenip çocuk sahibi olduktan sonra da çalışmalarını yapabilmek için okuldan kalan zamanların çoğunu çalışma odasında geçirir. Evinden uzakta kaldığı zamanlarda çalışma odasını özler.

Behçet Necatigil'in hayatı boyunca az sayıda yakın arkadaşı olur. Kabataş Lisesinde öğrenciyken tanıştığı Tahir Alangu ile uzun yıllar süren bir dostluğu olur. Alman Filolojisi okuduğu yıllarda Kamuran Şipal ile tanışır. Yüksel Pazarkaya ile de onun Almanya'da bir antoloji çıkarması vasıtasıyla tanışır. Bu iki dostluğu ileriki yaşlarında başlar ve ölümüne kadar devam eder. Mektupları okunduğunda Oktay Akbal ve Salah Birsell'le de yakın bir dostluğu olduğu görülüyor. Genel olarak bakıldığında hayatındaki en yakın dostları bu kişilerdir.

Behçet Necatigil, içe kapanık bir yapısı olduğu için sosyal hayat becerisi düşüktür. Konuşmayı pek sevmez. Bu yüzden katıldığı arkadaş toplantılarında sessiz kalmayı tercih eder. Bu durumda aile yapısının da etkisi vardır. Annesini çok küçük yaşta kaybeder. Bu yüzden annesi ile bir ilişkisi olmamıştır. Babası da annesinin ölümünden kısa süre sonra tekrar evlenip eşinin evinde yaşamaya başladığı için onunla da sağlıklı bir ilişkisi olmaz.

Ancak birkaç araştırmada yer alan akademik başarısı düşük olan öğrencilerin yalnızlık seviyesinin yüksek olması durumu Necatigil'de görülmez. Tam tersi Behçet Necatigil liseyi ve üniversiteyi birincilikle bitirir. Behçet Necatigil yalnız hissettiği zamanlarda kendini çalışmaya daha çok verir. Bu yüzden başarısı her zaman yüksektir. Araştırmalarda ise akademik başarısı düşük olanlar yalnızlaşmaya başlar. İki durumdaki neden-sonuç farklıdır. Araştırmalardaki durumda akademik başarısızlık kişiyi yalnızlığa itmektedir. Behçet Necatigil ise yalnız hissettiği günlerin geçmesi için ders çalıştığı için akademik başarısı daha da yükselir.

Behçet Necatigil yalnızlıktan kurtulmak için birine muhtaç olduğunu düşünür. Bu yüzden Tahir Alangu'nun Yüksek Öğretmen Okuluna girmesini ister. Böylece kendiyse yalnız kalmayacaktır. Boş vakitlerde birlikte çalışıp zaman geçirebileceklerdir. Okulda geçirdiği yalnız zamanlar yüzünden tatillerde okulun

çevresinde bile bulunmak istemez. Behçet Necatigil kendini sadece Beşiktaş'ta güvende hisseder.

Çoğu öğrencide olduğu gibi Behçet Necatigil'de de sınav kaygısı bulunmaktadır. Sınavlarda yüksek puan almak onun için çok önemlidir. Bu yüzden sınavlara sıkı bir şekilde çalışır. Ancak mektubu yazdığı dönem tüm derslerden geçip askerlikten ikmale kalır. Bu durum stresi artırır ve okula gitme isteğini azaltır. Çalışıp geçebileceğini bilse de sınavı hatırladıkça korkusu artmaktadır. Eğitimde başarının sağlanabilmesi için öğrencide orta düzeyde kaygının bulunması gerekir. Ancak kaygı düzeyi çok ya da az olursa eğitimi olumsuz etkiler. Behçet Necatigil'in de çok kaygılı olması başarısını etkilemektedir. Bu kaygılarına rağmen Behçet Necatigil üniversiteyi birincilikle bitirmeyi başarır:

Korkumdan Bayazıt tarafına gidemiyorum ve günler geçtikçe ikmal imtihanları yaklaşıyor demektir. Ve benim vaziyetim. Sen bütün derslerden geç geç de askerlikten ikmale kal. Garabet ve fecaati bir düşün. Her hatırladıkça ne azaplar geçirdiğimi tasavvur et. Elimde ne de olsa iki parça not var. Oturup okusam ya hiç olmazsa onları. Ne gezer. İkmali hatırlıyor, ürperiyor, kendimi fütura salıveriyor ve susuyorum. (Necatigil, 2012, s. 34)

Behçet Necatigil'in öğrenciliği üniversiteden mezun olduktan sonra bitmez. Öncelikle Necatigil bir öğretmenin her zaman öğrenci olduğunu düşünür. Çünkü bir öğretmen hayatı boyunca öğrenmeyi bırakmamalıdır. Ancak Necatigil'in öğrenciliği resmî olarak da devam eder. Behçet Necatigil, öğretmenlik yaptığı yıllarda Alman Filolojisi bölümüne kaydolur. Bu onun için büyük bir sevinç kaynağıdır. Çünkü Necatigil doğuştan şanssız olduğunu düşünür. Behçet Necatigil hiçbir zaman geniş imkânlarla sahip olamamıştır. Bu yüzden üniversiteden mezun olduktan sonra hemen çalışmaya başlar. Aslında onun isteği doktora yapmaktır. İmkânsızlıklar yüzünden bu isteğini gerçekleştirememiştir. Alman Filoloji ise onun için bir teselli olur:

Muhterem dostum, belki hayret edersin ama bir haber vermeliyim. Tekrardan Üniversiteye devama başladım. Hayır, doktora için değil. Liseyi yeni bitirmiş bir öğrenci gibi. Germanistik ikinci semestr talebesiyim. Lisede dersim olmadığı günler gidiyorum. Bitirirsem ne âlâ, bitiremezsem Almancam ilerlemiş olur diye düşünüyorum. Küçükken müsait şartlar dâhilinde yetişmemiş oluşumu böylece

telafiye çalışıyorum, ama bunun biraz da boşuna gayret olduğunu biliyorum.
(Necatigil, 2012, s. 207)

Behçet Necatigil, mektubunda yazdığı gibi öğretmenlikten vakti kaldığı zamanlarda bölümü bitirmeye çalışır. Ancak artan iş temposu yüzünden üniversiteyi bırakmak zorunda kalır. Bir hayalini daha mesleğinin zorlukları yüzünden gerçekleştiremez. Okulu bitiremeye de Almancası ilerler ve ileride Almancadan pek çok çeviri yapmasına yardımcı olur.

Behçet Necatigil'in bu çabalarının nedeni kendini aşmak istemesidir. Kabataş Lisesinden mezun olan öğrencilerinden Hikmet Sami Türk, Bedirhan Çelik ve Seyfi Özgen'in ortaklaşa yazdığı mektuba yazdığı cevabında memnuniyetsizliğini ifade eder. Behçet Necatigil'e göre geçen yıllar içinde yapmak istediklerini gerçekleştirememiştir. Mektubu yazdığı 1962 senesine kadar pek çok şiir kitabı yayınlayıp çeviriler yapmasına rağmen daha fazlasını yapamadığı için üzgündür çünkü hayat şartları buna engel olmuştur. Hemen öğretmenliğe başlamış çok istediği doktorayı yapma fırsatını bulamamıştır. Ancak mektubu yazan öğrencileri bu fırsatı bulup Almanya'ya eğitim için gidebilmişlerdir. Behçet Necatigil onlar için mutludur. Fırsatları varken en verimli çağlarında hayatlarında iyi bir temel oluşturmalarını öğütler. Behçet Necatigil'in öğrencilerine bir öğüdü daha vardır. *Dönüm* dergisini birlikte çıkarmaya başladığı öğrencilerinden ricası lise yıllarındaki edebiyata olan ilgilerinin hayatlarının geri kalanında da devam etmesidir. Elllerinde imkân oldukça bunu için çaba göstermelerini ister. Edebiyat, okul yıllarında öğrenildikten sonra unutulacak bir ders değildir. Bir kişi sayısal veya sözel alandan bir meslek seçse de edebiyatla olan ilgisini kesmemesi günlük hayatı için faydalı olacaktır.

Behçet Necatigil, öğrencilerine Türk dili ve edebiyatı dersini en iyi şekilde öğretebilmek için birçok hayalinden vazgeçip hayatından tavizler vermiştir. Üniversiteyi yarıda bırakmak mesleği için verdiği birçok tavizden biri olur. Meslek hayatına ilk başladığı günden beri başta sağlığı olmak üzere pek çok yönden olumsuzluklarla karşılaşır. Hayatındaki çoğu şeyden vazgeçmek zorunda kalır. Tüm bunların karşısında Behçet Necatigil en azından öğrencilerinin uysal ve çalışkan olmasını ister. Böylece yorgunluğu azalacaktır. Ancak her sınıfta düzeni bozan öğrencileri olmuştur. Behçet Necatigil emekli olduktan sonraki bir röportajında tembel ve yaramaz öğrencilerini de sevdiğini çünkü bu öğrencilerin kendisini uyanık

tuttuğunu söyler. Yıllar sonra düşüncesi bu olsa da arkadaşı Oktay Akbal’a yazdığı 7 Kasım 1950 tarihli mektubunda öğrencilerin düzeni bozan davranışlarından şikâyetçidir:

“Ders saatlerim çoğaldı. Çok yoruluyor, çok sıkılıyorum. Muallimlikten bezdiğim zamanlar oluyor. Talebelerim uysal, çalışkan olsalar gam yemem. İçlerinde öyleleri var ki sınıfı ifsât ediyorlar.” (Necatigil, 2012, s. 69)

Sınıfın düzenini bozan öğrencilerin öğretmeni ne kadar yorduğunu bilen Necatigil, kendine mektup yazan ortaokul öğrencisi Handan’a öğüt verir. Derste Behçet Necatigil’in şiiri işlenince Handan, Necatigil’e mektup yazar. Necatigil de büyük bir mutlulukla cevap yazar. Behçet Necatigil, “Çalışkan kızım Handan” diye hitap ettiği bu öğrenciyi daha önceden tanımaktadır. Handan’ın Türkçe öğretmeni tıpkı Behçet Necatigil gibi şairdir. Necatigil, meslektaşı Şevket Yücel’in şiir kitabını da okumuştur. Beğenisi mektubunda dile getirip üstü kapalı şekilde Handan’ın da öğretmenin şiirlerini okumasını tavsiye etmiştir. Behçet Necatigil, Handan’dan bir ricada bulunur. Onun ve sınıf arkadaşlarının böyle bir öğretmene sahip oldukları için çok şanslı olduklarını ve bu şans değerlendirmeleri söyler. Tıpkı Almanya’da doktora eğitimi alan öğrencilerine söylediği gibi elinde imkân varken en iyi şekilde yararlanmalarını öğütler.

Behçet Necatigil, arkadaşlarının yakınlarına da öğretmenlik yapmıştır. Bu öğrencilerden ikisi Oktay Akbal’ın akrabalarıdır. Oktay Akbal, Necatigil’e yazdığı mektuplarında akrabalarının ders durumlarını da sormuştur. Akbal’ın ilk eşinin kardeşi olan Sırrı parlak bir öğrencidir. İngilizce dışında diğer dersleri çok iyidir. Akbal’ın diğer akrabası olan Öznur ise ortalama başarıya sahip bir öğrencidir. Behçet Necatigil’in bu iki öğrencinin durumlarını Oktay Akbal’a anlattığı mektupları, önemli ayrıntılar taşımaktadır. Behçet Necatigil, Öznur’un kendi sınavında büyük hatalar yaptığını ve düşük not verdiğini yazar. Buradan anlaşılıyor ki Behçet Necatigil öğrencileri arasında ayırım yapmadan objektif bir şekilde not vermektedir. Öznur çok sevdiği bir arkadaşının akrabası olsa da notunu hak ettiği şekilde verir. Sırrı’nın olgunluk sınavlarında aldığı not ortalamanın üstünde olmasına rağmen Necatigil üzülür çünkü Sırrı tam puan alabilecek bir öğrencidir. Behçet Necatigil, görevinin sadece ders anlatmak olduğunu düşünen bir öğretmen değildir. O öğrencilerinin yıl

içindeki çalışmalarını yakından takip etmiştir. Sırrı da yıl içinde daha iyi bir performans gösterdiği için lise bitirme sınavında da daha yüksek bir not almasını ister:

Biz olgunluk imtihanlarını da tamama erdirerek tatile girmiş bulunuyoruz. Bu seneki randıman çok zayıf. Meselâ Sırrı'nın sınıfından (40 kişi) Sırrı da dahil ancak üç kişi liseyi bitirebildi; gerisi bütünlemeli. Sırrı'nın olgunluk edebiyat ve kompozisyon kağıtları fena değildi, yanılmıyorsam sekizer (yoksa biri dokuz mu?) numara aldı. Ama ben sene içindeki vaziyetini düşünüyorum da onun onar numara alamayışına üzülüyorum. (Necatigil, 2012, s. 79)

Behçet Necatigil her zaman öğrencilerinin başarılarıyla mutlu olmuştur. İmkânsızlıklar dolayısıyla eğitiminde ilerleyemediği için öğrencilerini bu yönden hep desteklemiştir. Okuldan mezun olduktan sonra da öğrencilerinin başarılarını takip etmeye çalışmıştır. Onların başarılarıyla mutlu olmuştur. Öğrencisi Hikmet Sami Türk'ün Almanya'dan gönderdiği doktora tezini alınca hemen tebrik mektubu yazmıştır. Öğrencisinin başarısı karşısında çok sevinen Behçet Necatigil candan tebriklerini sunmuştur. Behçet Necatigil'in öğrencilerinin başarılarıyla bu kadar çok sevinmesinin bir nedeni vardır. Yaşı ilerledikçe daha da karamsarlaşan Necatigil'in kendi için bir umudu kalmamıştır. Tüm umudu yetiştirdiği öğrencilerindedir. Bu yüzden onların başarılarıyla mutlu olur. Ayrıca yurt dışında öğrenimlerine devam eden öğrencilerinden eğitimleri bitince ülkelerine dönmelerini ister. Böylece aldıkları eğitim sayesinde Türkiye'nin gelişmesinde daha faydalı olacaklardır.

Behçet Necatigil mektuplarında sadece öğrencilerinin başarılarıyla mutlu olmaz. Kızlarının başarılarını yakın arkadaşı Yüksel Pazarkaya'ya yazdığı bir mektubunda gururla kaleme alır. İki kızı da okullarını bütünlemeye kalmadan bitirir. Bu Necatigil için büyük bir mutluluktur çünkü onun için eğitim onur meselesidir. Bu yüzden kızlarının bu başarısı için “Yüzümüz kara çıkmadı.” der. Kendi gibi kızları da çok çalışarak onurlarını korumuşlardır.

Tarih sırasına göre gidildiğinde Behçet Necatigil'in mektuplarında öncelikle kendi öğrencilik anlarına rastlarız. Tahir Alangu'ya yazdığı mektuplarında üniversitedeyken yaptığı Almaya gezisinden ve Yüksek Öğretmen Okulundan bahseder. Yüksek Öğretmen Okulundaki yalnız geçirdiği dönemler Necatigil için büyük sıkıntılara sebep olmuştur. Yaşadığı ruhî sarsıntıyı en yakın arkadaşına anlatır. Behçet Necatigil'in 1930'lu yılların sonunda yazdığı bu satırlarda günümüz

öğrencilerinin hâlâ yaşamakta olduğu yalnızlık ve sınav kaygısı problemlerini yaşadığı görülmektedir. Genç Behçet Necatigil çok çalışarak bu sorunların üstesinden gelip üniversiteyi birincilikle bitirmiştir. Behçet Necatigil'in öğrenciliğinde yaşadığı kaygılar günümüz öğrencisini yalnız hissettirmeyecektir. Öğrenciler büyük bir şairin aynı yaşlarda aynı duyguları yaşadığını öğrenip azimle çalışmak sayesinde tüm bunların üstesinden gelebileceklerini göreceklerdir. Necatigil'in başarısı onlar için yol gösterici olacaktır. Behçet Necatigil Alman Filolojisindeki öğrenciliğinden de kısaca bahseder. Bu bölümü yarıda bırakmak zorunda kalmış olsa da Necatigil'in yaşam boyu öğrenme anlayışını benimsediği görülüyor. Behçet Necatigil, öğretmen olduktan sonra öğrenciliği bırakmamıştır. Kendini geliştirmeye devam etmiştir. İkinci bir bölüme kaydolması bu durumun en önemli göstergelerindendir.

Öğretmenliğe başladıktan sonra yazdığı mektuplarda öğrencilerinden bahseder. Röportajlarında genellikle öğrencileriyle ilgili güzel durumlara değinse de mektuplarında daha gerçekçi yaklaşır. Ders saatlerinin arttığı daha yoğun çalıştığı bir dönemde öğrencilerinin haylazlıkları Necatigil'i daha da yormaktadır.

Behçet Necatigil sadece kendi öğrencilerine öğretmenlik yapmaz. Daha önceden tanıdığı yazdığı mektuptan anlaşılan Handan isimli öğrenciye de öğütler verir. Behçet Necatigil öğrencilerinin yıl içerisindeki gelişimlerini de gözlemler. Öğrencisi olan Oktay Akbal'ın iki akrabasının durumunu çok ayrıntılı bir şekilde yazar. Necatigil sadece kendi öğrencilerinden bahsetmez mektuplarında. Kızlarının başarılarından da övgü dolu kelimelerle yazar. Behçet Necatigil her zaman başarıdan övgü dolu sözlerle bahseder. Kabataş Lisesinden mezun olan öğrencilerinin de başarılarını takip eder ve onları tebrik eder.

5. SONUÇ

Behçet Necatigil'in başta şiirleri olmak üzere kaleme aldığı edebî eserlerinde, yazılarında ve röportajlarında genellikle kendi yaşamından izler görülmektedir. Yaşamının uzun bir dönemini öğretmenlik yaparak geçirdiği için mesleği edebî yaşamına da yansımıştır.

Behçet Necatigil, mesleğini her zaman kimliğinin bir parçası olarak görür. Şiirlerinde ve röportajlarında kendini tanıtırken şair kimliğinin yanında öğretmen olduğunu da belirtir. Şiirlerinde ve düzyazılarında geçim sıkıntısından fazlasıyla bahseder. Necatigil, bazen *Geçim* şiiri ya da mektuplarında olduğu gibi açıkça maddi sıkıntılarından bahseder bazen de röportajlarında olduğu gibi cümle aralarında okuyucuya bu durumu hissettirir. Eşine yazdığı mektuplarda yaz aylarında bile çalışmak zorunda olduğu görülmektedir. Sadece öğretmen maaşıyla geçindiği için dönemindeki öğretmenlerin genel olarak maddi zorluklar çektiğine Behçet Necatigil özelinde ulaşabiliriz. Necatigil, sadece dönemindeki öğretmenlerin maddi düzeyini değil içinde bulunduğu orta sınıfın da düzeyini eserlerinde yansıtır.

Behçet Necatigil mesleğe başladığı ilk yıllardan itibaren zorluklarla karşılaşır. Doğu görevi için Kars ve Zonguldak'ta onun için zorluklarla geçen yıllar geçirir. Stajyer öğretmenliği kalkmadığı için maddi olarak zorlanır. Sık sık derslere yetişme telaşı içinde kalır. Mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmek için sürekli çalışmak zorunda olduğundan zamansızlıktan şikâyet eder. Öğretmen eksikliğinden dolayı bazı dönemler çok yoğun çalışmak zorunda kalır. Edebî çalışmalarına vakit ayıramaz. Suskun bir yapısı olduğu için derslerde sürekli konuşmak onu bunaltır. Yaramaz öğrenciler yorgunluğunu daha da arttırır. Ancak Necatigil öğrencilerine karşı anlayışlı olmak için çaba gösterir. Öğrencilerine her şekilde yardımcı olmaya çalışır.

Mesleğinin zorlukları olduğu gibi katkıları da olur. Behçet Necatigil, mesleği sayesinde Türk edebiyatına çok hâkimdir. Bu bilgisinin derinliği yazdığı şiirlerde ve özellikle makalelerde görülür. Makaleleri ve konuşmalarında sadece Türk edebiyatı üzerinde durmaz. Yazılarında ve konuşmalarında Alman edebiyatından isimlere sıklıkla yer verir. Katıldığı bir konferans için hazırladığı yazıda Balkan ülkeleri

edebiyatlarından dilimize yapılmış çevirileri büyük bir titizlikle kaleme alır¹. Behçet Necatigil mesleği sebebiyle Türk edebiyatına objektif yaklaşır. Farklı edebî dönem ve kişilere eşit mesafede durmaya çalışır.

Behçet Necatigil, meslek hayatı boyunca pek çok değerli öğretmenle birlikte çalışmıştır. Bu öğretmenlerden bazılarını yazılarında anlatarak ölümsüzleşmelerini sağlamıştır. Necatigil'in yazılarında anlattığı öğretmenler bu mesleği yapan herkese örnek olacak özellikler taşımaktadırlar.

Behçet Necatigil, eserlerinde sadece öğretmenlerin geçim sıkıntısını anlatmaz. Öğrencilerin maddi zorluklarına da değinir. Şiirlerinde okul çağında çalışmak zorunda kalan çocuklar yer alır. Orta ve alt sosyal sınıfa ait bu çocuklar yaşamak için çalışmaya mahkumdur.

Behçet Necatigil'in eserlerinde meslek hayatından izler olduğu gibi öğrencilik hayatından izler de vardır. Zorlu çalışmalarla geçen öğrencilik yıllarından hem şiirlerinde hem de röportajlarında bahseder. Bir onur mücadelesi olarak gördüğü eğitimi için saatlerce ders çalışıp aynı zamanda şiire vakit bulmaya çalışır. Behçet Necatigil için öğrencilik yılları hem akademik hem sanatsal açıdan zorluklarla geçer. Zamanının çoğunu ders çalışarak geçirir. Sanatsal çalışmaları için de ona yol gösterecek bir öğretmeni yoktur. Zeki Ömer Defne, Türkçe öğretmeni olduğu süre içinde ona yardımda bulunur. Ancak kendi şiirini kendi bulur. Öğrencilik yıllarında yazdığı mektuplarında daha samimi bilgilere rastlarız. Mektuplar sıkıntılı öğrencilik yıllarında yazıldığı için o dönemde yaşadığı zorlukları daha gerçekçi bir şekilde yansıtır. Öğrenci Necatigil'in sınav kaygıları ve yatılı okuldaki yalnız geçen günleri satırlarına yansır. Liseyi birincilikle bitiren Behçet Necatigil için üniversitenin de zorluklarla geçtiği görülmektedir. Zorlu geçen dört yıl sonunda Behçet Necatigil üniversiteyi de birincilikle bitirir. Üniversiteden sonra Behçet Necatigil'in örgün eğitimdeki öğrenciliği bitmez. Yıllar sonra Alman Filolojisi bölümüne kaydolar. Yoğun iş hayatı yüzünden bölümü bitiremese de bölümün hayatına ve sanatına katkısı olur. Behçet Necatigil, çoğu öğrencinin çektiği sıkıntıları yaşamıştır. Ancak zorluklar sonunda çok çalışarak başarıya ulaşabilmiştir. Necatigil'in öğrencilik hayatı günümüz öğrencilerine örnek olacaktır.

¹ Behçet Necatigil, Balkan Ülkeleri Edebiyatlarından Türkçeye Çeviriler, Türk Dili "Çeviri Sorunları Özel Sayısı", 322, 1 Temmuz 1978.

Necatigil yazılarında meslektaşlarından bahsettiği gibi öğrencilerinden de bahseder. Özel olarak iki öğrencisi için yazı kaleme alır: Muzaffer Tayyip Uslu ve Muhteşem Sünter. Sınıflarında bulunan öğrencilerden ara ara bahseder. Bir röportajında yaramaz öğrencilerin kendisini ayık tuttuğunu söylese de bir mektubunda bu öğrencilerin onu yordüğundan bahseder. Öğrencilerin vefasızlığından yakınıır. *Kadın ve Kedi* adlı oyununda emekli bir öğretmen öğrencilerinin vefasızlığından yıllarının boşa geçtiğini anlatır. Ancak *Ders* şiirinde öğrencilerin vefasızlığına karşı daha bağışlayıcıdır. Yeni öğretmen gelince öğrencilerin eski öğretmenlerinin ardından gösterdikleri tavrı affeder.

Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı müfredatının her kademesinde Mustafa Kemal Atatürk'le ilgili çalışmalar yer almaktadır (MEB, 2018). Ulu Önder'imizin hayatı ve fikirleri etkinliklerle öğrencilere aktarılır. Öğrencilerde millî bilinç oluşturulmaya çalışılır. Bu duyguların öğrencilere aşılması için önce öğretmenlerde bulunması gerekir. Behçet Necatigil, ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'e karşı büyük bir sevgi ve saygı besler. Bu duygularını *Dar Çağ* kitabında Atatürk ile ilgili şiirlerini topladığı *Dar Çağlara Karşı Koymak Atatürk'le* başlıklı bölümde görebiliyoruz. Behçet Necatigil, mesleğini yaparken Atatürk'ün istediği gibi bir nesil yetiştirmek için çabalar. Öğrenciler de Mustafa Kemal Atatürk'e karşı büyük bir sevgi beslerler. Tüm çalışmaları Atatürk içindir. Öğrenciler sadece kendileri için başarılı olmak istemezler. Mustafa Kemal Atatürk için de başarılı olmaya çalışırlar. Behçet Necatigil şiirlerinde geçen bu öğretmen ve öğrenci tipi günümüzün öğretmen ve öğrencilerine örnek olacak niteliktedir.

Behçet Necatigil'in eğitim ile ilgili görüşleri günümüz için çok önemli bir yere sahiptir. Hayatının büyük bir bölümünü öğretmen olarak geçiren Necatigil'in bu görüşleri tüm öğretmenler için faydalı olacak niteliktedir. Behçet Necatigil'in görüş ve önerileri öğretmenlik yaptığı yıllardaki sorunlar için olsa da günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Behçet Necatigil, edebiyat eğitiminin tüm dönemleri kapsamı gerektiğini savunur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında divan edebiyatı ders programları ve kitaplarında diğer dönemlere göre daha az yer alır. Behçet Necatigil bu duruma karşı çıkar. Tüm dönemlere tarafsız yaklaşılmasını ister. Bir milletin kendini tanıyabilmesi edebi metinlerle sağlanabilir. Her dönemden alınacak metinler geçmişle bağ kurulmasını sağlar ve bir milletin geçtiği aşamaları gösterir. Böylece edebiyat

sayesinde geçmişle bugün arasında köprü kurulur. Behçet Necatigil, bu köprünün sağlam kurulabilmesi için her döneme eşit yaklaşılması gerektiğini savunur.

Behçet Necatigil, Türk dili ve edebiyatı öğretiminde metin odaklı eğitim anlayışını savunur. Kültür, din, coğrafya vb. değişiklikler sonucunda Türk edebiyatı farklı dönemlere ayrılır. Necatigil'e göre bu dönemlerin öğrenciler tarafından iyi anlaşılması için farklı dönemlere ait metinler birlikte verilmelidir. Böylece öğrenciler farklılıkları ve benzerlikleri görebilecektir.

Divan edebiyatı özellikle dili yüzünden öğrenciler tarafından zor anlaşılmaktadır. Farsça ve Arapça kelimelerin kullanılması şiirlerin öğrenciler tarafından anlaşılmasını güçleştirmektedir. Bu yüzden Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren bu edebiyata karşı bazı öğretmen ve öğrenciler mesafeli olmuşlardır. Çünkü hem öğretilmesi hem de öğrenmesi zor bir dönem olarak görülmüştür. Bu durumun iyileşmesi için Behçet Necatigil kendi tecrübelerinden yola çıkarak önerilerde bulunur. Aruzun öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılması için şarkılarla öğretilmesini önerir. Böylelikle öğrenciler aruzun ortaya çıkardığı müzikaliteyi keşfedip eğlenerek öğreneceklerdir.

Behçet Necatigil, öğrencileri her zaman düşünür. Onlar için ders anlatımını kolaylaştırmaya çalışır. Kendi öğrencilik yılları zorluklarla geçmiştir ve o yılları unutmamıştır. Bu yüzden öğrenciler için kolaylık sağlamaya çalışır. Behçet Necatigil lisede zorunlu eser okutulmasına karşıdır. Bu görüşünün hem maddi hem manevi nedenleri vardır. Geçim sıkıntısı çeken aileler kitap alacak maddi güce sahip değildir. Ayrıca başka dersleri de olan öğrencilere ekstra yükler vermeyi istemez. İyi bir öğretmen gazetedeki yazılar aracılığıyla bile öğrenciye kompozisyon eğitimini verebilir. Sanat eğitiminde öğretmenin yol göstericiliği çok önemlidir. Öğretmen öğrenciyi yönlendirmelidir.

Öğretmen her zaman bir öğrencidir. Sürekli kendini geliştirmelidir. Yenilikleri takip etmeli dersini daha iyi anlatabilmek için gelişmelidir. Behçet Necatigil, kendini sürekli geliştiren bir öğretmendi. Hem sanat alanında hem de mesleğinde çalışmaya ara vermeden devam etmiştir. Behçet Necatigil için iyi bir öğretmen sürekli kendini geliştirmelidir ve okul kitaplarının dışına çıkabilmelidir. Öğrencilerinin Behçet Necatigil'i anlattığı yazılara ve konuşmalara baktığımızda Necatigil'in bunu başarabildiğini görebiliyoruz.

Behçet Necatigil'in şiir eğitiminde kullanılabilecek pek çok şiiri bulunmaktadır. Ancak Türk dili ve edebiyatı dersinin farklı konularının öğretiminde de kullanılabilecek -mesleğinin etkisiyle yazdığı- şiirleri vardır. Bu şiirler ilgili oldukları konuların anlatımında kullanıldığında öğrencilerde sadece o konunun daha iyi öğrenilmesini sağlamayacaktır. Öğrenciler hem şiirin farklı bir işlevini görecekler hem de Behçet Necatigil'i daha yakından tanımış olacaklar. Bu şiirler ders kitaplarına alınarak öğrencilerin farklı açılardan gelişmeleri sağlanabilir.

Behçet Necatigil, otuz iki yıl çalışmış olan bir şair-öğretmendir. Ülkenin farklı şehirlerinde görev almıştır. Hem lisede hem de üniversitede ders vermiştir. Mesleği her zaman kimliği olmuştur. Mesleğinin sanatçı kimliğine büyük etkisi olur. Mesleğiyle ilgili izlere kimi zaman bir şiirinde ya da radyo oyununda rastlayabiliriz. Konuşmalarında ise mesleğiyle ilgili soruları cevaplayıp eğitimle ilgili görüşlerini açıkça dile getirmiştir. Mektuplarında ise bir şair-öğretmenin günlük hayatını okuruz.

Behçet Necatigil'in hayatı ve eserleri tüm öğretmenlere örnek olacak nitelikte ideal öğretmeni en iyi şekilde temsil etmektedir. Behçet Necatigil azmi sayesinde hem sanatını hem de mesleğini en iyi şekilde yapmaya çabalamış ve pek çoklarının takdir ettiği gibi iki alanda da başarılı olmuştur. Behçet Necatigil gibi büyük tecrübeye sahip bir öğretmenin eserleri eğitim camiası için çok önemlidir.

Behçet Necatigil'in eserlerindeki eğitim unsurları üzerine yaptığımız bu çalışmanın yazarın eğitimci kimliğini oraya çıkarmada ve yazar hakkında araştırma yapacaklara katkıda bulunacağına ayrıca Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine yol gösterici olacağına inanmaktayız.

6. KAYNAKÇA

- Acar, Ş. (2014). Türkçe Okuma Yazma Öğrenmek Açısından Arap ve Latin Alfabelerinin Karşılaştırılması. *Osmanlı Bilim Araştırmaları*, 99-112.
- Akyüz, Y. (2018). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alangu, T. (1957). Behçet Necatigil Üzerine. *Yeditepe Dergisi*.
- Ateş, N. (2012). Öğretmenlikte Meslek Ahlâkı ve Mesleki Değerler. *Eğitim ve İnsani Değerler Dergisi*, 3-18.
- Bağcı Ayrancı, Y. (2017). Dil ve Edebiyatta Öğretim İlkeleri. Ankara: Asos Yayınları.
- Belge, M. (2016). *Edebiyat Üstüne Yazılar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Calvino, I. (1981). Klasikleri Neden Okumalı? *L'Espresso gazatesi*.
- Çankaya, Ö. (2011). Kaybolan Bir Program Formatı: Radyo Tiyatrosu. *Selçuk İletişim*, 5-17.
- Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 207-237.
- Çetin, N. (2013). *Behçet Necatigil Hayatı, Sanatı ve Eserleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çetişli, İ. (2006). “Edebiyat Eğitimi”nde “Edebi Metin”in Yeri ve Anlamı. *Milli Eğitim Dergisi*.
- Çubukçu, Z. (2008). Eğitim Program Tasarımı ve Geliştirilmesi. B. Duman (Ed.) içinde, *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (s. 132-174). Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Demir, A. (1990, Mart). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara.
- Güzel, A. (2006). Edebiyat Eğitiminde Amaçlar ve Bu Amaçlara Yönelik Yöntem Teknik ve Örnek Uygulamalar. *Milli Eğitim Dergisi*.
- <https://sozluk.gov.tr/>. (tarih yok).
- Işıksalan, N. (2000). Divan Şiiri Öğretimi Üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kavcar, C. (2017). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Külebi, C. (2007). *İçi Seveda Dolu Yolculuk*. Bilgi Yayınevi.
- MEB. (2018). Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı. Ankara.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (tarih yok).
- Necatigil, B. (1999). *Düzyazılar I*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Necatigil, B. (1999). *Düzyazılar II*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Necatigil, B. (2010). *Radyo Oyunları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Necatigil, B. (2012). *Mektuplar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Necatigil, B. (2012). *Serin Mavi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Necatigil, B. (2015). *Bile/Yazdı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Necatigil, B. (2017). *Küçük Muharrir*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Necatigil, B. (2017). *Şiirler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Necatigil, B. (2019). *Düzyazılar III*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Necatigil, B., & Şipal, K. (2018). *Dar Bir Çember İçinde*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Özcan, M. (2020). *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı 9. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Sonuç Yayınları.
- Öztürk, B. (2012, Mayıs). 1923-1950 Yılları Arasında Türkçe ve Edebiyat Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Türk Eğitim Tarihindeki Yeri Üzerine Bir Araştırma (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara.
- Pulur, H. (1979, Aralık 16). Kaç Şair Yaşar Şiirinde. *Hürriyet*.
- San, İ. (1982). Sanat Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*.
- Sarısayın, A., & Özdemir, Ş. (2019). *Dost Meclislerinde Kasideler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Sarısayın, A. (2018). *Çok Şey Yarım Hâlâ*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tarım, R. (2002). *Kültür, Dil, Kimlik: Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası*. İstanbul: Özgür Yayınları.

- Taşdelen, V. (2006). Edebiyat Eğitimi: Hermeneutik Bir Yaklaşım. *Milli Eğitim Dergisi*.
- Türe, H. F. (1993). *Bir Usta, Bir Dünya: Behçet Necatigil*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Merkezi.
- Türk, H. S. (2006). *Şair ve Öğretmen Kimliğiyle Behçet Necatigil*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Uçan, H. (2006). Edebiyat Eğitimi, Estetik Bir Hazzın Edinimi, Okumanın Alışkanlığa Dönüştürülmesi ve Yazınsal Kuramlar. *Milli Eğitim Dergisi*.
- Uğurcan, S. (1989). Ali Canip Yöntem ve Edebiyat Eğitimi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*.
- Uğurcan, S. (2007). Nihat Sami Banarlı'nın Edebiyat Kitaplarında Soru Sorma Usulleri. *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, 57-65.
- Üre, P. (2005). 21. Yüzyıl Öğretmeni. Komisyon içinde, *Öğretmenin Dünyası* (s. 1-6). Ankara: Mikro Yayıncılık.
- Yalaz Seçim, Ö., Alpar, Ö., & Algür, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık: Akdeniz Üniversitesinde Yapılan Ampirik Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler*, 200-215.
- Yavuz, H. (2019). *Behçet Hoca*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Yılmaz, B. (2005). Öğretmenlik Nasıl Bir Meslektir? Komisyon içinde, *Öğretmenin Dünyası*. Ankara: Mikro Yayıncılık.
- Yılmaz, F. N. (2019). Behçet Necatigil'in Eserlerinde Korku ve Kaygı (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul.